

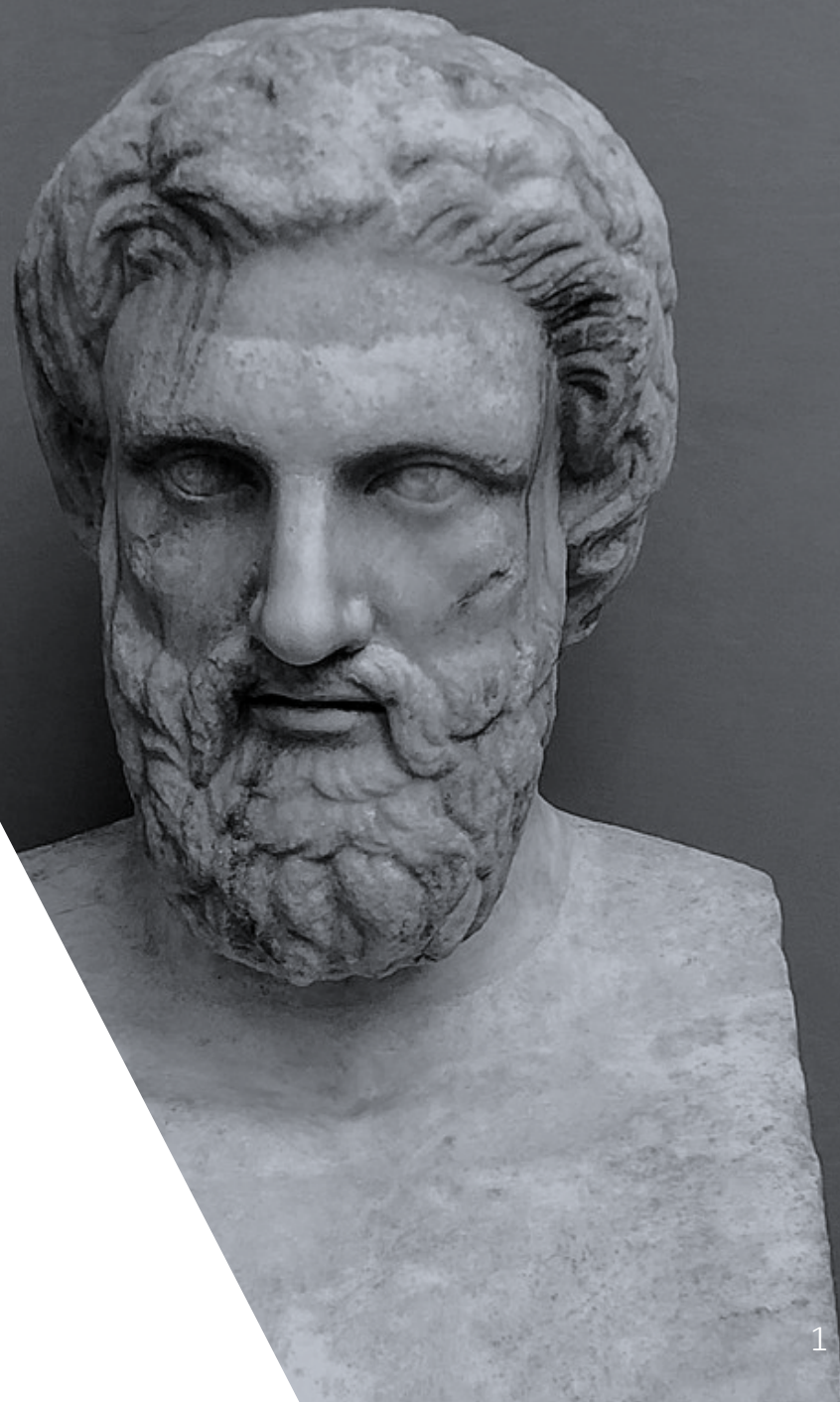
Aristofanes: Rauha

Koominen ajattelu II

Antiikin Kreikan klassikot osa VI.

Helsingin työväenopiston luentokurssi

Syksy 2025: .2025. Tiistaisin klo 18:45-20:15

Rauha (1964). Ohjaus A. Solomos. Rauhan Elene Kiskyra.
Kuva D. Harisiadis

Rauha (Εἰρήνη, Eirēnē)

Ei perinteisesti ollut kriitikoiden suosiossa, mutta
sittemmin alettu korostaa erityisiä metateatterin piiteitä.

Komedia tragedian esityksellisenä voittajana.

Teemana Aristofaneelle keskeinen Rauha

Ajankohtaisuus

Rauha kadonnut ja sodan hautaama

Mihin rauha ja myös rauhanliike on kadonnut?

Missä on rauhanlaulut, rauhan runot

Rauhantutkimus?

Kaikkialla puhe sodasta ja valmistautuminen sotaan

Maailmanpääomat siirtyvät sotateknologiaan koska

siellä parhain tuotto

Mistä kaivaa rauha esiin?

Esitys 421 eaa.

Ensiesitys Ateenan Dionysia-juhlilla Dionysos teatterissa keväällä 421 eaa.

Ainakin osaksi panhelleeninen yleisö ja rauhassa vahvasti panhelleeninen rauhan sanoma

Toinen sija

Voittajana Eupolis komediallaan Liehittelijät/
Imartelijat (Kolakes)

Kolmas sija Leukōn Piirikuntalaiset (Frāteres).

Eupolis: Kolakes

Pilkan aiheena erityisesti Kallias (n. 450–367/366 eaa.) usein Kallias III erotuksena iso-isästään ja tämän isästä

Kuului Kallikseen sukuun, joka rikkain ateenalainen suku

Kohtalona hävittää omaisuus, perheensä ”pahana henkenä” (alitērios)

Tunnettiin turhamaisuudesta ja tuhlailevasta ja yllellisestä elämäntavasta

Käytti varojaan imartelijoihin, naisiin ja opettajiin

Ksenofonin symposiumi Kalliaksen talossa ja Platonin Protagoras.

Peloponnesolaissota

Spartan johtama Peloponnesolaisliitto ja Ateenan johtama Deloksen meriliitto.

Ampaiset komedian aikaisen aselevon jälkeen taistelut syttyneet taas kesällä 422.

Pyloksessa saadut Spartalaiset sotavangit edelleen Ateenassa

Sparta ollut jo valmiimpi rauhaan, Ateenan tappio Amfipolissa

Ateenan Kleonin ja Spartan Brasidaksen kuolema

Uusi mahdollisuus rauhaan?

Rauhan mahdollisuus

”Kun Ateenalaiset sittemmin kärsivät Amfipoliin tappion, ja koska sekä Kleoon että Brasidas olivat kaatuneet, jotka kummaltakin puolelta olivat eniten rauhaa vastaan, Brasidas sota oli tuonut tälle onnea/vaurautta (eutukhein) ja kunniaa (timasthai), Kleon, koska rauhassa hänen omat konnuutensa/pahat teot (kakourgōn) tulisivat ilmeiseksi ja toisten panetteleminen vähemmän uskottavaksi, nousivat rauhan puolustajiksi miehet, jotka kaupungeissaan pyrkivät etusijalle; Pausaniaan poika Pleistoanaks, Lakedaimonilaisten kuningas, ja Nikeeratoksen poika Nikias, aikansa parhaiten menestynyt kenraali”

Nikiaan rauha

Solmittiin noin kaksi viikkoa sen jälkeen kun Rauha oli esitetty Dionysos-juhlilla. Spartan liittolaiset Boiotia, Korintti, Elis ja Megara eivät hyväksyneet ehtoja.

"Viisikymmentä vuotta kestäkööt sopimukset Ateenalaisten ja heidän liittolaistensa puolelta Lakedaimonilaisten ja heidän liittolaistensa kanssa petoksetta ja rikkomatta sekä mailla että merillä."

Mutta jo kolmen vuoden päästä Ateenan ja Spartan joukot liittolaisineen ottivat taas yhteen Mantineiassa 418 eaa.

Todellinen rauha?

Lähes kaikissa Aristofaneen komedioissa ollaan rauhan asialla

Nyt kuitenkin mahdollisuus todelliseen rauhaan

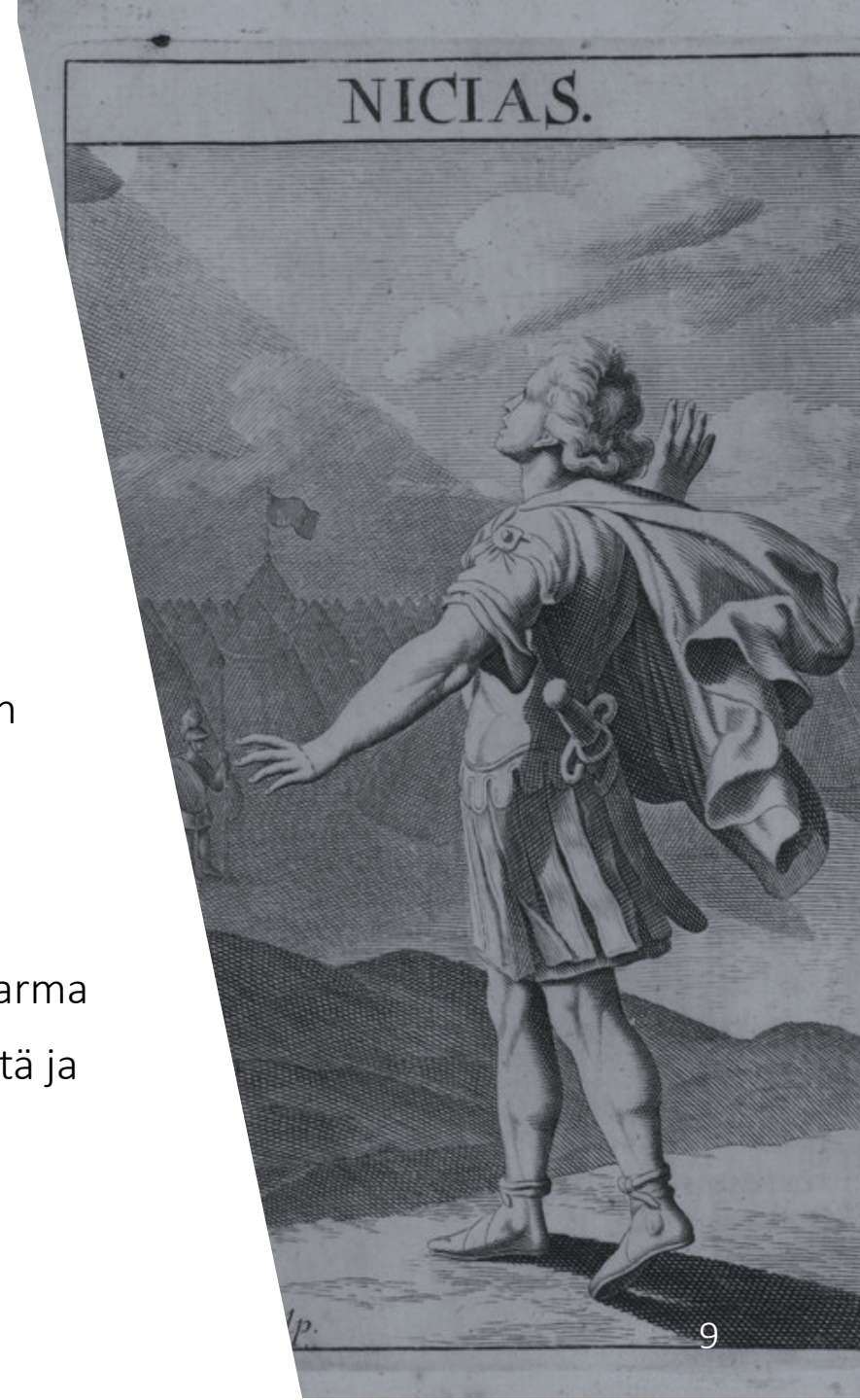
Siirrytty Akharnalaisten Dikaiopoliksen yksityisestä erillisrauhasta Trygaiokseen hankkeeseen hankkia rauha kaikille.

Aihe pitänyt hyväksyttää arkontilla jo loppukesästä 422

Noin puoli vuotta aikaa kirjoittaa

Kirjoittamisen aikana rauhanneuvottelut käynnissä, mutta rauha ei lainkaan varma

Itse neuvottelut monipolviset ja spartalaiset uhkasivat myös uudestaan hyökätä ja vallata Ateenan

Trygaios

Päähenkilönä viininviljelijä Trygaios

Nimi jälleen viitteenä viinisatoon (tryghe), viinin korjuuseen (trygan)
sekä rypälemäskiin ja uuteen viiniin (tryks)

Aristofaneen oma termi komedioilleen trygodia.

Rauhan tuova Dionysos – viinin korjuu juhlat

Rauhan viini

Akharnalaisissa Aristofanes jo pilaillut
spondē sanan monimerkityksellisyydellä.
Tarkoittaa juomauhria, mutta myös juomauhria viininä ja rauhana

Spondee

kahden pitkän tavun muodostama aleneva runojalka, jota käytettiin juomauhreihin
liittyvissä melodioissa.

AMFITHEOS

Mutta tässäpä on sinulle kolmekymmenvuotista rauhaa (spondai),
voimassa niin maalla kuin merellä.

DIKAIOPOLIS

Pyhä Dionysia sentään!

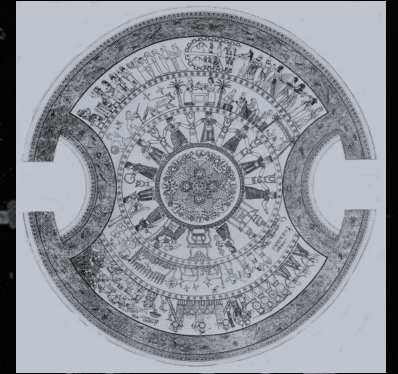
Tämä tuoksuu aivan ambrosialta ja nektarilta, eikä siltä,
että pitäisi vahtia jotain kolmen päivän ruoka-annosta.

Ilias viininsadonkorjuu

Nuoren Aristofaneen väitetään ottaneen inspiraation Iliakseen viininkorjuu kulkueen pojasta

Akhilleuksen kilven kosmoksen kuvaus, rauha.

”Kun korjattiin viinisato (trugaō) tarhan. Kantajat kantajatarten kanssa', ilomieliset, nuoret [...] Heidän keskellään **kävi poikanen, löi soreasti helkyttäin kitaraansa** ja Linos-laulua lauloi kirkkaall' äänellään.” Ilias 18, 565-572.

Lento taivaaseen

Sodan keskellä rauhaa kaipaava Trygaios päättää lähteä lentämään taivaaseen kysyäkseen Zeukselta miksi jumalat ovat hylänneet kreikkalaiset.

Tämä myös komedian kuuluisin kohta, jossa Trygaios lentää teatterinostokurjella (mechane) sontiaisen selässä taivaalle.

Viittaus Bellerofonin lentomatkaan Pegasuksella taivaaseen Euripideksen tragediassa Bellerofon, myös teatterinostokurjella nostettu hevonen ja Bellerofon.

Tragediassa Bellerofon putoaa
Komediasa taas Trygaios lentää kaikkein alhaisimmalla kaikkein korkeimmalle

Pegasus

Pegasus mytologian siivekäs hevonen

Poseidonin tehnyt Medusan raskaaksi ja Pegasus syntyy
verestä kun Perseus katkaisee tämän kaulan

Bellerofon keihästää Khimairan Pegasuksen selästä. Attikalainen punakuvio Epinetron 425–420 eaa.

Bellerofon ja Pegasus

Belleforon varhainen mytologinen sankari

Saa mahdottomaksi tehtäväksi Khimairan tappamisen

Leijonan, vuohen ja käärmeen yhdistelmähirviö

Saa nukkuessaan Pallas Athenan temppelissä tältä unessa

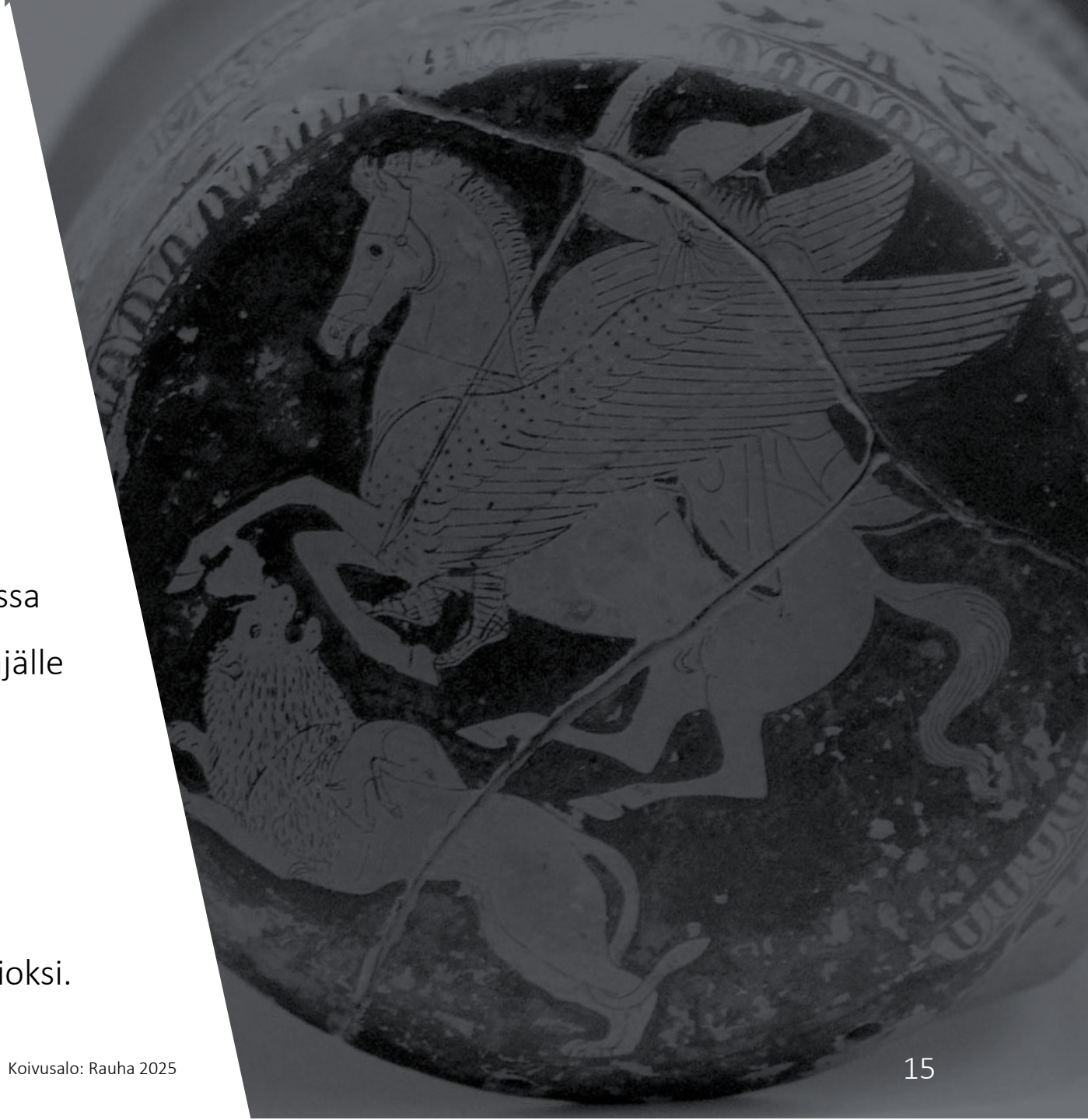
kultaiset suitset ja uhraa Poseidonille, hevosten kesyttäjälle

Löytää Pegasoksen Korintista Peirenen lähteeltä, suitsii

hevosen ja lentää tappamaan Khimairan

Maineen kasvettua lentää Taivaaseen asti jossa Zeus

pudottaa ratsun selästä ja asettaa Pegasuksen tähtikuvioksi.

Euripideksen Bellerofon

Euripideksen kadonnut tragedia, säilynyt 90 säettä

Kuuluisin ateistinen fragmentti

”Väittääkö kukaan, että taivaassa on jumalia? Ei ole, ei ole, ellei joku halua seurata muinaista viisautta kuin typerys.”

Oletus että Bellerofonin [tosin myös kiistetty], joka menettänyt kaiken ja lopulta yrittää lentää Olympokselle Pegasuksella ja putoaa.

Haavoittunut Bellerofon tuodaan näyttämölle katumaan hubristään ja kuolemaan.

Suomeksi esitykset?

Rauhaa esitetty ainakin

Vaasan kaupunginteatteri 1987. Ohjaus ja lavastus Lasse Hjelt.

Kellariteatteri?

Jari Nieminen sovellus televisiotheateriin 30.12.1984. Juice Leskisen musiikki.

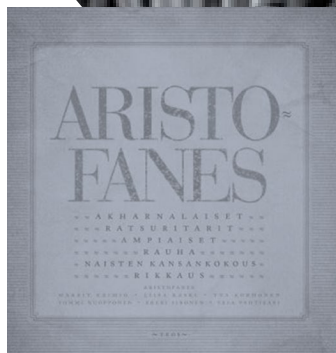
Mitkä käännökset?

Elvi Sinervo kääntänyt saksasta Peter Hacksin Der Frieden sovituksen Rauhasta 1967.

Aulis Rissasen omakustanne monistenippu vuodelta 1972.
Aristofanes. Komediat 2.

Maarit Kaimio (s. 1941) Emertius Kreikan kielen ja kirjallisuuden professori.

Kunnon suomennos 2025

Alkukreikasta suomentanut Maarit Kaimio

Teoksessa Aristofanes: Aristofanes 2025.

Myös Maaritin essee: Rauha – kaikkien yhteinen asia.

Luennolla käytetty pääosin Kaimion mainiota suomennosta, mutta jälleen joissakin kohtaa tehty strategisia ja taktisia muutoksia oman tulkinnan näkökulmasta.

Prologi

Näyttämö

Näyttämö: Taustalla Trygaioksen talo, edessä alttari ja talli

Näyttämöllä alussa taas kaksi kotiorjaa/palvelijaa

Toinen vaivaa taikinaa ja leipoo pullia ja antaa toiselle, joka viskoo niitä talliin.

Prologi alkaa orjien dialogilla

Palvelumuotoilijat työssä

ORJA A

Anna tänne pulla sontiaista (kantharō) varten, pian, pian!

[kakku Kantharoa varten, Kantharo myös nimi]

ORJA B

Tässä on. Anna sille kirotulle otukselle [tuhottavaksi (apoloumenō)], ja hyvältä maistukoon!

ORJA A

Anna toinen pulla/kakku (maza), aasinlannasta leivottu/muotoiltu (plassō).

ORJA B

Tässä on taas. Mutta mihin se äskeinen joutui? Ei kai se sitä vielä syönyt (katefagen)!

Sontiaisen lantapulla

ORJA A

Eipä tosiaan, kautta Zeun, sieppasi sen,
pyöritti jaloillaan ja hotkaisi (egkaptö)
kokonaisena.

Pian, pian, leivo lisää, paljon ja nopeasti!

(Juoksee sisään.)

Günter Horlbeck 1964

Hyvin pantuja kakkapullia

ORJA B (yleisölle)

Hyvät lantakuskit (koprologoi),
auttakaa minua jumalten nimessä,
ellette halua nähdä että tukehdun tähän!

ORJA A (juoksee ulos)

Lisää kakkaa, lisää, rattopojan [perseestä]!
Se sanoo että haluaa ne hyvin
hienonnettua/pantuna/vaivattuna.

Mistä nenä ilman reikiä?

ORJA B (yleisölle)

Yhdestä asiasta, hyvät miehet, minua ei ainakaan voida syyttää:
että söisin vaivaamaani taikinaa!

ORJA A (juoksee ulos)

Yäk! Anna taas yksi, ja toinen, ja toinen, ja leivo koko ajan lisää.

ORJA B

Kautta Apollonin, en kyllä leivo. Hukun kohta tähän lantatiinuun.

ORJA B

Minäpä vien sitten koko lantatiinin.

ORJA B

Kautta Zeun, vie se harakoille [variksille (korakas)] ja mene itse perässä!

(Yleisölle.) Sanokaahan minulle, jos joku teistä tietää, mistä voisin ostaa
nenän jossa ei ole reikiä?

Pallerot

ORJA B (yleisölle)

Sillä ei voi olla mitään kurjempaa hommaa
kuin leipoa pullia sontiaisen syötäväksi.
Sika tai koira, nähkääs, on valmis syömään kakkaa
sellaisena kuin se tulee ulos, mutta tämä elukka
hienostelee,
se nirsoilee eikä suostu syömään,
ellen vaivaa taikinaa koko päivän ja tarjoa sille pötköä
pyörykkäpallerona, kuin hienolle rouvalle.

Suursyömäri

ORJA B

Mutta minäpä kurkistan, onko se jo lakannut syömästä,
raotan tällä tavalla vähäsen ovea, niin ettei se näe minua.
Huh miten tuo kirottu otus ahmii,
eteenpäin kumartuneena kuin painija,
liikuttaen leukojaan edestakaisin,
ja samalle se kieputtaa päätänsä ja käsiään tällä tavalla,
niin kuin köydenpunojat, jotka solmivat
paksuja touveja rahtilaivoihin.

Lannaniskijä

ORJA A (tulee ulos)

Saastainen (miaron), haiseva (kakosmon), ahne (boron) otus!

En tiedä mikä jumala (daimonōn) on tuollaisen ilmestyksen lähettänyt.

Ei se minusta ainakaan Afroditelta tule, eikä kai Sulottariltakaan.

ORJA B

Keneltä sitten?

ORJA A

Tämmöisen hirviön (teras) täytyy olla peräisin

Lantaa-iskevältä (s)kataibatou) Zeukselta.

”Intellektuelli” yleisö

ORJA B

No nyt varmaan katsomossa joku näsäviisas (dokēsisophos) nuorimies sanoo:

”Mitähän tämä oikein tarkoittaa? Mihin sontiainen viittaa?”

Ja siihen hänen vieressään istuva joonialainen [viittaus ei ateenalaisten paikalla oloon ja joonilaiseen ajatteluun] vastaa:

”Eiköpähän tuo viittanne Kleoniin, hää [tuo häpeämätön] kun Manan majoillakin paskaa syöp’.”

ENSIMMÄINEN ORJA

No minä poika lähden tästä sisään antamaan sontiaiselle juotavaa/ kuselle.

Caspar David Friedrich: Vaeltaja sumumeren yllä, 1818.

Niin, että lapsikin ja yli-ihminen sen tajuaa

ORJA B (yleisölle)

Minä selitän (logon) koko jutun poikasille (paidios) ja pikkumiehille (andrioisi) ja miehille (andrasin) ja merkkimiehille [ylemmille (hupertatoisi)] ja heitäkin merkillisemmille [yli-ihmisille/ ylimiehuullisille (hupertatoisi)] miehille.

[Yli-ihminen aikaisemmin vain Homeroksella. Tässä pilkkaterminä ylimielisimmille kerskujille. Luultavasti osoittaa myös yleisöstä tiettyjä katsojia]

Hulluus

ORJA B (yleisölle)

Minun isäntääni vaivaa outo hulluus (mainetai)
ei sellainen kuin teitä, vaan ihan uusi ja erilainen:

Koko pitkän päivän hän tuijottelee taivaalle,
tällä tavalla, suu auki (kekhēnōs), ja moittii/parjaa [loidoreitai] Zeusta ja sanoo:

*"Oi Zeus, mitä oikein aiot tehdä?
Laske luutasi, älä lakaise koko Kreikkaa tyhjäksi!"*

Kas! Kas! Olkaa hiljaa, luulen että kuulen hänen äänensä.

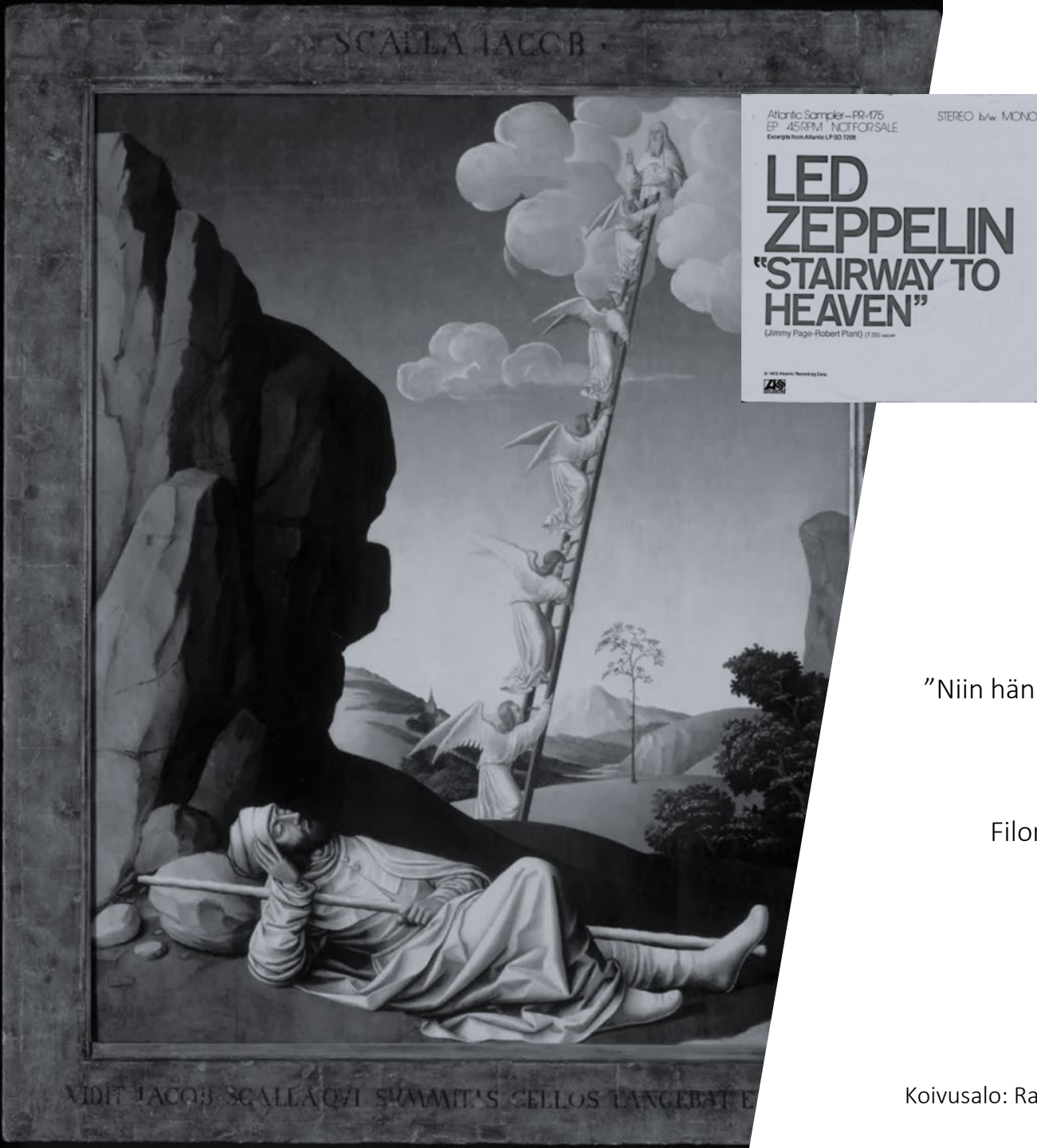
Trygaioksen ääni

Oi Zeus, mitä sinä aiot tehdä meidän kansallemme (laos)?

Tuhoat kaupunkimme (poleis) juuria myöten ennen kuin

huomaatkaan!

[poistat siemenet, revit juuriltaan (ekkokkizō)]

Nicolas Dipre. Le songe de Jacob. c.1500 Avignon, Petit Palais.

Tikapuut taivaaseen

ORJA B

Sitten hän rakensi itselleen kevyet tikapuut
ja yritti niitä pitkin kiivetä taivaaseen (ouranon)
kunnes rojahti alas ja iski päänsä kiveen.

"Niin hän näki unta, ja katso, maan päälle oli asetettu tikapuut, joiden pää ulottui
taivaaseen, ja katso, Jumalan enkelit kulkivat niitä myöten ylös ja alas."

1. Moos. 28:12, 1933 käännös.

Filon Aleksandrialaisen toisessa tulkinnassa tikapuut ihmisen sielu ja enkelit
jumalan sanoja (logoi).

Kristinuskossa Kristus on tikapuut

"And she's buying a stairway to heaven".

Jaloverinen siipiratsu

ORJA B

Ja eilen sitten hän lähti ties minne [hornankuuseen] ja
toi sieltä valtavan Etnan sontiaisen.

Minut hän pakotti sen tallirengiksi (hippokomein), ja
itse hän silitteli sitä kuin varsaa ja puheli:

Oi, pikku Pegasokseni, "jaloverinen siipiratsuni"

[Euripides lainaus parodia],

ota minut selkääsi ja vie minut suoraan Zeuksen luo.

[Uskomus, että Etnalla valtavia sontiaisia]

Trygaios ilmassa sontiaisella

ORJA B

Nyt minä kurkistankin tästä ja katson mitä hän tekee.

Oivoi kurjuutta! Tänne, tänne kaikki naapurit!

Isäntä nousee ilmaan sontiaisen selässä ratsastaen!

(Trygaios ilmaantuu talonsa yläpuolelle sontiaiseksi naamioidulla nostokurjella.)

Alkuveryttely

Rauhassa, rauhassa, hitaasti,
hummani/ pikkusonta-aasiseni (kanthōn/kantharos)!
Älähän liian kiivaasti lennä,
alussa heti, voimasi tunnossa,
ennen kuin olet hiestä lämmin
ja lihakset rentoina siipien iskuista!
Ja pyydän, älä vain höngi tännepäin!
Jos sen teet, saat jäädä alas kotiin!

Vaarallinen tehtävä (Mission: Impossible) 1996.

Riskialtis tehtävä - pelastaa Kreikka

ORJA B

Oi herrani (despot) ja (taivaallinen) valtiaani / (anax), olet tärähtänyt (parapaieis)!

[Anax vanha mykeneläinen termi hallitsijalle, käytettiin enää tragediassa tai arkipuheessa jumalista, demokratiassa ainoa anax taivaassa.]

TRYGAIOS

Hiljaa, hiljaa!

ORJA B

Miksi sinä noin järjettömästi ilmaa piekset? [jaaritella yläilmoista]

TRYGAIOS

Minä lennän kaikkien kreikkalaisten puolesta:

olen keksinyt uuden ja uskaliaan juonen olen suorittamassa uutta seikkailua/tehtävää (tolmēma)

Lähtörituaali

ORJA B

Miksi lennät? Mitä pähkähullua tämä tarkoittaa?

[hulluutta vailla tervettä mieltä (hygiaineis)]

TRYGAIOS

Ei puhua saa, ei kirotta saa,

vaan riemuhuuto nyt kohottakaa!

[Kreikan uskonnolliset rituaalit: pyhäpuhe (eufēmein) ilman rienausta, kiitoshuuto – onnistuminen]

Ihmisten käskien vaieta ja kattaa uusilla tiilillä

kaikki käymälät ja takakujat ja pitää peräsuolet supussa.

[Ettei sontiainen saa houkutuksia ja käänny takaisin]

Taivaaseen Zeusta syyttämään

ORJA B

Ja minähän en vaikene, ellet sano mihin aiot lentää.

TRYGAIOS

Taivaaseen Zeuksen luo, tietenkin.

ORJA B

Mitä sinä siellä aiot?

TRYGAIOS

Aion kysyä häneltä, mitä hän aikoo tehdä Helleeneille, aivan kaikille (hapaxapas).

ORJA B

Entä jos hän ei kerro sinulle?

TRYGAIOS

Kirjaan syytteen (grapsomai), että hän kavaltaa (prodidonai) Hellaan persialaisille

[kreikkalaisten sotiessa keskenään, hyvä mahdollisuus persialaisille]

Thatcher lähdössä lentoon vaalikampanjassaan 1987.

Ei ole vaihtoehtoa

ORJA B

Kautta Dionysoksen, sitä et tee, niin kauan kuin olen elossa!

TRYGAIOS

Ei ole mitään muuta mahdollisuutta/vaihtoehtoa

ORJA B

Apua! ei, ei! [huutaa taloon päin]

Tytöt, isä aikoo salaa karata taivaaseen

ja jättää teidät aivan yksin!

Yrittäkää anella (antiboleite) onnetonta (Kakodaimona) isäänne!

La Paix
Aristophane / Christine Delmotte

Anelu

Tyttäret ryntäävät ulos anomisleineen. Yksi
tyttöistä alkaa laulaa:

TYTÄR

Oi isi, Oi isi, onko totta (etumos) tuo
huhu (fatis) joka taloomme saapui,
että aiot lentää ilman halki
lintujen tietä korppien (korakas)
ruoaksi, ja hylätä minut?

Onko se totta?

Sano, isä, jos minua rakastat!

Korvapuusteja

TRYGAIOS

”Niin voisi arvella (doxasai) neidot,
mutta totuus (etētumon) on —”

[Euripideen tragediasta Aiolos]

että olen jo herpaantunut (akthomai) teihin,
kun alituiseen anotte leipää isukiksi kutsuen,
ja kotona ei ole rahaa tipan tippaa.

Mutta jos minä palaan onnistuneena, saatte heti
ison sämpylän ja lisukkeeksi vielä korvapuustin.
[kreikan kondulos, myös kaksoismerkitys kuten korvapuustilla,
potka ja nyrkin isku]

Siivekäs ratsu

TYTÄR

Millä keinolla sinä aiot matkan tehdä?
Laivahan ei sinua tuolla tiellä kuljeta.

TRYGAIOS

Siivekäs ratsu kantaa minua. Meritse en kuljekaakaan.

TYTÄR

Mistä sinä keksit valjastaa sontiaisen viemään sinut
jumalten luo, oi isukki?

Aisopos: Kotka ja sontiainen

TRYGAIOS

Aisopoksen saduissa sontiainen on ainoa siivekäs, joka koskaan on päässyt jumalten luo.

TYTÄR

lhme tarinan (muthon) kerrot, Oi isä hyvä – että tuollainen pahanhajuinen (kakosmon) elävä (zōon) olisi päässyt jumalten luo.

TRYGAIOS

Se meni sinne kauan aikaa kun vihastui kotkaan ja vieritti kostoksi tämän pesästä munat pois.

[Aisopoksella tarina kuinka alhainen voittaa ylhäisen. Sontiainen kosti sitä loukanneelle kotkalle vierittämällä kotkan munat pesästä. Kotka lensi taivaaseen suojelijansa Zeuksen luo ja teki pesänsä tämän polvelle. Sontiainen seurasi ja sontiaisesta yllättynyt Zeus nousi seisomaan ja kotkan munat putosivat.]

Kierrätysruoka

TYTÄR

Eikö sinun kannattaisi valjastaa mieluummin
siivekäs Pegasos,
niin että näyttäisit jumalten silmissä enemmän
tragedian sankarilta?

TRYGAIOS

Tyttö hyvä, silloin minä tarvitsisin kaksinkertaiset
muona-annokset!

Nyt kun olen itse syönyt evääni,
voin ruokkia tämän samoilla sapuskoilla.

Veteen?

TYTÄR

Mitä jos se putoaa meren kosteaan syvyyteen?

Miten se voi päästä pois, kun sillä on siivet?

TRYGAIOS

Vartavasten otin mukaan peräsinairon, jota voin käyttää, (osoittaa fallostaan)

ja laivani on kuin Naksoksen saarella tehty sontiaispursi (kantharos)

TYTÄR

Mutta mikä satama ottaa sinut vastaan, kun ajelehdit merellä?

TRYGAIOS

Onhan Pireuksessa Sontiaissatama (Kantharou limēn).

[Kaimio: Kantharos tarkoittaa sontiaista, mutta sitä käytettiin myös laivatyypin nimenä. Pireuksen suuri satama oli nimeltään Kantharos-satama, jossa Kantharos-nimi viittaa paikalliseen sankariin.]

Vältä tragediiaa

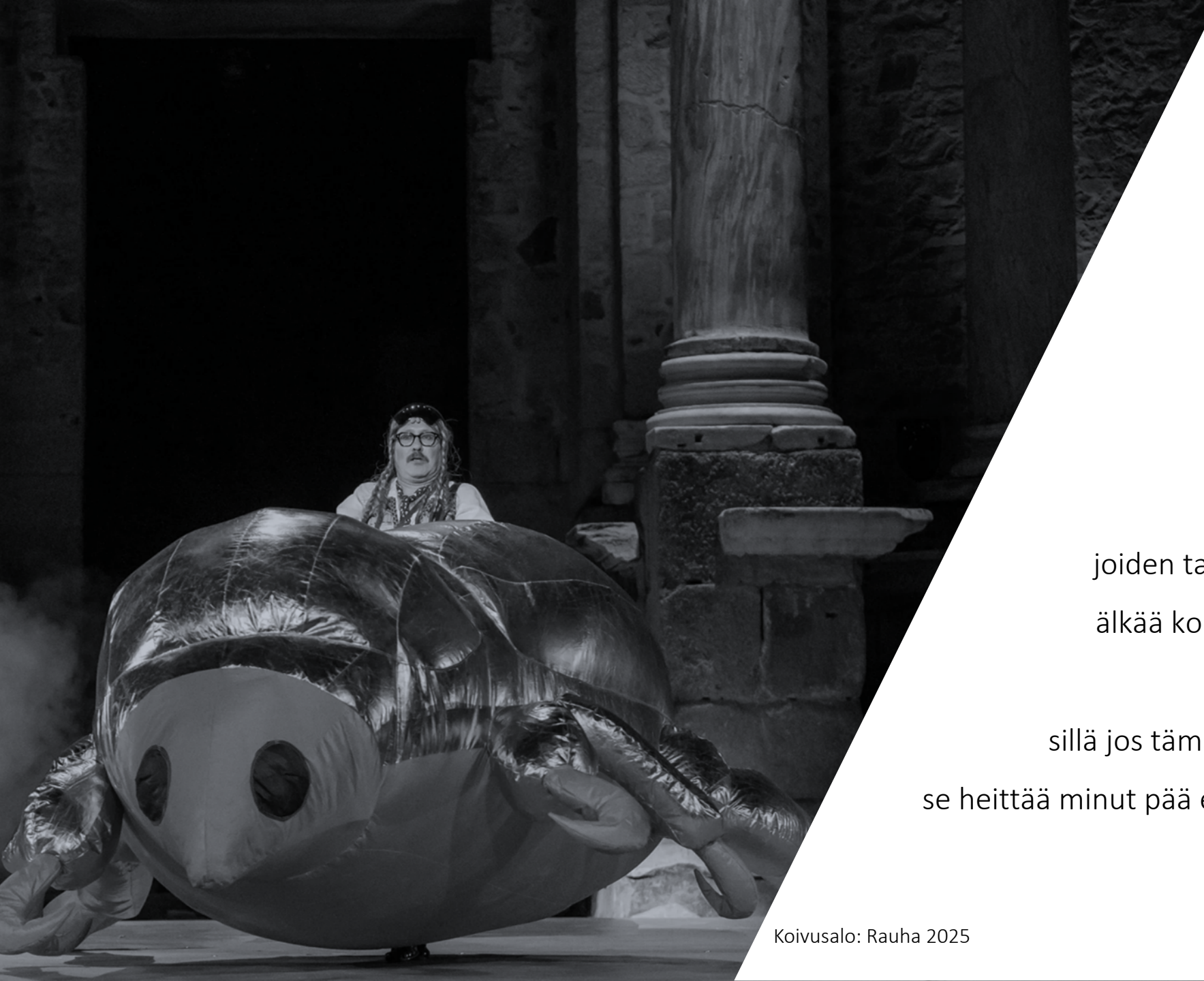
TYTÄR

Pidähän sitten vain huoli,
ettet horjahda ja putoa sieltä,
niin ettet rampana tarjoa juonen juurta
Euripideelle
ja kehitä tästä tragediiaa.

TRYGAIOS

Siitä pidän huolen. Näkemiin siis!

[Tytöt poistuvat sisään.]

La Paz. Celebracion grotesca sobre Aristofanes.
Francisco Nieva. Teatro del Canal 2024.

Matkaan lähtö

TRYGAIOS

Ja te taas,
joiden takia minä näen kaiken tämän vaivan,
älkää kolmeen päivään [rituaalinen puhdistautuminen]
pieraisko tai paskantako,
sillä jos tämä elukka ylailmoissa saa siitä vainun,
se heittää minut pää edellä selästään ja lähtee laitumelle.

Epätasainen kyyti

TRYGAIOS

Nyt, Pegasos, iloiten matkaan!

Liikkeelle, riemukkain korvin,
niin että kultakuolaimet ja suitset helisevät!

Mitä teet, mitä teet?

Miksi sieraimesi kääntyvät

kohti takapihoja?

Kohota itsesi rohkeasti ylös maasta,

levitä kiitävät siipesi

ja matkaa suoraan Zeun palatsiin!

Suunta pois kakasta

TRYGAIOS

Pidä nenäsi erossa kakasta
ja kaikesta maallisesta ravinnosta.

Hoi, mies, sinä siellä, joka kakkaat Pireuksessa porttolan takana!
Tuhoat minut, tuhoat!

Kaiva se maahan ja kasaa paljon multaa,
istuta siihen timjamia ja kaada hajuvettä päälle!
Sillä jos minä täältä putoan ja minulle jotakin sattuu, niin Khioksen
kaupunki joutuu maksamaan kuolemastani viisi talenttia –
kiitos sinun peräsuolesi!

[Jos Ateenan kansalainen kohtasi väkivaltaisen kuoleman sille alisteisessa kaupungissa, joutui kaupunki maksamaan viisi talenttia]

Lentosairaus

TRYGAIOS

TRYGAIOS

Apua! Minua pelottaa, ja nyt en enää puhu
leikilläni.

Hei konemestari (mēkhanopoie), varovasti!

Minua jo kummasti vääntää navan kohdalta,
ja ellet pidä varaasi, ruokin kohta sontiaista.

Zeuksen talo
televisiosarjassa KAOS.
Netflix 2024.

Zeuksen talo

TRYGAIOS

Mutta nyt luulenkin jo
olevani lähellä jumalia,
näen tuossa alhaalla
Zeuksen talon.

La Paz. Celebracion grotesca sobre Aristofanes.
Francisco Nieva. Teatro del Canal 2024.

Laskeutuminen

TRYGAIOS

Ken Zeuksen ovea vartioi? Avatkaa toki!

HERMES (sisältä)

Mistä kuulenkaan kuolevaisen äänen? (Avaa oven)

Valtias Herakles! Mikä tuo kamaluus (kakon) on?

TRYGAIOS

Hevossontiainen (hippokantharos).

Hermes Ingenui (Vatikaanin museot), roomalainen kopio toiselta vuosisadalta kreikkalaisen alkuperäisen (n. 400 eaa.) mukaan. Hermeksellä on sanansaattajan sauva (kerykeion), kithara, pyöreä hattu (petasos) ja matkaviitta.

Hermes (Ἑρμῆς)

Jumalten sanansaattaja ja viestin viejä

Kenties jo esihelleenistä alkuperää

Alun perin paimenten jumala, sittemmin matkustuksen, kauppiaiden ja varkaiden suojelija. Viestin viejä, mutta myös nokkela huijari.

Roomassa Merkurius

Kultaista siivekkäät sandaalit.

Lupa kulkea tämän maailman ja manalan välillä.

Käärmevaltikka, jota kantoi mukanaan.

Matkahattu ja matkaviitta

Hermes hermostuu

HERMES

Senkin inhotus (bde lure), röyhkeä häpeämätön,
sinä kurjimus/saastainen (miare),
iljettävä, kurjaa kurjempi/saastaista saastaisempi
miten sinä tänne ylös olet päässyt, sinä kurjista
kurjin/saastaisista saastaisin (miarön miarötate)

Mikä on nimesi? Sano se ja heti!

TRYGAIOS

Kurjista kurjin/Saastaisin (miarötatos).

La paz, de Aristófanes, en versión de Francisco Nieva. (Teatro María Guerrero, 1977). (Fotógrafo: Manuel Martínez Muñoz. Archivo CDT)

Saastaisin (miarōtatos).

HERMES

Mikä olet miehiäsi/mistä olet kotoisin? Kerro!

TRYGAIOS

Kurjista kurjin, saastaisin (miarōtatos).

HERMES

Kuka on isäsi?

TRYGAIOS

Minun isäni? Kurjista kurjin/ saastaisin (miarōtatos).

HERMES

Kautta Maaemon, sinä olet kuoleman oma,
ellet heti kerro minulle mikä nimesi oikein on.

Viinitarhuri

TRYGAIOS

Olen Trygaios Athmonen demoksesta,
taitava/älykäs (dexios) viinitarhuri,
en mikään ilmiantaja (sukofantēs) enkä
riitapukari/riitajuttujen rakastaja

HERMES

Miksi olet tänne tullut?

Hermeksen liennyttäminen

TRYGAIOS

Tuomaan sinulle nämä lihapalat.

HERMES

Voi sinua ressukkaa! Että näin tulitkin!

TRYGAIOS

Oi katsopa kerjääjää (gliskhrōn)!

Enkö enää olekaan sinusta saastaisimmalta?

Menehän nyt ja kutsu Zeus tänne.

Jumalat lähteneet

HERMES (sisältä)

Hah-hah-haa! Et enää pääse jumalia lähellekään!

He ovat tipotiessään, muuttivat eilen pois.

TRYGAIOS' Mihin maahan?

HERMES: Ettäkö "maahan"?

TRYGAIOS: No mihin sitten?

HERMES: Kauas, kauas, niin kauas kuin vain taivaankansi ulottuu.

TRYGAIOS: Miten sinut sitten on jätetty tänne yksin?

HERMES:

Minä vartioin täällä jumalten talouskapineita,
pikku kattiloita, leikkuulautoja ja puteleita.

Miksi?

TRYGAIOS

Minkä takia jumalat ovat
muuttaneet pois?

HERMES

He ovat suuttuneet Helleeneihin.

Niinpä he siirsivät

Sodan (Polemos) asumaan tänne,

missä he ennen olivat, ja
luovuttivat teidät hänen käsiinsä,
niin että hän voi tehdä teille mitä

ikinä haluaa.

Ei halua katsoa tappamista

HERMES

Sitten he itse muuttivat niin ylös
taivaaseen kuin mahdollista,
niin ettei heidän enää tarvitse nähdä
teidän taisteluitanne
eikä kuulla teidän rukouksianne.

TRYGAIOS

Minkä takia he meille niin tekivät, sano!

[Täyskäännös Iliakseen, jossa jumalat viihdyttävät
itseään katsomalla ihmisten sotaa ja kannustivat
vastapuolia]

Dioskuurit, Kastor ja Polydeukes, Pollux. Patsaat Roomassa Capitoliumin kukkulalla.

Miksi?

HERMES

Siksi että vaikka he monta kertaa yrittivät saada aikaan
aselepoa (spondas), te halusitte mieluummin sotia.

Jos lakonialaiset pääsivät vähän edullisempaan asemaan, ne sanoivat:

”Kautta Kaksosten, nyt Attikan poika saa maksaa!”

Ja jos taas attikonialaiset [väännös] pääsivät vähän voitolle

ja lakonialaiset pyrkivät neuvottelemaan rauhasta,

te sanoitte heti: ”Petkuttavat, kautta Athenen!

Kautta Zeun, ei pidä uskoa. Jos me pysymme Pyloksessa, he hyökkäävät taas.”

TRYGAIOS:

Tuo puhe kyllä on maamiehiimme kaiverrettu (kharaktēr)

Rauha haudattu

HERMES

Siksipä en usko, että te koskaan enää näette Rauhaa (Eirēnēn).

[Personifioitu Rauha]

TRYGAIOS

Minne hän sitten on mennyt?

Hermes

Sota (Polemos) heitti hänet syvään onkaloon/luolaan (antron).

TRYGAIOS

Minkälaiseen?

HERMES (osoittaa alas)

Tuonne noin alas, ja näethän miten paljon kiviä

hän on kasannut siihen päälle,

niin ettette te koskaan enää saisi Rauhaa takaisin!

Sotaisa huhmare

TRYGAIOS

Kerro mitä hän sitten aikoo meille tehdä?

HERMES

Sen verran tiedän, että eilen hän raahasi tänne suurensuuren huhmaren (thueia).

TRYGAIOS

Mihin hän sitä huhmaretta tarvitsee?

HERMES

Hän aikoo murskata siinä kaikki kaupunkivaltiot (poleis).

Mutta nyt minä lähden. Minusta tuntuu että hän aikoo tulla ulos, sisältä kuuluu meteliä.

TRYGAIOS

Oi minua kurjaa! Nyt minun pitää paeta.

Itsekin olen jo kuulevinani sotaisan (polemistērias) huhmaren äänen.

Sota (Polemos)

SOTA

Oi kuolevaiset, kuolevaiset, te paljon kärsivät kuolevaiset,
aivan kohta saatte turpiinne [leukaperänne kipeiksi]!

TRYGAIOS

Valtias Apollon, miten valtava huhmar, aivan kamala!

Ja miten Sota meitä mulkaisee!

Tällainen siis on se mitä me yritämme paeta,

Kauhea (deinos), pelottava [härännahkainen kilpi (talauros)],

saa minut laskemaan pitkin jalkoja...

2010 Jevgeni Prigozhin esittelee Putinille keitoksia.

Sodan kokkaus

SOTA (Heittää purjoa huhmareen)

Haa, Prasiai, sinä kolminkerroin, viisinkerroin, monin kymmeninkerroin onneton! Tänään on tuhosi päivä!

TRYGAIOS

Tämä, hyvät miehet, ei vielä kosketa meitä.

Tämä paha (kakon) osuu Lakonian maahan.

[Purjo = prason. Prasiai kaupunki Lakonian rannikolla, jonka ateenalaiset tuhosivat 430 eaa.]

Purjo, muna, juusto sekoitus

Megaran valkosipulit

SOTA (lisää huhmareen valkosipulia)

Haa, Megara, Megara, nyt sinut murskataan muhennokseksi,
kertakaikkiaan!

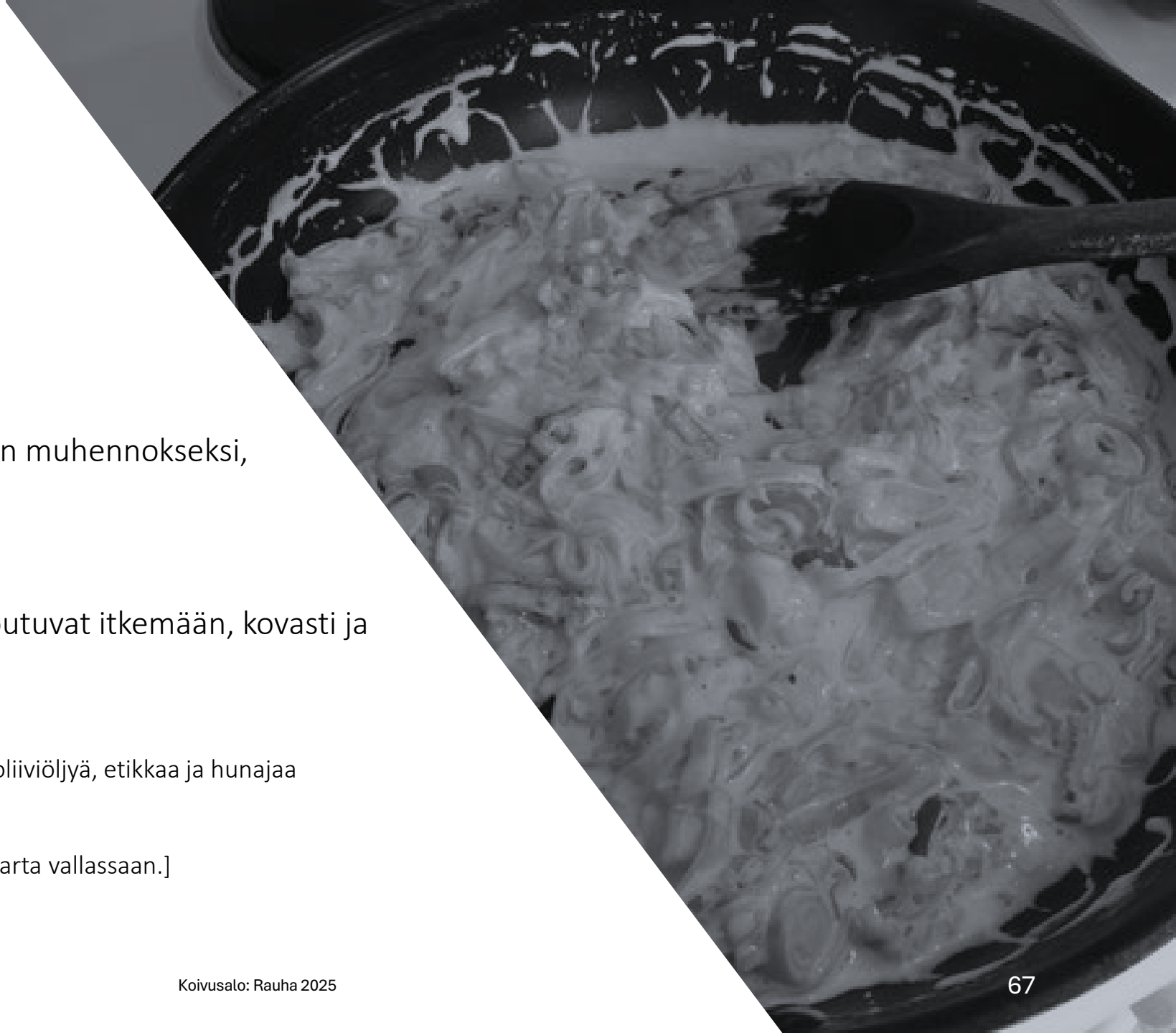
TRYGAIOS

Sus, sus siunatkoon! Miten megaralaiset joutuvat itkemään, kovasti ja
katkerasti!

[Muttōtos: Valkosipulia, purjoa, juustoa, kananmunia, oliiviöljyä, etikkaa ja hunajaa

Valkosipuli yksi Megaran päätuotteista

Ateena valloittanut Megaran kahdesti ja piti Minoan saarta vallassaan.]

Sisilian juustot

SOTA (lisää juustoa)

Haa, Sisilia, tuho koittaa sinullekin

TRYGAIOS

Millainen kaupunki tuossa kurjasti raastetaankaan!

Ateenan hunaja

SOTA (lisää hunajaa)

Ja tässä vielä attikalaista hunajaa!

TRYGAIOS

Hei, neuvon käyttämään jotakin muuta hunajaa,
tämä maksaa neljä obolia. Säästä Attika!

[Attikan Hymettos, nykyään Ymittós vuoren seudulla katsottiin tehtävän parasta hunajaa]

Mellakka (kudoimos)

SOTA

Poika, poika! Mellakka [rähinä, sekasorto] hoi!

MELLAKKA (tulee ulos talosta)

Miksi kutsuit minua?

SOTA

Tästä saat vielä ulvoa pitkään! Mitä siinä seisoskelet tyhjän panttina? Tässä sinulle korvapuusti/ rysty/potka! (kondulos).

Lyö mellakkaa

MELLAKKA

Olipa kova! Oi oi, isäntä, minua raukkaa.

Et kai vain pannut korvapuustiin valkosipulia?

Petkele, survin (aletribanon)

SOTA

Juokse siitä hakemaan petkelettä, ja pian!

MELLAKKA

Mutta meillä ei ole sellaista, isäntä.

Muutimme tänne vasta eilen.

SOTA

Juokse sitten ja lainaa ateenalaisilta, äkkiä!

MELLAKKA

Kyllä, kyllä, kautta Zeun! Ellen tee niin, saan ulvoa.

Suuri vaara

TRYGAIOS (yleisölle)

Hyvät ihmispolut, mitä nyt tehdään?

Näettehän miten suuri vaara meitä uhkaa.

Jos orja tulee ja tuo petkeleen,

niin Sota murskaa kaikki kaupungit tuosta vain.

Oi Dionysos, suo että poika ei tuo sitä vaan joutuu hiiteen!

Kleon petkele tuhoutunut

MELLAKKA PALAA - SOTA

No, mitä nyt? Eikö sinulla olekaan sitä?

MELLAKKA

Tuota, tuota,

ateenalaisiltakin oli petkele hukassa/ tuhoutunut/kuollut [apollumi]

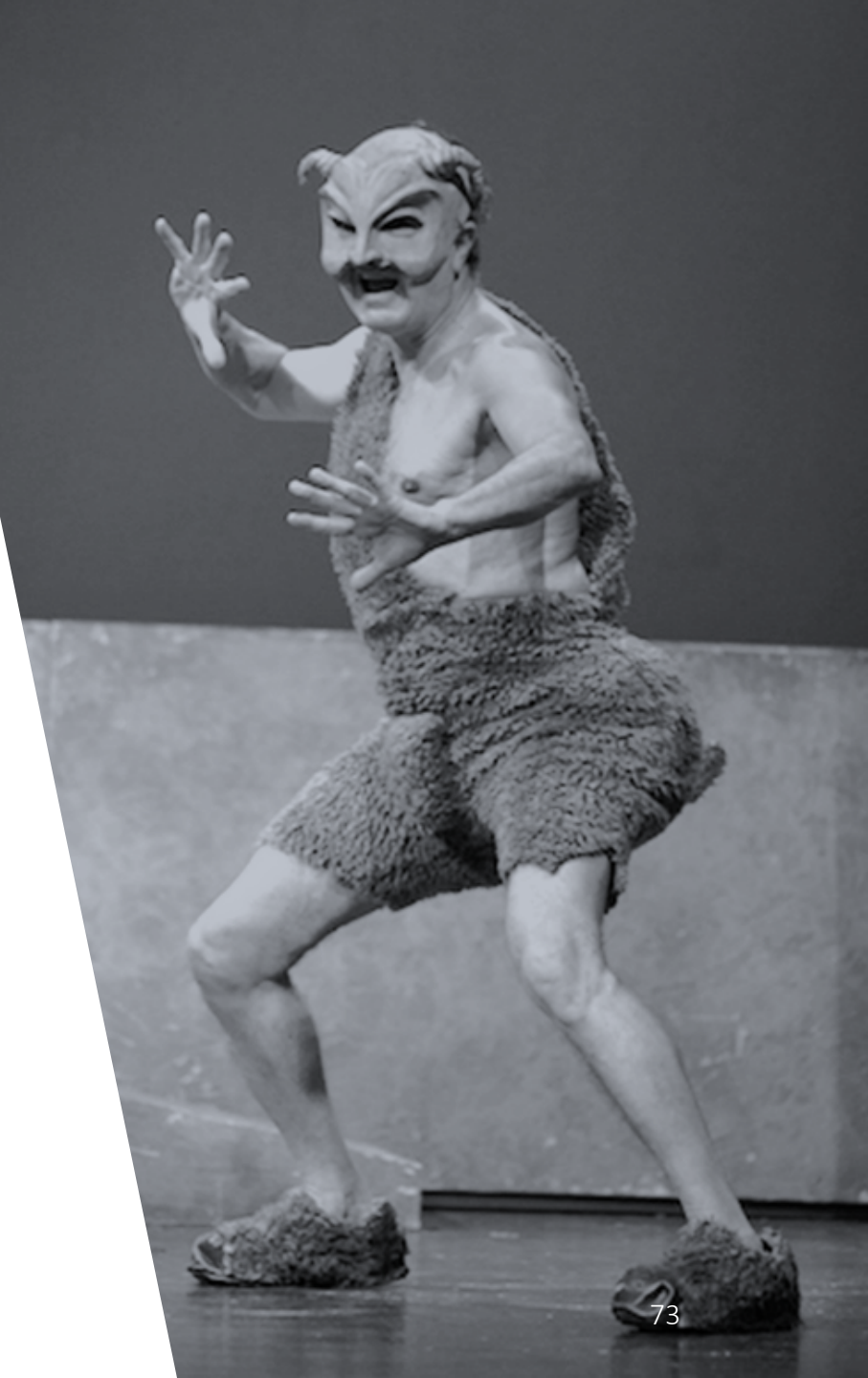
tuo nahkakauppias (bursopölēs) Kleon, joka sai koko Kreikan sekaisin.

TRYGAIOS

Oi mahtava valtiatar/emäntä Athene! Kylläpä se tuhoutui hyvään aikaan ja kaupungille suotuisasti ennen kuin siitä tuli muusia!

SOTA

No lähde sitten hakemaan toinen Spartasta, ja äkkiä sittenkin.

Suuri koettelemus

TRYGAIOS (yleisölle)

Miten meidän nyt käy, miehet? Nyt on tosi kyseessä/ suuri koettelemus
(agon)

Jos joku teistä on vihkiytynyt Samothraken mysteereihin,

nyt on oiva tilaisuus rukoilla, että hakumatkalla

tuo poika nyrjäyttää molemmat jalkansa!

[Samothraken mysteerit suojelivat erityisesti merimatkoja]

Brasidas petkelekin tuhoutunut

MELLAKKA PALAA

Oivoivoi minua kurjaa, oivoi, voi minua vielä

SOTA

Mitä nyt? Etkö vieläkään tuo sitä?

MELLAKKA

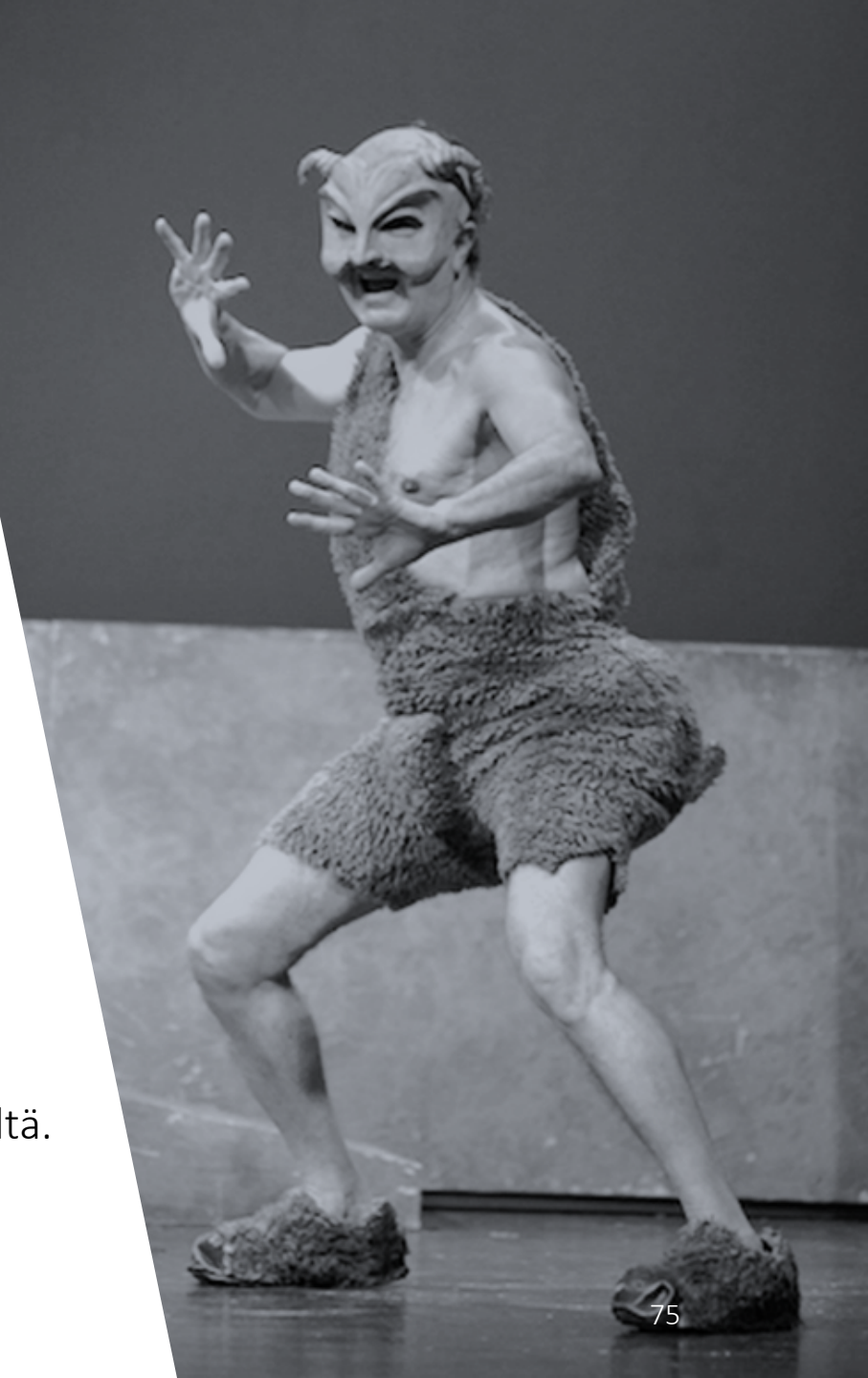
Lakedonialaisiltakin on petkel tuhoutunut/kuollut!

SOTA

Sinä viheliäinen, miten ihmeessä?

MEKKALA

He olivat lainanneet sitä joillekin Traakian mailla ja sitten se hukkui/tuhoutui heiltä.

La Paz. Celebracion grotesca sobre Aristofanes. Francisco Nieva. Teatro del Canal 2024.

Sota lähtee

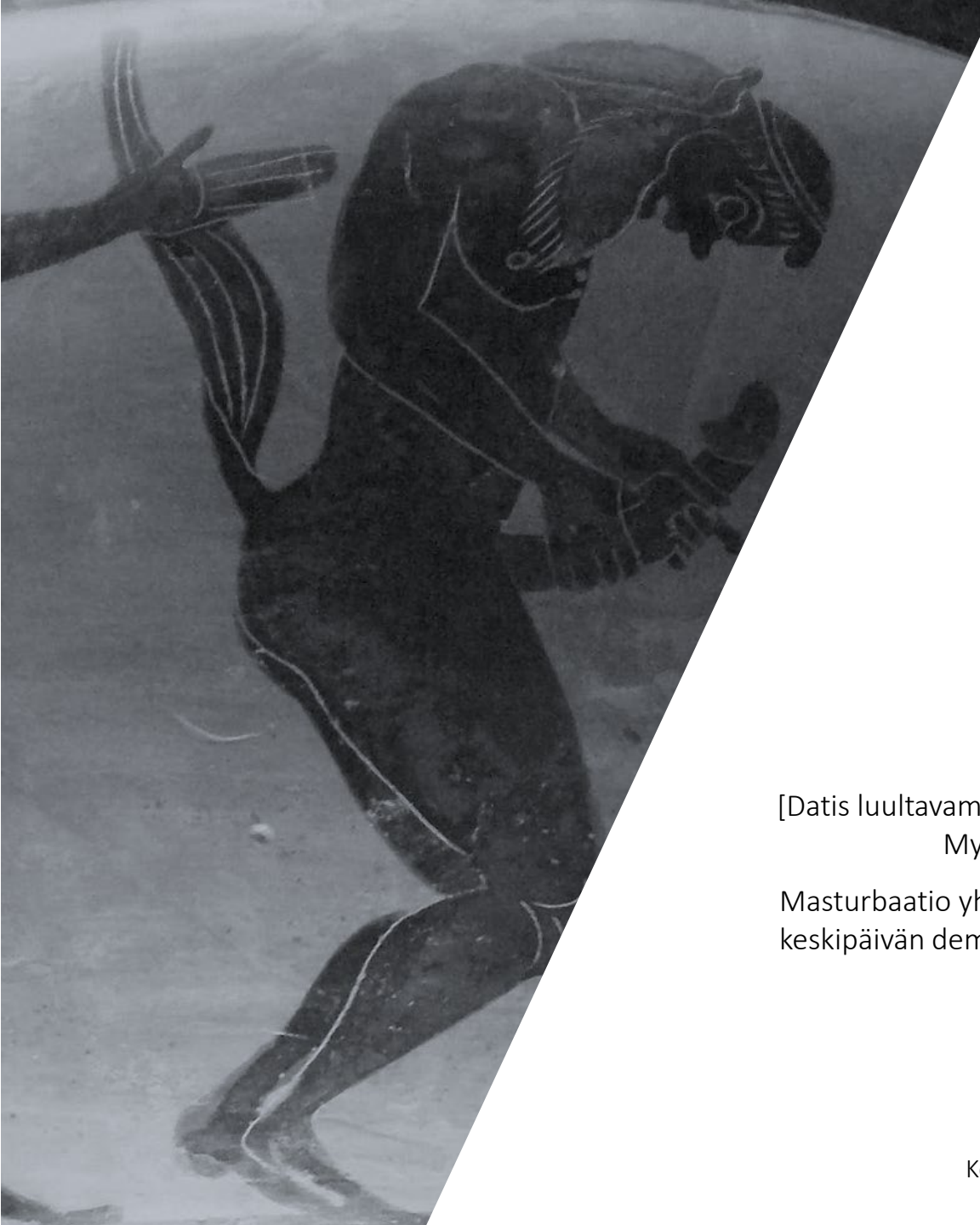
TRYGAIOS

Hyvä he, hyvin tehty, kiitos, Oi Kaksosjumalat (Dioskorö)!

Ehkä tässä vielä käy hyvin. Rohkeutta, kuolevaiset!

SOTA

Ota nämä kamat ja vie pois. Minä menen sisään ja teen itse itselleni
petkeleen

Silenius satyyri mastuboi n. 560 - 550 eaa.

Keskipäivän hetki

TRYGAIOS

No nyt tähän sopii hyvin tuo Datiksen laulu,
jota hän hyräili kerran kun runkkasi keskipäivällä:
”Minä nautiskelen ja riemuskellen iloittelen!”

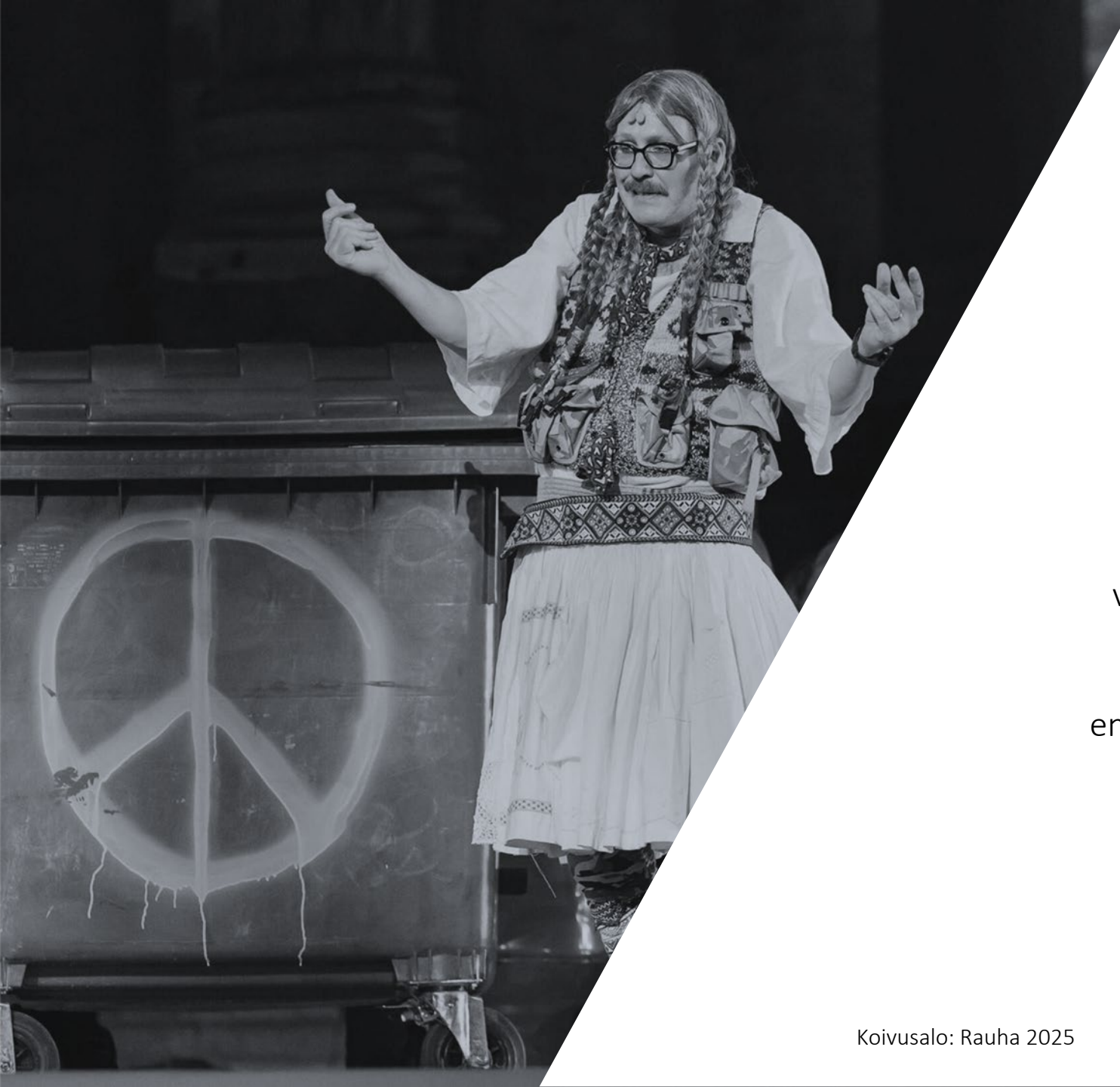
[Datis luultavammin viite Marathonissa hävinneeseen Persian laivaston komentajaan Persialaissodissa.
Myös Datis niminen tragediakirjailija, mutta tässä laitettu puhumaan ulkomaan murretta.

Masturbaatio yhdistetty Antiikissa perinteisesti keskipäivän kuumuuteen. Sittemmin munkkien riivaus, keskipäivän demonia, väsymys, jossa ajatus harhailee ikuisesta ruumiilliseen ja himo pääsee mieleen.]

Rakas rauha

TRYGAIOS'

Nyt, Hellaksen miehet, on kaunis mahdollisuus
vapautua riidoista (pragmatōn) ja taisteluista (makhōn)
ja kiskoa esiin meille kaikille niin rakas Rauha,
ennen kuin joku uusi petkel taas ilmestyy estämään.

Kaikki ryhmät!

TRYGAIOS

Hoi kaikki maanviljelijät (geōrgoi) ja kauppamatkustajat (kamporoi) ja rakentajat (tektones) ja käsityöläiset (dēmiourgoi) ja maahanmuuttajat (metoikoi) ja vierasmaalaiset (xenoi) ja saarelaiset (nēsiōtai),

tulkaa tänne kaikki väki (laos) kiireen vilkkaa

ja tuokaa mukanne lapiot ja kanget ja köydet.

Nyt me voimme vetäistä Suopean Jumalan/ hyvän hengen (agathou daimonos) maljan!

Parados

Panheelleenit

KUORONJOHTAJA

Tänne kaikki, innolla (prothumōs) suoraan
kohti pelastusta (sōtērias)!
Oi kaikki helleenit (Panellēnes), tulkaa
apuun, nyt jos koskaan,
kun voitte vapautua taistelurintamasta
ja pahoista punaviitoista!
Nyt on koittanut päivä, Lamakhoksen
vihaama (misolamakhos) päivä!

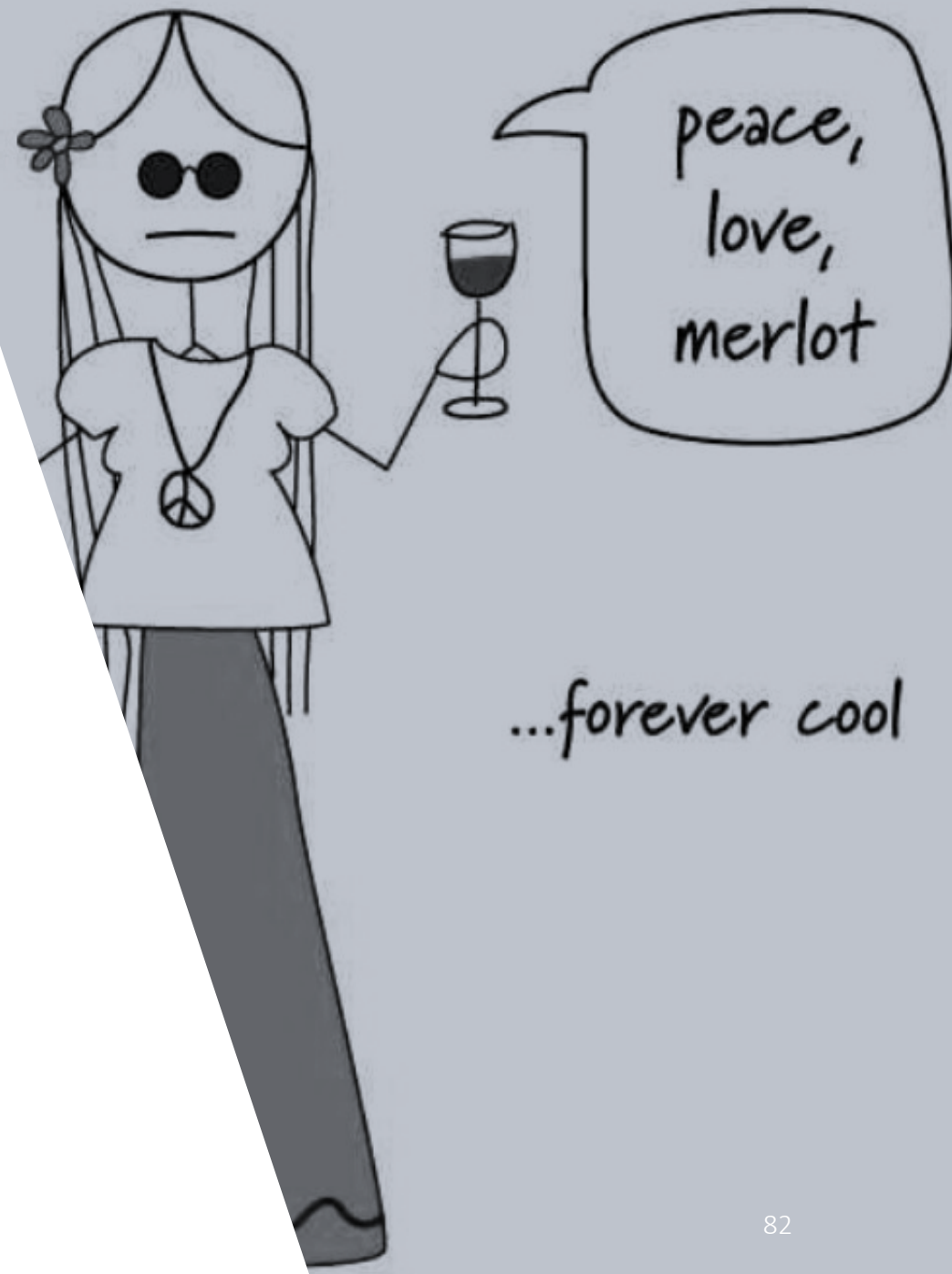
Viiniä rakastavin jumalatar

Kuoronjohtaja

Sen takia kerro meille, mitä pitää tehdä, ja toimi työnjohtajana/
arkkitehtina (arkhitektoneō)!

Tänään en takuulla väsy, ennen kuin olen
kankien ja muiden konstien avulla vetänyt päivänvaloon
tuon kaikista jumalattarista suurimman
ja viiniä rakastavimman (filampelōtatēn).

[Sodan tuhot viininviljelykselle]

Saksan armeija harjoittelemassa juuri ennen ensimmäisen maailmansodan alkua.

Kutsunnat rauhaan

TRYGAIOS

Olkaa hiljaa, ettette vain tässä riemussanne
saa huudoillanne Sotaa uudelleen syttymään

(ekzöpurēset) tuolla sisällä!

KUORONJOHTAJA

Mutta me niin ilahduimme kun kuulimme
tämän julistuksen (kērugmatos) –
se ei ollut mikään ”tulkaa mukana kolmen
päivän muonavarat”!

Kleon manalassa

TRYGAIOS

Varokaa vain ettei se Manalassa majaileva Kerberos
[Kleon] taas rupea kiehumaan ja räyhäämään, niin kuin
täällä ollessaan, ja estä teitä kiskomasta jumalatarta ylös!

KUORONJOHTAJA

Ei ole kyllä ketään joka voisi viedä minulta Rauhan,
kun kerran olen saanut hänet käsiini. Hurraa, hurraa!

Tanssi

TRYGAIOS

Hukka minut perii, miehet, jos ette lakkaa huutamasta!
Kohta Sota tulee ulos ja tallaa meidät kaikki jalkoihinsa!

KUORONJOHTAJA

Tallatkoon vain, sotkekoon, sekoittakoon kaikki, mutta
tänään ei meidän riemullamme ole rajaa!

TRYGAIOS

Mitä kauheaa! Mikä teihin oikein meni, miehet?
Jumalten nimessä, älkää pilatko koko ihanaa hanketta
tanssikuvioillanne (skhēmata).

KUORONJOHTAJA

Enhän minä itse haluakaan tehdä tanssikuvioita, mutta
vaikka en liiku,
niin nautinnosta jalkani tanssivat ihan itsekseen!

Eroon kilvestä

TRYGAIOS kehottaa jatkuvasti lopettamaan tanssin, mutta kuoto vaan jatkaa tanssia [...]

KUORONJOHTAJA

Kautta Zeun, kerran vain viskaamme ilmaan tämän oikean jalan,
ja sitten ei mitään muuta.

[...]

Vasen jalka myös, minun on ihan pakko,
sillä minä iloitsen ja riemuitsen ja pieraisen ja nauran,

kun olen päässyt eroon kilvestäni –
mieluummin siitä kuin vanhasta iästäkin!

[ripustaa kilpi seinälle, lopettaa sotilaspalvelus]

Rauhan remut

TRYGAIOS

Älkääpä nyt vielä iloitko. Ette vielä voi olla varmoja.

Mutta kun saamme käsiimme Rauhan,
sitten saatte iloita ja huutaa ja nauraa!

Silloin voitte taas matkata merillä
tai pysyä kotona, naida tai nukkua, kokoontua kansainvälisesti (panēgureis),
juhlia ja pelata juomapeliä (kottabizein), olla kuin Sybarislaiset ja ja huutaa
hurraa, hurraa!

Äreyskin lähtee

KUORO

Kunpa saisinkin kerran nähdä sen päivän, sillä kauan olen saanut sietää hankaluuksia
ja olkipatjoja, joita Formion ihmislapsille on suonut!

Mutta tästä lähtien saat nähdä,
etten enää tuomarinakaan ole ankara enkä äreä,
vaan muutan tapani enkä ole kova niin kuin ennen.

Saat huomata että olen lempeä ja nuortunut, kun olen päässyt vaivoistani.

[Formio, yksi merkittävimmistä Ateenan kenraaleista Peleponnesolaissotien alussa]

Lykeionin lyseoon edestakaisin

KUORO

Kyllin kauan olemme jo tuhonneet itseämme ja kuluttaneet
itsemme loppuun marssien Lykeioniin ja Lykeionista takaisin

”mukana keihäs ja kilpi” (Akhauksen tragediasta Momus).

Kerro siis mitä voimme tehdä sinua parhaiten ilostuttaaksemme!

Sillä suopea Onnetar on valinnut sinut meille ylipäälliköksi /

itsevaltiaaksi (autokrator)!

[Lykeion gymnasium, urheilu ja voimistelupaikka, jota käytettiin myös
sotilasharjoituksiin. Aikaisemmin paikalla Apollon Lykeiokselle, ”susien Apollonille”
omistettu pyhäkkö. Sittemmin Aristoteles perusti sinne koulunsa, josta taas juontaa
nimi lyseo.]

Episodi Hermes

Hermes palaa

Trygaios astumassa luolaan/onkaloon kun paikalle vihainen Hermes

Sinä saastainen ja röyhkimys, mitä aiot tehdä?

TRYGAIOS

En mitään kurjaa, ihan niin kuin Killikon.

HERMES

Sinä onneton, olet tuhoon tuomittu!

TRYGAIOS

Olenpa sitten, jos olen arvalla valittu (lakhō).

Sinähän, Hermes, sen teet arvalla (klērō), tiedän sen.

[Killikon legendaarinen huijari ja petturi, joka epäiltynä maanpetoksesta vastasi

kysymykseen, mitä aiot, vain hyvää (panta agatha)]

Kuoleman oma

HERMES: Olet mennyttä, kuoleman oma!

TRYGAIOS: Mikä päivä?

HERMES: Heti paikalla!

TRYGAIOS

Mutta enhän ole vielä ehtinyt ostaa ohraryynejä enkä juustoakaan
marssille kuolemaan.

[Trygaios tulkitsee kuoleman oma, sotakutsunnaksi]

HERMES: Olet täysin murskattu

TRYGAIOS

Kas, kuinka en ole huomannutkaan,
että niin suuri hyvä on tullut osakseni!

Valmistaudu kuolemaan

HERMES

Tiedäthän, että Zeus on julistanut kuoleman sille,
joka löydetään Rauhan esille kaivamisesta?

TRYGAIOS

Nyt minun on siis aivan pakko kuolla?

HERMES: Siitä voit olla varma.

TRYGAIOS

Lainaa minulle sitten kolme drakhmaa,
niin ostan pikkupossun/pillun. Täytyyhän minun saada mysteerivihkimys
valmistautumisena kuolemaan.

[Eleusiin mysteereissä uhrattiin pikkupossuja].

HERMES: Oi Zeus, Ukkostaja (Keraunobrontēs)

Kautta lihan

TRYGAIOS

Älä, kautta jumalten, (pros tōn theōn)
älä kiroa meitä, anelen, herrani!

HERMES: Minä en enää vaikene!

TRYGAIOS

Suostu, kautta lihojen (pros tōn kreōn)
jotka sinulle auliisti annoin tullessani!

HERMES

Hyvä mies, Zeus tuhoaa minut perin juurin,
jollen korota ääntäni ja kilju tätä julki!

TRYGAIOS

Älä kilju, rukoilen sinua, Hermukkaiseni!

Sanokaa jotain!

TRYGAIOS

Kuulkaa, miehet, mikä teitä vaivaa?

Seisotte vain pöllämystyneinä!

Oi kurjat, älkää olko hiljaa, jos olette, hän kiljaisee!

KUORO VASTA(AVA) SÄKEISTÖ

Älä toki, oi herra Hermes, älä toki, älä toki!

Jos koskaan muistat mielihalulla ahmineesi
minulta samaasi pikkupossua/pillua,
niin älä halveksi sitä tässä ahdingossamme!

TRYGAIOS

Kuulethan, herrani ja valtiaani,
miten he sinua lepyttelevät?

Kuoron anelu (vasta(ava)säkeistö)

KUORO

Älä ole pahansuopa aneluillemme ettei Rauha jäisi meiltä saamatta!

Ole meille armollinen, sinä jumalhengistä ihmisrakkain (filanthrōpotate)
ja anteliain,

jos yhtään halveksit Peisandroksen kypärätöyhtöjä ja kulmien
kurtistuksia!

Me tulemme aina ja kaiken aikaa ylistämään sinua, oi herra,
pyhin uhrein ja mahtavin juhlakulkuein!

[Peisandros komediassa ahneudesta ja korruptiosta pilkattu poliitikko. Myöhemmin
keskeinen 400 oligarkin vallankaappauksessa 411 ja tuomittiin poissaolevana maanpaossa
kuolemaan]

Varkaiden jumala

TRYGAIOS

Kuule siis, anelen sinua, sääli heitä kun he huutavat sinua,
sillä nyt he kunnioittavat sinua enemmän kuin koskaan ennen!

HERMES

Sillä ovat pahempia varkaita kuin koskaan ennen.

[Hermes myös varkaiden jumala]

Suuri juoni

TRYGAIOS

Mutta minäpä paljastan sinulle suuren ja hirveän
(deinon) juonen teitä kaikkia jumalia vastaan!

HERMES

Kerro siis! Ehkä vielä saat minut suostuteltua

TRYGAIOS

Näet Kuu (Selēnē) ja Aurinko (Hēlios), se ryökäle,
ovat jo pitkän aikaa juonitelleet teitä vastaan
ja aikovat luovuttaa Hellaksen barbaarien haltuun.

HERMES

Miksi he niin tekevät?

Meli-Shipak II n. 1186–1172 eaa. esittelee tyttärensä jumalatar Nanayalle.

Aurinko ja kuu ainoiksi jumaliksi

TRYGAIOS

Kautta Zeun, siksi että me uhraamme teille, ja heille uhraavat barbaarit.
Sen takia he tietysti haluavat, että meidät
kaikki hävitettäisiin perin juurin,
ja niin he itse saisivat osakseen jumalten riitit.

[Herodotoksen mukaan persialaiset palvovat lähinnä aurinkoa ja kuuta. Itse asiassa auringoilla ja kuulla ei erityisroolia Zarathustralaisuudessa, jota hallitsee viisas luoja jumala Ahura Mazda.]

HERMES

Sen takia he siis ovat jo kauan näpistäneet päiviä pois
ja nakertaneet salaa vuoden kiertokulkua!

[Ateenassa käytettiin kuukalenteria, johon lisättiin arkontin päätöksellä karkauspäivä. Arkontti saattoi myös pysäyttää kalenterin juhlien siirtämiseksi]

Kuvaus Panathenaic-kulkueesta Parthenonin friisillä.
n. 447–432 eaa. Ateena, Akropolis-museo.

Kaikki juhlat Hermekselle

TRYGAIOS

Juuri niin, kautta Zeun. Sen tähden, rakas Hermes,
anna meille auliisti tukesi

ja auta meitä kiskomaan Rauha takaisin maan päälle!

Silloin me vietämme sinun kunniaksesi suuria Panathenaia-juhlia
[Athenea]

ja kaikkia muitakin jumalten juhlamenoja:

Mysteerijuhlat [Demeter], Dipolieia [Zeuksen], Adoniksen juhlat,
kaikki vietetään Hermeksen kunniaksi!

Juomauhri

TRYGAIOS

Ja muut kaupungit kaikkialla,
päästyään pahasta eroon,
tarjoavat kiitosuhreja Hermekselle,
Pahan Torjujalle! (Alexikakō)

[Apollon ja Herakleen lisänimi]

Ja paljon muutakin hyvää sinä saat!
Alkajaisiksi annan sinulle lahjaksi tämän maljan,
jotta voit siitä vuodattaa juomauhrin.

HERMES (ottaa maljan Trygaiokselta)

Voi! Olenkin aina ollut myötämielinen kultaisille astioille!

Juomauhri

HERMES

Juomauhri (spondē), juomauhri!

Hiljentykää! (eufēmeite) Hiljentykää!

Vuodattaessamme tämän juomauhrin me rukoilemme,
että tämä päivä on suuren hyvän alku kaikille helleeneille

[Spartan Melesippos, epäonnistuneiden neuvottelujen jälkeen sodan alussa: Tämä
päivä on suuren pahan alku helleeneille]

ja että kukaan mies, joka nyt tarttuu innolla köysiin,
ei koskaan enää joudu tarttumaan kilpeen.

TRYGAIOS

Ei, kautta Zeun, vaan saa viettää koko elämänsä (bion) rauhassa ja
pitää seuralaista/porttoa (hetairan), jonka hiillosta voi tökkiä.

Prikaatikenraali Douglas MacArthur Ranskassa 1918

Sisilian juustot

HERMES

Mutta se joka mieluummin haluaa sotaa –

TRYGAIOS

saakoon ikuisesti, oi Valtias Dionysos, nyppiä nuolenkärkiä kyynärpäistään.

HERMES

Ja jos joku halutessaan joukko-osaston komentajaksi [taksiarkiksi]
ei halua sinun pääsevän takaisin päivänvaloon, oi Valtiatar, saakoon hän
taisteluissa –

TRYGAIOS

osakseen saman kohtalon kuin Kleonymos.

[Kleonymos, jo tuttu kilven poisheittäjä]

Asekauppiaat

HERMES

Ja jos joku keihääntekijä tai kilpikauppias kaipaa taisteluita
parantaakseen myyntiään –

TRYGAIOS

joutukoon hän rosvojen vangiksi syömään pelkkiä ohraryynejä.

Esa Rautalingon johtamilla tehtailla on tilauksia nyt enemmän kuin ennen.
"Ne syyt, joista tämä johtuu, ovat hyvin ankeita." Kuva: Outi Neittaanen

Suomen suurin asekauppias

Never-standing-Wheele / Of everlasting-Tortures
A Collection of Emblems (1635) George Wither.

Teilipyörä

HERMES

Ja jos joku kieltäytyy auttamasta koska haluaa ylipäälliköksi
(stratēgein)

tai on orja valmistelemassa karkaamista –

TRYGAIOS

joutukoon hän kidutuspyörään ja ruoskittavaksi.

Ylistys

HERMES

Mutta meille syntyköön hyvää. Oi, Paiōn [ylistyshuuto Apollolle], Oi!

TRYGAIOS

Jätä pois se lyöminen (paiein) ja sano vain Oi!

HERMES

Oi! Oi! Sitten. Sanon vain Oi!

Hermekselle!

Sulottarille! Vuodenaikojen hengettärille! Afroditelle! Himolle!

TRYGAIOS

Mutta ei Arekselle.

HERMES: Ei!

TRYGAIOS

Eikä Enyaliokselle [Sotaisalle].

HERMES: Ei!

Kuorolaulu säkeistö

Hii-op

Ja hii-op / Hii-op! / Ja hii-op! / Hii-op! / Hii-op! Hii-op!

TRYGAIOS

Mutta nämä miehet eivät vedä yhtä kovaa.

Yhdessä, kaikki! Mitä pöyhistelette?

Boiotialaiset! Tätä saatte katua!

[Boiotialaiset eivät allekirjoittaneet Nikiaan rauhansopimusta. Eivät halunneet luovuttaa Ateenalle juuri valloittamaansa Panaktonin linnoitusta. Suostuivat Ateenan kanssa vain aselepoon, jonka saattoi rikkoa kymmenen päivän varoituksella.]

Vetäminen jatkuu Hermes ja Trygaios liittyvät joukkoon.

Lamakhos

TRYGAIOS

Pahuksen Lamakhos,
sinulla ei ole oikeutta
harata vastaan tuolla lailla!

Emme yhtään tarvitse
sinun Mörköäsi täällä.

[Lamakhoksen kilven Gorgo]

Argoslaiset

HERMES

Eivät nämä argoslaisetkaan ole pitkään aikaan yhtään kiskoneet, vaan naureskelevat vain niitä jotka näkevät vaivaa.

Ja kuitenkin he saavat palkaksi jokapäiväisen leipänsä kummaltakin puolelta.

[Argos oli pysytellyt puolueettomana ja hyötynyt suhteistaan kumpaankin osapuoleen. Sillä ei ollut intressiä lopettaa sotaa josta se hyötyi.]

Lakonialaiset

TRYGAIOS

Sen sijaan lakonialaiset,
hyvä mies, vetävät miehuullisesti.

HERMES

Mitenkähän on?

Vain ne heistä jotka ovat kahleissa,
ne kyllä ovat innokkaita,
mutta seppä ei sitä salli.

[Viittaus Ateenassa sotavankeina oleviin spartalaisiin.]

Megaralaiset

TRYGAIOS

Ja megaralaisetkaan eivät saa mitään aikaan,
vaikka vetävätkin innokkaasti irvistellen kuin koiranpennut.

HERMES

Niin, kun ovat nälkään kuolemaisillaan, kautta Zeun!

KUORONJOHTAJA

Tästä ei tule mitään, miehet.

Nyt täytyy meidän kaikkien tarttua köysiin, yhteisvoimin.

[Megara ei myöskään allekirjoittanut rauhansopimusta. Eivät saaneet takaisin
Ateenan valloittamaa Nisaeen satamaa. Liian heikkoja saadaksean ehtojaan.

Ateenan kauppasaarto.]

Kuorolaulu vastasäkeistö

Veto jatkuu

Ja hii-op! / Hii-op! / Ja hii-op!

KUORO

Eipä juuri liiku.

TRYGAIOS

On se kumma, kun toiset teistä kiskovat
ja toiset panevat vastaan.

Saatte kohta selkäänne, argoslaiset!

Ja hii-op! / Hii-op!

KUORONJOHTAJA

Täällä joukossa on joitakin pettureita.

TRYGAIOS

Te jotka kaipaatte rauhaa, vetäkää miehuullisesti!

KUORONJOHTAJA

Mutta jotkut estävät meitä.

Aggressiivinen valkosipuli

HERMES

Megaran miehet, häipykää hiiteen siitä! Jumalatar vihaa teitä, kun muistaa

miten te ensimmäisinä voitelitte hänet valkosipulilla.

[Megara valkosipulin tuottaja. Valkosipuleja annettiin tappelukokooille ja niiden ajateltiin yleensäkin kiihottavan taistelunhalua.]

Poseidonin temppeli 444 eaa.

Ateenalaiset

TRYGAIOS

Ja te ateenalaiset, kuulkaa,
lakatkaa kiskomasta siihen suuntaan missä nyt
seisotte.

Ettehan te tee mitään muuta kuin tuomaroi
oikeudessa (dikazete).

Jos tosiaankin haluatte vetää jumalattaren esiin,
siirtykää vähän lähemmäksi merta.

[Ateena merivalta pyrki valtaan myös mantereella. 424 yritti
valloittaa Boiotian myös kärsi tappion Delionissa.]

Maanviljelijät/talonpojat

KUORONJOHTAJA

Kuulkaas miehet, otetaan vain me talonpojat/
maanviljelijät (geōrgoi) köysistä kiinni.

HERMES

Työhän edistyy paljon paremmin teiltä, miehet!

KUORONJOHTAJA

Hän sanoo että työ edistyy. Nyt innolla joka mies!

[Itsenäinen maanviljelijä, pientilallinen, aina Hesiodeksesta

Tuntemattomana sotilaaseen agraariyhteiskunnan
ihannekansalainen, myös hopliittiarmeijan selkäranka. Toisaalta myös
suurin intressi vastustaa sota, joka tuhosi viljelykset ja pellot.]

Nuorten maanviljelijöiden klubin (YFC) köydenvetokilpailu Walesissa.
©David Hurn/Magnum/Amgueddfa Cymru - Museum Wales

Nyt liikkuu

TRYGAIOS

Maajussit (geōrgoi) saavat homman
liikkeelle, ei kukaan muu!

[...]

KUORO

Hii-op nyt, hii-op kaikki!
Hii-op, hii-op, hii-op nyt!
Hii-op, hii-op, hii-op kaikki!

Rauha ilmaantuu seuralaisineen

Kuopasta nousee kaunis koristeltu patsas, Rauha mukanaan Hedelmä (Opōra) ja Juhla (Theōria).

Voisi olla myös Kypsä hedelmä, Sadonkorjuu ja Festivaali/ Speктаakkeli / Teoria

Opōra – hedelmällinen aika

opōra = myös loppukesän ja alkusyksyn eli sadonkorjuun aika.

Usein myös sotaissäkin agraarikulttuureissa rauhan aika,
sodittiin vasta sadonkorjuun jälkeen ja ennen kylvämistä

Kypsä hedelmä, jopa valmis hunaja

Kesän kypsyys, nuoruuden kypsyys, nuoren naisen
hedelmällisyys

Theōria = Teoria

katseleminen, yleisö, speaktaakkeli

Juhla festivaalien merkityksessä, jossa paljon katsojia, katsotaan

näytelmiä, urheilua jne.

Lähettiläät panhelleenille festivaaleille

Olemme kaikki teoreetikoita, emme niinkään toimi kuin katselemme

"Koko elämä yhteiskunnissa, joissa vallitsevat nykyaikaiset tuotanto-olosuhteet, näyttää valtavalt speaktaakkeliä kasautumilta. Kaikki välittömästi eletty on vieraannutettu representaatioon." Guy Debord

Episodi

Rauhan paljastus

Kreikan kansallisetteri: Rauha 1964. Ohjaus A. Solomos, kuva D. Harisiadis.
Trygaios: Chirstoforos Nezer; Rauha: Eleni Kiskyra.

Rypäletuottaja!

TRYGAIOS

Oi Valtiatar (potnia) Viinintuoja/ rypäletuottaja (botruodöre)!

Millä sanoilla voisin sinua tervehtiä? Mistä löytäisin

kymmenentuhatta amforaa vetävän sanan,

jolla sinua kunnioittaa? Ei minulla§ sellaista kotona ole.

Oi terve, Hedelmä (Opōra), ja sinä, oi Festivaali (Theōria)! Millaiset

kasvot sinulla onkaan, oi Festivaali, millainen tuoksu, miten

nautinnollinen/ suloinen sydämelle, makea/ihana (glukutaton) kuin

hajuvesi ja vapautus sotapalveluksesta!

Sodan ja rauhan tuoksut

HERMES

Ei sitten lainkaan sama kuin armeijan repulla/pussilla?

TRYGAIOS

”Pois tuo vihaamani miehen vihattu pussukka (plekos)!”

”Pois tuo vihaamani miehen vihattu lapsi (tekos)!” Euripides: Telefos.

Se haisee valkosipulietikkaröyhtäisyltä (krommuoxuregmias),

tämä tyttö taas tuoksuu kypsiltä hedelmiltä (opōras), kesteiltä (hupodokhēs) Dionysos-juhlilta, auloksen soitolta, tragedianäytelmiltä, Sofokleen lauluilta, paistetuilta rastailta, Euripideen säkeiltä –

HERMES

Saat vielä maksaa kun noin solvaat häntä.

Ei hän toki nauti tuosta oikeusjuttujen puheiden runoilijasta! [Euripides]

Ihanat asiat

TRYGAIOS JATKAA

- muratilta, viininsiivilöintikankaalta (trugoipou), määkiviltä karitsoilta
pellolle kiiruhtavien naisten povista, humaltuneelta orjatyöltä,
kaatuneelta viinikannulta ja monilta muilta ihanilta asioilta!

HERMES

Katsohan nyt miten sovinnon tehneet kaupungit
juttelevat keskenään ja nauravat iloissaan

TRYGAIOS

Niinpä, vaikka jokaikisellä on uskomattomat mustiksi lyödyt silmät ja
ruumis kuin kuppausjälkiä täynnä!

Miekat auroiksi

HERMES

Ja tarkkailepa noiden katsojien kasvoja:
niistä voi lukea heidän ammattinsa/taitonsa (tekhnas)

TRYGAIOS

Miten ihmeessä?

HERMES

Etkös huomaa miten tuo kypäräntöyhtömaakari repii hiuksiaan?

TRYGAIOS

Ja tuo kuokantekijä pieraisi juuri päin tuon miekkasepän naamaa!

HERMES

Ja näethän miten tuo viikatteentekijä iloitsee
ja näytti keihääntekijälle keskisormeaan (eskimalisen)!

Mutta julista nyt että talonpojat saavat lähteä kotiin.

Pellolle ilman peistä

TRYGAIOS

Kuulkaa, kansalaiset (laos)!

Kaikki talonpojat ottakoot maanmuokkaustyökalunsa
(geōrgika)

ja lähtekööt pikimmiten pelloilleen,

ilman peistä ja miekkaa ja keihästä!

Sillä kaikkialla täällä vallitsee nyt vanha täyteläinen rauha.

Kohottakaa siis kiitosvirsi (paiōnisas), ja sitten joka mies
pellolleen työhön (ergon)!

Oikeamieliset viininviljelijät

KUORONJOHTAJA

Oi tätä päivää, jota kaikki oikeamieliset (dikaiois) ja talonpojat (geōrgois) niin kauan ovat kaivanneet!

Miten tervetullut oletkaan!

Nyt haluan tavata taas viiniköynnökset ja viikunapuut,

jotka istutin kun olin vielä nuori,

ja innolla tervehdin niitä pitkän pitkästä aikaa!

Vapautus harjasta ja gorgosta

TRYGAIOS

Nyt, miehet, rukoilkaamme ensin tätä jumalatarta, joka on
vapauttanut meidät kypäräntöyhtöjen
ja gorgonkuvajaisten alta!
Ja sitten livistämme takaisin kotiin omille maatilkuillemme
ja matkalla ostamme vähän suolakalaa evääksi pellolle!

Maajussien kohortti

HERMES

Voi Poseidon, miten upealta heidän
rivistönsä (stiphos) näyttää,

Muodostelmat tiiviit (puknon) ja rajut
(gorgon) kuin ohrakakut ja pitopöytä!

TRYGAIOS

Kautta Zeun, näen sirppien/hakkujen
välkkyvän valmiina toimintaan, täydessä
varustuksessa ja kolmikärkien/ talikoiden
sädehtivän auringossa!

Kylläpä tekevät hyvää viiniköynnösten
välipoluille!

Itsekin haluan jo kovasti päästä pellolle
möyhentämään kuokalla maatilkkuani
pitkästä aikaa!

Rauhan antimet

TRYGAIOS

Muistakaa siis/ palauttakaa mieleen
(anamnēsthentes), miehet,
tuo entinen elämän tapa,
jonka Rauha meille soi,
niitä hedelmäkakkuja,
viikunoita ja myrtinmarjoja,
makeaa uutta viiniä (trugos),
orvokkeja kaivon luona,
oliivipuita joita niin kaipaamme –
kiittäen kaikesta tästä
rukoilkaa jumalatarta!

Kuorolaulu

Vasta(ava)säkeistö

Rakkaimpamme!

KUORO

Terve, terve, sinä rakkaimpamme!

Miten iloitsemme tulostasi!

Sinua minä kaipasin niin että riuduin

lhmeellisessä (daimonia) halussani

päästä kotiin maalle.

Ilmaiset oman pellon vehnäryynit

Sillä sinä, oi kaikkein kaivatuin
olit suurin etu (kerdos) kaikille meille,
jotka saamme elantomme (bion) maanviljelystä.
Sinä olit ainoa joka meitä auttoi (öpheleis) .
Sinun johdollasi me ennen saimme nauttia monista asioista,
jotka olivat suloisia, ilmaisia (kadapana) ja rakkaita.
Sinä olit maalaismiehille vehnäryynit ja pelastus.
Niinpä nyt viiniköynnökset ja viikunaiset ja ihan kaikki kasvit
hymyilevät sinulle ja toivottavat: tervetuloa!

Pariisin rauhankonferenssi 1919-1920. Neljä suurta Lloyd George, Orlando, Clemenceau ja Wilson.

Minne rauha meni?

KUORONJOHTAJA (Hermekselle)

Mutta missä hän oikein oli niin kauan poissa
luotamme?

Kerro meille, oi sinä jumalista suohein!

HERMES

”Voi te köyhät/viisaat viljelijät, kuulkaa
minun sanani”,

jos haluatte tietää, miten Rauha katosi teiltä.

[Arkhiokhoksen runosta: ”Voi te köyhät kansalaiset,
kuulkaa minun sanani.” Usein lainattu lause.

Käsikirjoituksessa tosin viisaat eikä köyhät (lipernētes)]

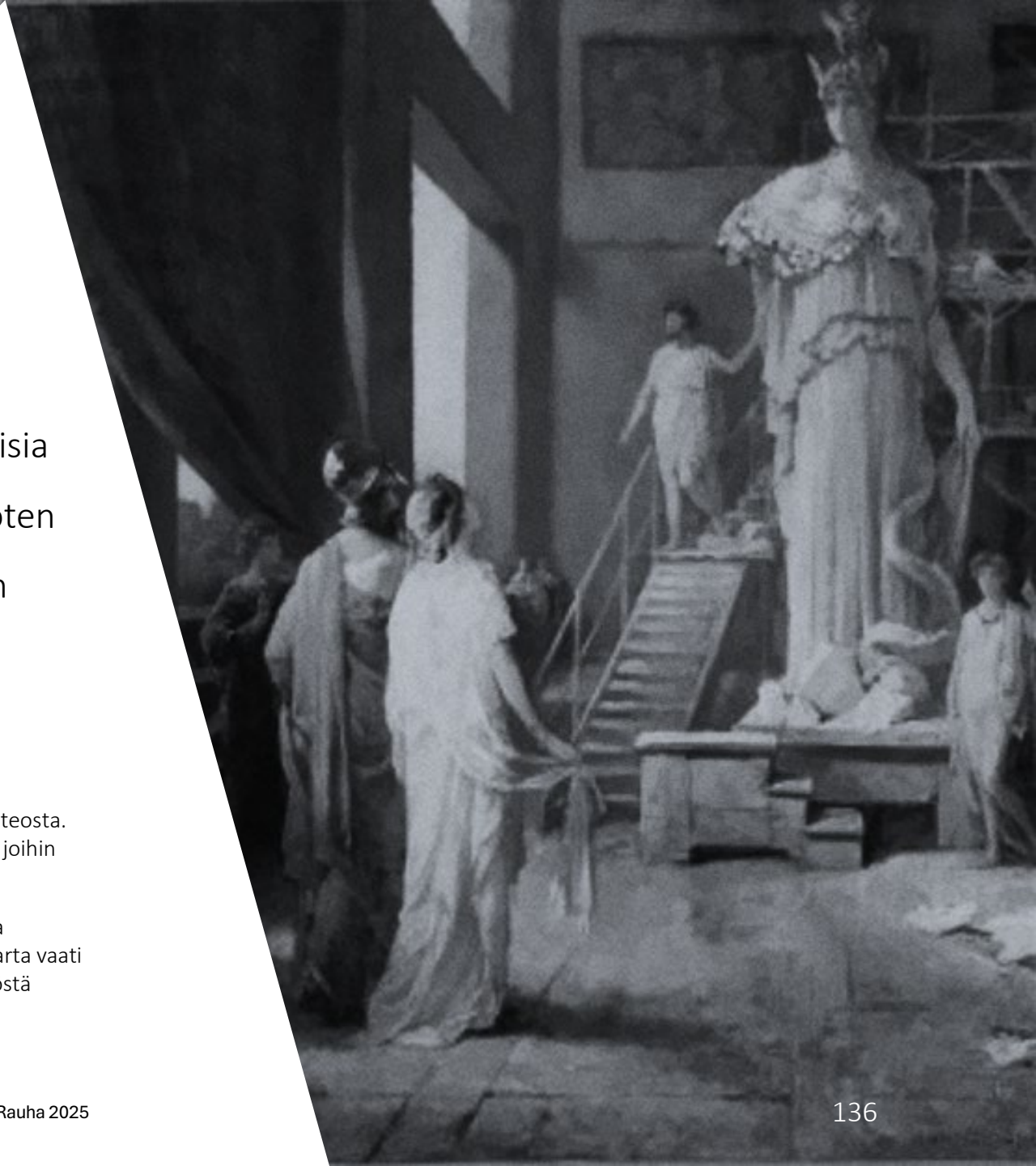
Kuvanveistäjän vika?

Ensimmäinen askel kaikkeen oli Feidiaan rikos ja rangaistus.

Siitä Perikles, kun pelkäsi teidän luontoanne (fyseis) ja äkkipikaisia tapojanne, säikähti että voisi kokea saman kohtalon (tukhēs), joten ennen kuin itse joutuisi kärsimään jotakin hirveää (deinon), hän sytytti koko kaupungin roihuun heittämällä sinne pikkuisen kipinän – äänestyspäätöksen (psēfismatos) Megaraa vastaan.

[Kuuluisa kuvanveistäjä, joka kuului Perikleen lähipiiriin. Syytettiin, että oli varastanut osan Athene Parthenokseen tarkoitettusta kullasta ja norsunluusta. Pakeni Elikseen mitä pidettiin tunnustuksena teosta. Perikles taas oli komiteassa, joka valvoi patsaan valmistusta. Tarinasta useita myöhempiä versioita, joihin myös Aristofaneen esitys on vaikuttanut, mm. Plutarkhoksella.

Päätös, jossa megaralaisia kiellettiin käyttämästä Ateenan liittolaisten satamia ja käymästä kauppaa Attikassa, tehtiin itse asiassa huomattavasti myöhemmin Ateenan kansankokouksessa n. 433/2. Sparta vaati useasti sen kumoamista luvaten pidättyä sodasta, mutta ateenalaiset eivät tähän suostuneet. Päätöstä pidettiin sodan sytyttäneenä kipinän.

Sodan ketjureaktio

Niin hän lietsoi liekkiin sellaisen sodan, että savu sai kaikki helleenit itkemään, molemmin puolin, siellä ja täällä.

Ja kun ensimmäinen viiniköynnös kerran vastoin tahtoaan räsähti palamaan ja säröille lyöty viiniruukku vihoissaan potkaisi toista ruukkua,

kukaan ei enää kyennyt sotaa pysäyttämään,

ja Rauha oli kadonnut.

Athene Lemnia. Bolognan museossa oleva pää, jonka uskotaan olevan roomalainen kopio Feidiaan kuuluisan kauniista Lemnoslaisille tehdystä Ateenan patsaasta, joka oli Akropoliksella.

Kauniskasvoinen Rauha

TRYGAIOS

Kautta Apollonin, tuota en minä ainakaan ole vielä keneltäkään kuullut, enkä sitä että Feidiaalla olisi mitään tekemistä (prosēkoi) tämän kanssa.

KUORONJOHTAJA

En minäkään ennen kuin juuri nyt.

Sen takia Rauha siis on niin kauniskasvoinen (euprosōpos), kun on hänelle sukua/ syntyisin (suggenēs).

Paljonpa meiltä on jäänyt huomaamatta!

Vihollisuuksien dynamiikka

HERMES

Ja kun sitten kaupunkivaltiot, joita te ateenalaiset hallitsette,
huomasivat teidän villiintyneen ja irvistelevän toisillenne,
ne ryhtyivät verotaakan (forous) pelossa
kaikin tavoin juonittelemaan teitä vastaan
ja lahjoivat puolelleen Lakonian mahtavimmat miehet.
Nämä taas kun olivat ahneita (aiskhrokerdeis)
ja petollisia vieraille (dieirōnoxenoi),
karkottivat häpeällisesti [vieraan] Rauhan ja tarttuivat sotaan.

Maaomaisuuden tuho

HERMES

Ja sitten heidän käärimänsä voitot (kerdē) koituivat maata viljelevien tappioksi, kun täältä lähetetyt sotalaivat ahmaisivat kostoksi viikunapuun taimet aivan syyttömiltä miehiltä.

TRYGAIOS

Eipä kuin aivan oikeutetusti, hehän hakkasivat poikki minun tumman viikunapuuni, jonka itse olin istuttanut ja kasvattanut.

KUORONJOHTAJA

Kautta Zeun, hyvä mies, tosiaankin aivan syystä, sillä minultakin heidän heittämänsä kivi rikkoi kolmensadan litran vetoisen vilja-astian.

Puhujien armoilla

HERMES

Ja täällä taas pelloiltaan kaupungin muurien suojaan
paennut työtätekevä kansa (hourgatēs leōs)
ei huomannut, että heistä käytiin kauppaa aivan samalla
tavalla. Sillä joutuessaan olemaan ilman rakastamiaan
rusinoita ja kuivattuja viikunoita, he käänsivät katseensa
puhujien (legontas) puoleen,
ja nämä taas, vaikka tiesivät hyvin, että köyhä väestö
oli puuron puutteessa nälästä heikentynyt,
karkottivat kaksipiikkisillä huudoillaan tämän jumalattaren
aina, kun hän tätä maata kaivaten vähänkin näyttäytyi.
[Viite Spartan pyrkimyksin saada rauha Pyloksen taistelun jälkeen.]

Maistuvat roskapuheet

HERMES

Rikkaille (pakheis) ja pulskille (plousious) liittolaisille he
ärhentelivät keksien syytöksiä heitä vastaan:

”Hän kannattaa Brasidasta!”

Ja silloin te revitte uhrin palasiksi kuin koiranpennut.

Sillä koko kaupunki kyyhötti pelosta kalpeana
ja oli valmis ahnaasti nielemään kaiken parjauksen/
roskaruoan mitä sille heitettiin.

Kaiken takana on nahkuri: Kleon

HERMES

Kun vieraat näkivät,
millaisia iskuja syytösten uhrit saivat,
he rupesivat tukkimaan puhujien suita kullalla,
niin että nämä rikastuivat, mutta Kreikka
oli huomaamattanne kokonaan häviämässä.

Ja mies joka tämän sai aikaan oli – nahkuri (bursopölēs)!

Uni ja Kuolema kantavat Sarpedonin ruumista
Hermeksen katsellessa n. 515 eaa.

Ei saa laulaa Rannanjärvestä...

TRYGAIOS

Lopeta, lopeta, herrani Hermes! Älä sano enempää, vaan anna tuon miehen pysyä siellä missä hän nyt on – maan alla. Hän ei ole enää meidän miehiämme, vaan sinun.

Mitä tahansa hänestä sanotkaan – että hän oli eläessään konna (panourgos) ja löyhäsuu (lalos) ja ilmiantaja (lalos) ja häirikkö [sekoituskauha (lalos)] ja kansankiihottaja [sekoitin (taraktron)]

ja vaikka mitä tahansa – niin sinä solvaat yhtä omistasi.

Eirene kannattaa Plutosta. Roomalainen kopio Kefisodotoksen patsaasta Ateenassa vuodelta 370 eaa.

Rauha on vaiti

TRYGAIOS RAUHAN PATSAALLE

Oi Valtiatar, sinä vaikenet – kerro minulle, miksi!

HERMES

Ei hän kerro mitään, ei teille katsojille.

Hän on niin vihoissaan (orgēn) heille siitä mitä on kärsinyt.

TRYGAIOS

Mutta voisihan hän kertoa vain sinulle, ihan hiljaisesti/ pikkuisesti.

Yhdysvaltain YK-edustaja Robert Wood äänestää Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvostossa Israelin ja Hamasin tulitaukoa vastaan 2023.

Äänestys rauhaa vastaan

HERMES RAUHALLE

Kerro minulle, rakkaimpani, mitä oikein mielit (noeis) heistä.
Sanohan, oi sinä naisista kaikkein kilpikahvojavihaavin (misoporpakistatē).

– Hyvä, minä kuuntelen. – Siitäkö heitä syytät? – Ymmärrän.

– Kuulkaa siis, mistä hän teitä moittii (momfēn)

Hän sanoo, että Pyloksen selkkauksen jälkeen hän tuli omasta
aloitteestaan tarjoamaan kaupungille

korin täydeltä rauhansopimuksia [juomauhreja (spondōn)],
ja te käsitorjuitte/äänestitte (apokheirotoneō) kansankokouksessa kolme
kertaa niitä vastaan.

TRYGAIOS

Siinä teimme väärin (hēmartomen). Anna anteeksi.
Meiltä tallautui silloin järki (nous) kengänpohjien nahan (skutesin) alle.

Taas Kleonymos

HERMES

Kuulkaa nyt mitä hän juuri äsken kysyi minulta:

kuka täällä oli hänen pahin vihollisensa ja kuka sodanvastainen ja ystävänsä?

TRYGAIOS

Hänelle suopein oli ilman muuta Kleonymos.

HERMES

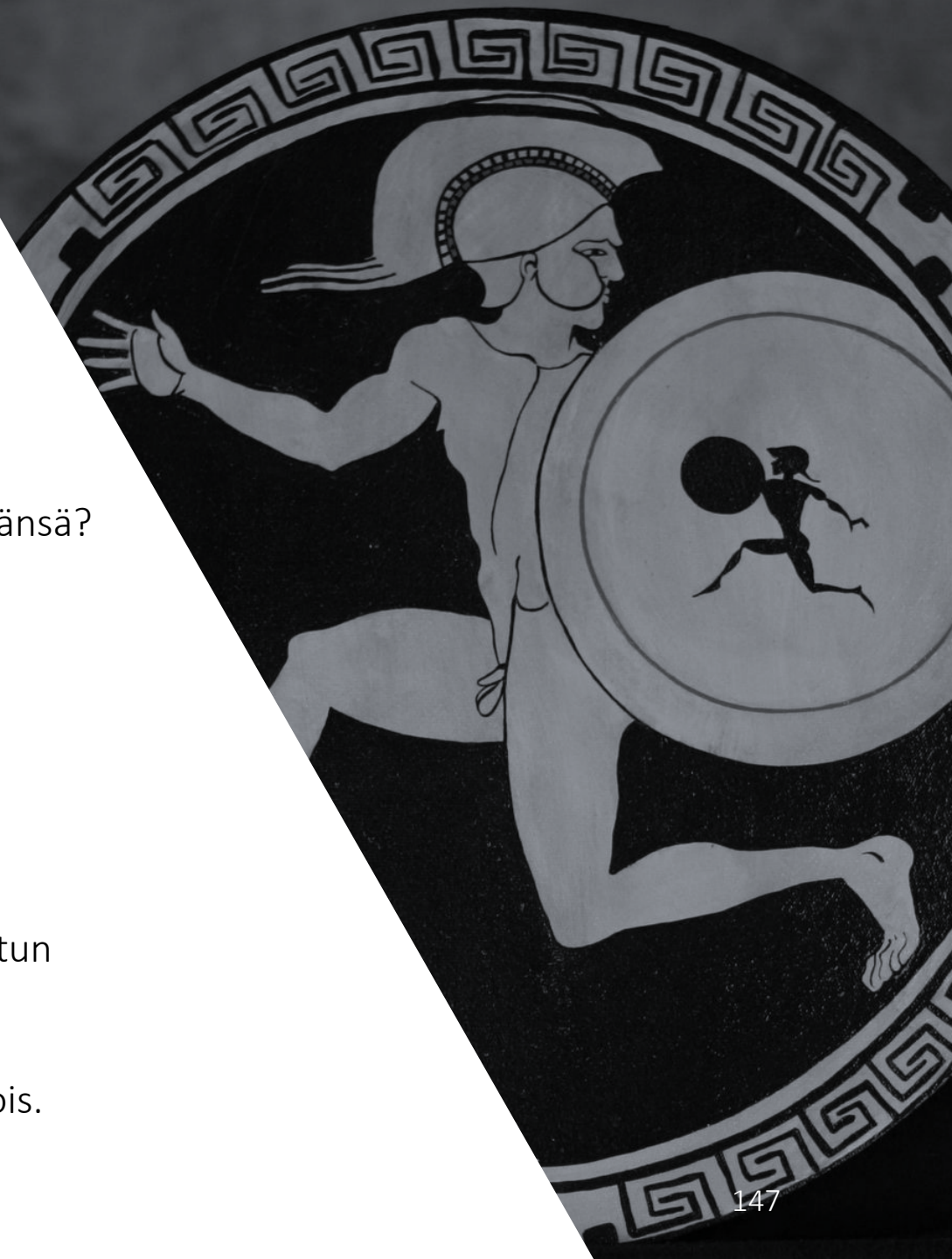
Ja millaiselta Kleonymos vaikutti olevan sota-asioissa?

TRYGAIOS

Aikamoinen/ jalosydäminen (psukhēn g' aristos)! Paitsi ettei ollutkaan sanotun

isänsä koska taisteluun lähtiessään oli heti valmis äpäröimään pois

[apobolimaios – hypobolimaios – äpärrä] aseensa aseensa/varustuksen (hoplōn) pois.

Hyperbolos

HERMES

Kuulepa mitä Rauha vielä äsken kysyi:
kuka pitää nyt vallassaan (kratei) Pnyksin puhujankoroketta/kiveä (lithou)?
Hyperbolos hallitsee nyt sitä paikkaa.

[Rauhalle]

Hei, mitä sinä nyt aiot? Miksi käännät pääsi poispäin?

HERMES

Hän kääntyy poispäin kansasta harmissaan siitä,
että he ovat valinneet hänelle niin kurjan (ponēron) edusmiehen (prostatēn).

[Lamppujen tekijä Hyperbolos nousi Kleonin kuoleman jälkeen Ateenan vaikutusvaltaisimmaksi poliitikoksi. Myöhemmin epäsuosioon ja karkotettiin ostrakismoksella 416 eaa. Oligarkit murhasivat Samoksella 411.]

Valoa kansalle, joka..

TRYGAIOS

Emme me aiokaan enää käyttää häntä mihinkään.
Nyt vain kansa hädissään, alastomana ja vailla suojelijaa,
kietoutuu toistaiseksi häneen.

HERMES

Hän kysyy, mitä yhteishyötyä (xunoisei) tästä sitten on kaupungille.

TRYGAIOS

Se että meistä tulee neuvokkaampia.

HERMES

Miten niin?

TRYGAIOS

Koska hän on lampuntekijä. Tätä ennen me tunnustelimme asioita
umpipimeässä, mutta nyt me neuvottelemme kaikesta valossa/valoisasti.

Joseph Seraphin Layraud: Vanha Sofokle spoikiensa syyttämänä 1860

Sofokles

HERMES

[Kysyy] kaikenlaisia vanhoja juttuja,
mitä häneltä jäi näkemättä kun hän lähti pois.
Ensiksikin hän kysyi mitä Sofokleelle kuuluu.

TRYGAIOS

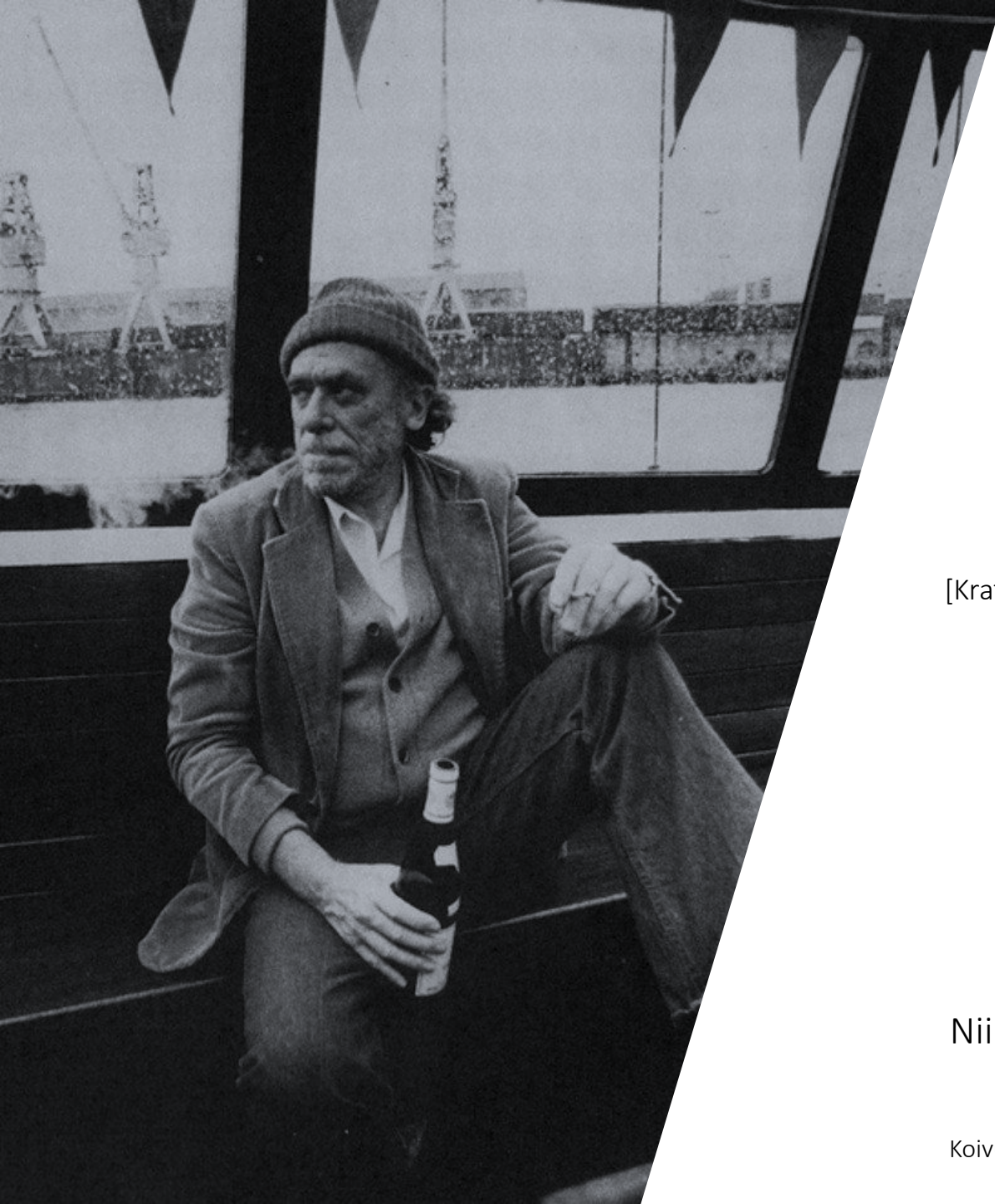
Hyvää vain, paitsi että on yksi kumma juttu [...]
Vanhemmiten Sofokleesta on tulossa Simonides.

[...] Vaikka hän on vanha ja raihnas,
voittoa (kerdous) saadakseeseen hän purjehtii vaikka kaislamatolla.

[Sanonta: "Jos jumala suo, voit purjehtia vaikka kaislamatolla".

Runoilija Simonidesta pilkattiin ranhimosta.

Sofokles noin 75-vuotias]

Charles Bukowski (1920-1994)

Kratinos

HERMES

Entä sitten Kratinos? Vieläkö on viisautta

TRYGAIOS

Kuoli kun spartalaiset tulivat.

[Kratinos kuoli n. 423 eaa. Plajon spartalaisten valloituksen jälkeen. Aikaisemmin kuoli Kratinoksen nokkeluus]

HERMES

Miten hänelle kävi?

TRYGAIOS

Että mitenkä? Hän heitti henkensä kun ei kestänyt nähdä
miten häneltä iskettiin rikki täpötäysi viiniruukku.

Ja arvaapa miten paljon muuta sellaista kaupungilla tapahtui?
Niin paljon, ettemme ikinä enää päästä sinua luotamme, valtiatar!

Kypsä hedelmä vaimoksi

HERMES

Siinä tapauksessa ota nyt tämä Hedelmä vaimoksesi,
elä hänen kanssaan maalla, ja tehkää yhdessä paljon viinirypäleitä!

TRYGAIOS

Oi rakkaani, tule tänne, anna kun suutelen sinua!

Luuletko, herrani Hermes, että saatan saada vatsanpuruja, jos näin pitkän ajan kuluttua rupean ahmimaan Hedelmää?

HERMES

Et varmaankaan, jos sitten otat tujauksen minttuteetä.

Mutta viehän nyt niin pian kuin voit tämä Festivaali (Theōria) neuvoston nautittavaksi – heillehän hän alun perin kuuluikin.

Festivaali

TRYGAIOS (kääntyy yleisön eturivin puoleen)

Oi siunattu neuvosto, kun saat tämän
Festivaalin!

Häneltä saat latkia soppaa/eritteitä (zōmon)
kolmen päivän ajan,
keitettyä nakkia (xolikas?) ja muita lihan iloja!

Ja nyt, parahin Hermes, jää hyvästi!

Kotiinpaluu

TRYGAIOS: Oi sontiainen, kotiin, kotiin lentäkäämme!

HERMES: Ei se ole enää täällä, hyvä mies.

TRYGAIOS: Minne se sitten on mennyt?

HERMES: ”Zeun vaunujen valjaissa se vetää salamoita!” (Euripides: Belleforon)

TRYGAIOS: Mistä se raukka täällä saa syötävää?

HERMES: Se nauttii Ganymedeen ambrosiaa.

TRYGAIOS: Mutta miten minä sitten pääsen alas?

HERMES: Rauhoitu, ihan hyvin. Tule tätä kautta, jumalattaren vierestä.

[Ganymede, kaunein kuolevainen, jonka Zeus otti juomanlaskijakseen ja rakastajakseen. Jumalat eivät paskanna, mutta Ganymede kuolevainen kyllä.]

Kuorolaulu

Sanan polku

KUORONJOHTAJA

Näkemiin siis, ja hyvää matkaa! Me taas sillä aikaa luovutamme nämä varusteemme avustajien vartioitaviksi, sillä näyttämön liepeillä on yleensä eniten varkaita nuuskimassa ja tihutöitään tekemässä.

Vahtikaa niitä urheasti!

Me taas paljastamme katsojille sanojemme polut (hodon logōn) ja mielemme salat.

Parabasis

Parabasis

KUORO

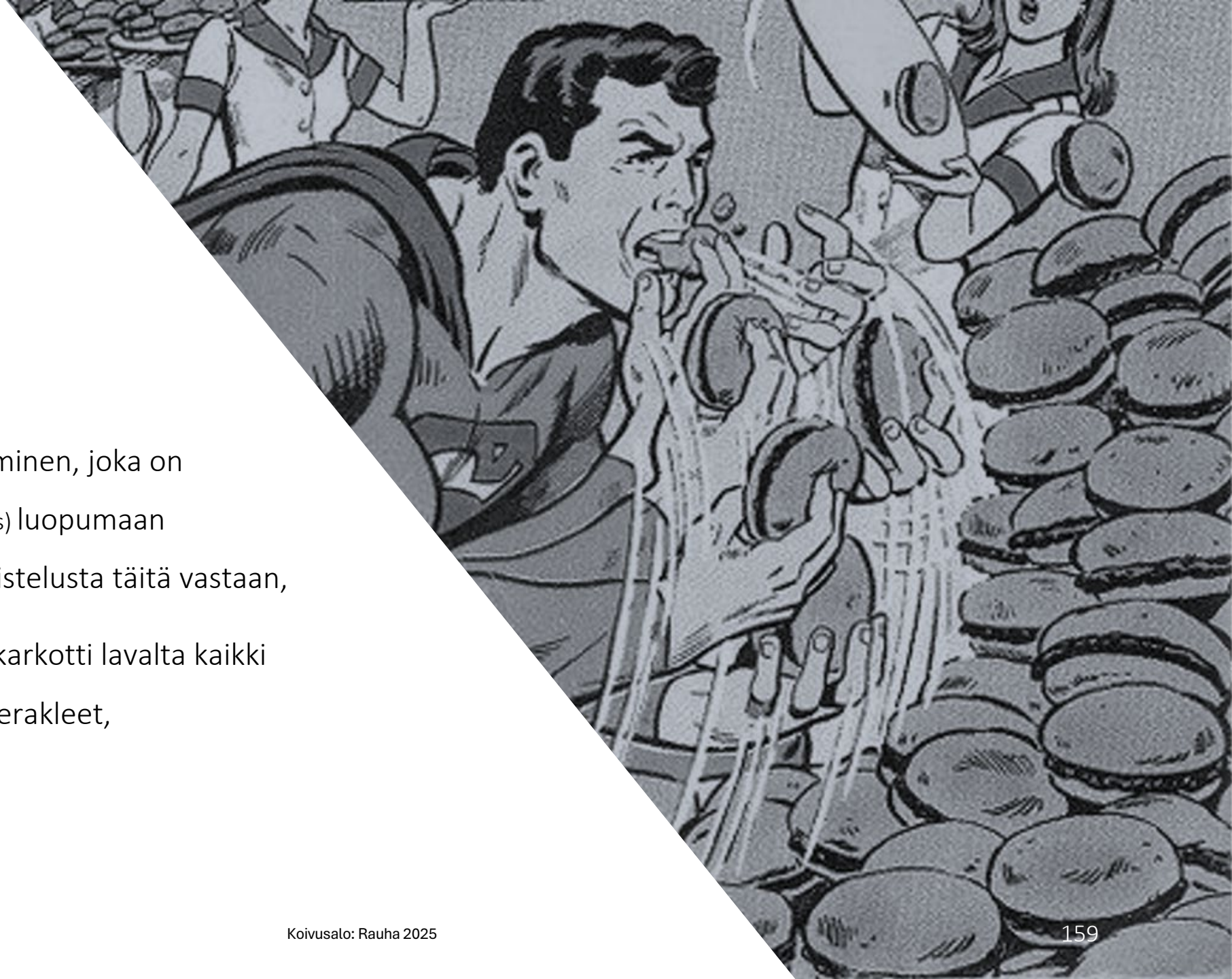
Järjestysmiesten/kepinkantajien (rhabdoukhous) pitäisi toden totta
piestä kepeillään sellaiset komediarunoilijat,
jotka parabaksen anapestisäkeissä ylistävät itseään katsojille.

Mutta jos on oikein, oi Zeun tytär [Muusa],
kunnioittaa parasta ja kuuluisinta komediankirjoittajaa
ihmisistä, niin meidän tuottajamme (didaskalos) sanoo
ansaitsevansa suurta ylistystä.

Ei karikatyyrejä

KUORO

Sillä ensinnäkin hän on ainoa ihminen, joka on pakottanut kilpailijansa (antipalous) luopumaan ryysyläisten pilkkaamisesta ja taistelusta täitä vastaan, ja ensimmäisenä hän häpäisi ja karkotti lavalta kaikki nuo leipovat ja nälkäänäkevät Herakleet,

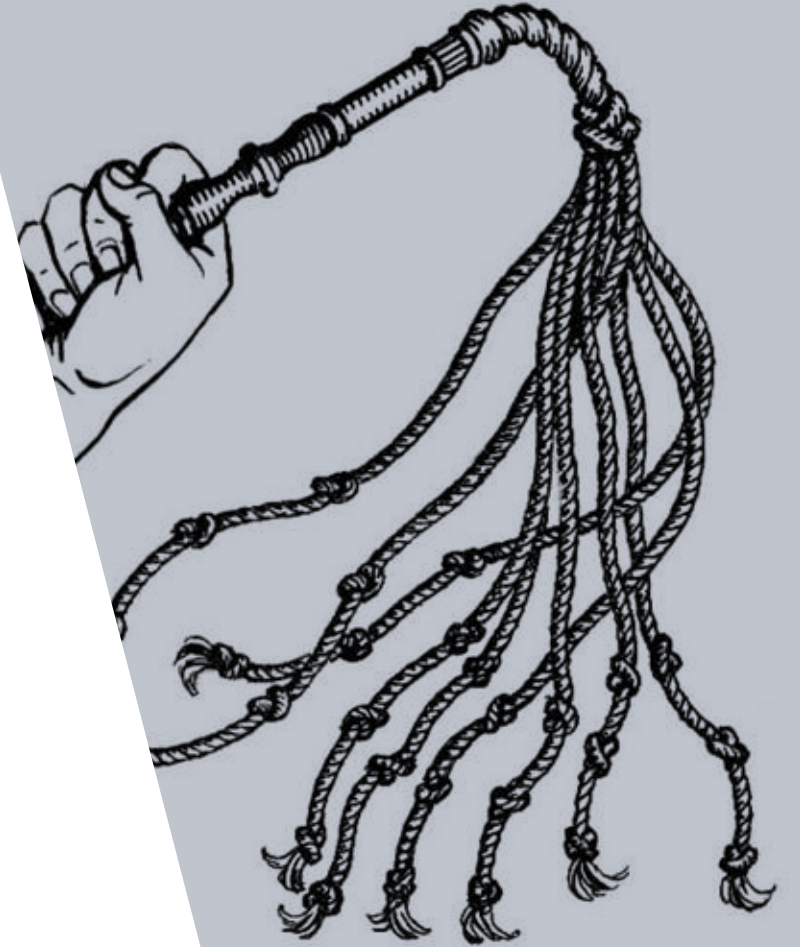

Karkailevat, pettävät, ruoskitut orjat

KUORO

ja luopui orjista, jotka karkailivat, petkuttivat ja saivat selkäänsä – vain sen takia, että orjatoveri saisi aiheen pilkata toisen kuritusta ja kysellä:

”Piruparka! Kuinkas sinun nahkasi on käynyt? Onko sianharjasruoska hyökännyt kylkiesi kimppuun oikein suurella voimalla ja hakannut selustasi juurta jaksain?”

Guillaume Apollinaire (1880-1918): Salut monde 1918. Kalligrammi.

Salut monde dont je suis la langue éloquente que sa bouche Ô Paris tire et tirera toujours aux allemands

Suuri taide

KUORO

Hän taas hylkäsi sellaiset typeryydet ja roskan ja alatyyliset
sutkaukset (bōmolokheumat)

ja runoili meille suuren taiteen (tekhnēn megalēn), rakensi sen
korkeaksi kuin tornit suurin sanoin ja ajatuksin ja vitsein, jotka eivät
ole rahvaanomaisia.

Peter Paul Rubensin koulukunta.
Herakles tappaa lohikäärmeen.

Todellinen Herakles

KUORO

Ei hän pilailut (kōmōdōn) tavallisten/yksityisten (idiōtas)
ihmispoloisten tai naisten kustannuksella,
vaan Herakleen raivolla (orgēn) kävi mahtavimpien
kimppuun, [Tämä sama kuin Ampiaisten parasiksessa]
marssien läpi nahkaverstaan saastaisten huurujen ja
lokaa heittävien uhkausten.

Kleonin kimppuun

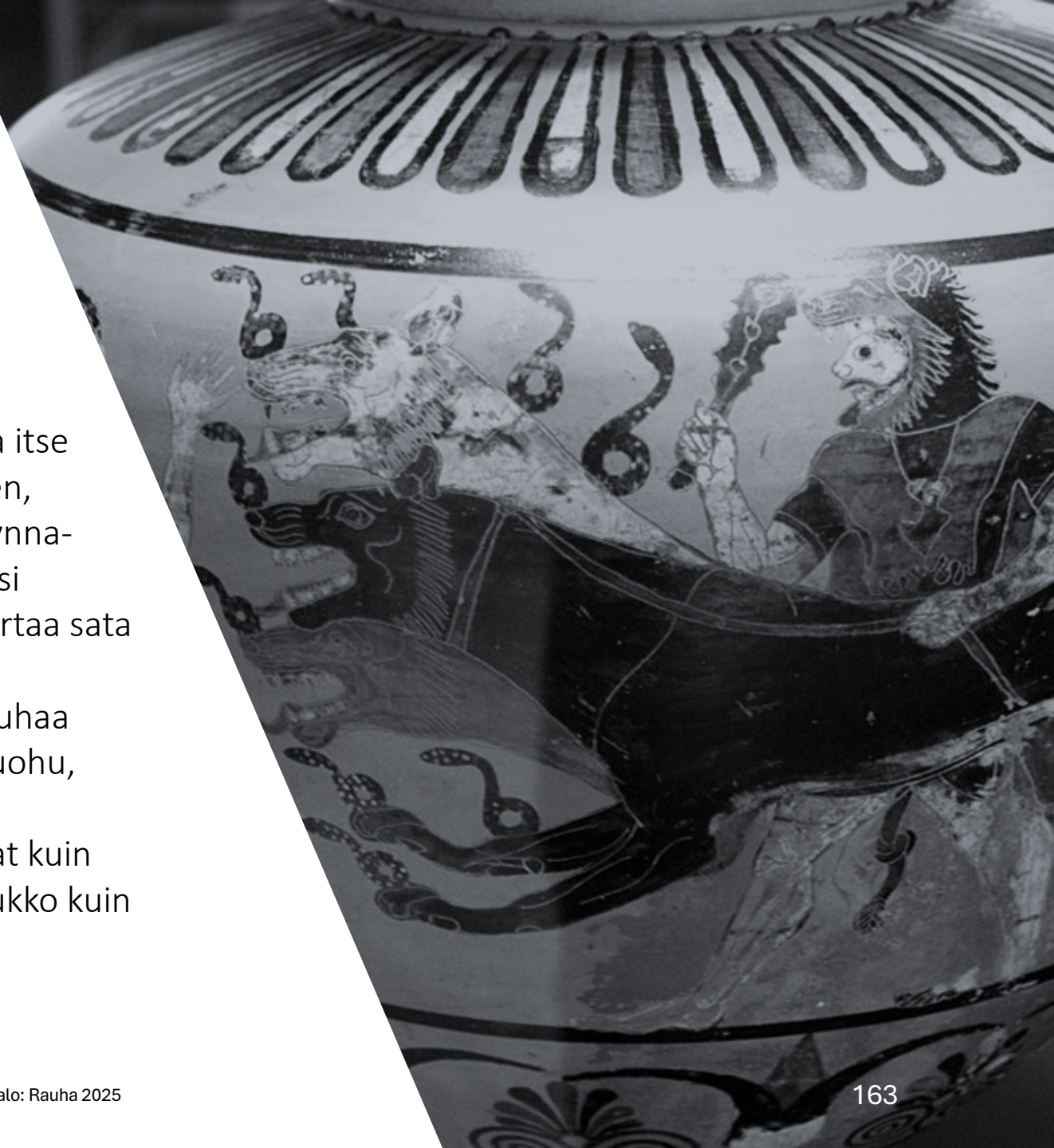
[Sanasta sanaan sama kuin Ampiaisten pabasiksessa.
Kleon Kerberoksena. Mukailee myös Hesiodoksen kuvausta Tyfoeuksesta.]

Ja ennen kaikkia muita minä
taistelen tuota terävähampaista
hirviötä vastaan,
jonka silmistä suihkivat
Narttukoiran tappavat säkenet
ja pään ympärillä liehui
nuoleskelemassa sata kirottua
liehittelijää,
jonka ääni pauhasi kuin tuhotulva,
joka haisi kuin hylje,
jolla oli likaiset kivekset kuin
Lamialla ja persreikä kuin
kamelilla.

Maarit Kaimio: Rauha

Hän uskalsi oitis haastaa itse
terävähampaisen miehen,
jonka silmissä leiskuu Kynna-
porton kammottava pätsi
ja pään ympärillä kiemurtaa sata
inisevää, nuoleskelevaa
imartelijaa. Tuo otus pauhaa
kuin tappavan kosken kuohu,
löyhkää kuin hylje, sen
pesemättömät pallit ovat kuin
Lamia-möröllä ja peräaukko kuin
kamelilla.

Tommi Nuopponen: Ampiaiset

Tehnyt kaiken kuten pitää

Tällaisen hirviön nähdessäni en pelännyt, vaan taistelin puolustaen alati teitä ja kaikkia saarelaisia.

Ja sen takia minä ansaitseen, että muistatte minua ja annatte kiitoksenne!

Enkä ennenkään, kun olen toiveitteni mukaan menestynyt, ole juoksennellut ympäri kuntosaleja poikia iskemässä, vaan olen koonnut kamppeeni ja lähtenyt heti kotiin, tuottanut teille vähän harmia ja paljon iloa, tehnyt kaiken niin kuin pitääkin.

Kaljupään kunniaksi

Tämän takia niin miesten kuin poikienkin
tulee olla minun puolellani,
ja myös kaikkia kaljupäitä (phalakroisi)
kehotan tukemaan minun voittoani (nikēs)
Sillä kun minä voitan, kaikki sanovat
niin pitopöydässä kuin juomajuhlissa:

”Anna herkkuja kaljupäälle, tarjoa kaljupäälle,
älä kiellä mitään mieheltä,
jolla on samanlainen otsa
kuin runoilijoista parhaalla!”

Kuoro säkeistö

Ylevä alku

KUORO

Oi Muusa, työnnä sodat syrjään ja tanssi minun, ystäväsi, kanssa,
ylistä (kleiousa) jumalten häitä ja ihmisten pitoja ja autuaitten juhlia!
Nehän ovat aina olleet sydäntäsi lähinnä!

[Stesikhoroksen runoelmasta Oresteia.]

Tanssiva kääpiö. Roomalainen patsas hellenistiseltä ajalta.

Karkinoksen solvaus

[Karkinos, merivoimien komentaja ja tragediakirjailija,
rapumies ja tämän pojat, tuttuja Ampiaisten lopusta.]

Mutta jos Karkinos tulee ja pyytää sinua tanssiin poikiensa kanssa,
niin älä kuuntele äläkä ryhdy heidän kumppanikseen,
vaan tuumi että he ovat
vain tarhattuja viiriäisiä, lyhytkaulaisia kääpiö tanssijoita,
papananpaloja/lantapalloja, vänkyröiden vääntäjiä (mēkhanodiphēs).

Ja kun heidän isänsä sai vastoin odotuksiaan esittää juhlilla näytelmänsä,
hän joutui sanomaan, että kissa/hilleri sen illalla vei.

[Ei saanut valmiiksi]

Kuoro vasta(ava)säkeistö

Kevään tulo

KUORO

Tällaisia lauluja, kauniskiharaisten Sulottarien sointuja
tulee taitavan (sofon) runoilijan laulaa,
kun pääskynen oksallaan
keväistä lauluaan visertää

[se mikä tekee keväästä vielä upeamman on kun...]

Harpyia

Ulisse Aldrovandi: Monstrorum Historia, Bologna, 1642.

Karkinoksen solvaus

...kun kuoroa ei saa Morsimos, eikä Melanthios,
jonka kimakkaa ääntä jouduin kuuntelemaan,
kun hän veljensä kanssa kerran pääsi tragediakilpailuun,
nuo herkkusuu Gorgot, rauskuja etsivät Harpyijat, akkojen
kammoamat saastat, pukinhajuisine kainaloineen, kalatorin kauhut.

Sylje sinä, jumalainen Muusa, heidän päälleen paljon ja pitkästi,
ja tule juhlimaan minun kanssani.

[Morsimos ja Melanthios Aristofaneen usein huonoksi hakkuneita targediarunoilijoita.]

Episodi: Paluu

Paluu

TRYGAIOS

Olipa rasittava reissu käydä jumalten luona.

Minun jalkani ovat kerrassaan poikki. (Katselee yleisöä)

Kylläpä te näytitte pieniltä ylhäältä katsottuina!

Minusta te taivaasta nähtyinä olitte aika surkeaa/pahatapaista
(kakoëtheis) sakkia,

mutta täältä näytätte vielä surkeammilta

ORJA (Ryntää Trygaioksen talosta ulos)

Isäntä! Oletko palannut kotiin? [...]

Miten sinun kävi?

TRYGAIOS

Sain jalkani kipeiksi niin pitkästä matkasta.

Dityrambien leijailu

ORJA

Näitkö ketään ihmistä itsesi lisäksi kuljeksimassa siellä ilmojen teillä?

TRYGAIOS

En nähnyt, paitsi ehkä parin kolmen dityrambirunoilijan sielut.

ORJA

Mitä he siellä tekivät?

TRYGAIOS

Lentelivät keräilemässä joitakin
ilmakiitoliukuvia / ilmassa-nopeasti-leijuja (endiaeriauerinēkhetous)
preludeja/alkusoittoja (anabolas)

Aamutähti

ORJA

Eikö siis olekaan niin kuin sanotaan,
että meistä kuoltuamme tulee tähtiä (asteres) taivaalle?

TRYGAIOS

On toki.

ORJA

Ja kuka siellä sitten nyt tähtenä loistaa?

TRYGAIOS

Ion Khiokselta, hän joka aikoinaan täällä
sepitti laulun Aamutähti (aoion).

Heti kun hän tuli sinne,
kaikki alkoivat kutsua häntä Aamutähdeksi.

[Ionilla kuuluisa dityrambi Aamutähti.

Heliakkinen nousu, tähti nousee juuri ennen aurinkoa. Sirius. Myös Venus ja Merkurius.]

Tähtenlento

ORJA

Keitä sitten ovat ne juoksevat/kiitävät tähdet, jotka hohtavat tulisina?

TRYGAIOS

Ne ovat joitakin lyhtyjien kanssa illallisilta palaavia rikkaita tähtiä ja tulet loistavat heidän lyhdyissään.

Taivaalliset tytöt

ORJA

Mutta otapas tämä [Hedelmä] ja vie kiireesti sisään,
lämmitä vettä ja täytä kylpyamme,
ja petaa sitten meille häävuode (lekhos)!
Kun olet sen tehnyt, tule takaisin.

Minä sillä aikaa luovutan tämän toisen Neuvostolle.

ORJA: Mistä sinä heidät hankit?

TRYGAIOS: Mistäkö? Taivaasta tietenkin.

ORJA: Enpä enää välittäisi maksaa jumalista viittä penniäkään,
jos he toimivat parittajina (pornoboskous) niin kuin me kuolevaiset.

TRYGAIOS

Eivät toki yleensä, mutta on sielläkin sellaisia, jotka siitä saavat elantonsa.

Ei alatyylin vitsejä

ORJA

No mennäänpäs nyt. Mutta kerrohan, pitääkö minun antaa hänelle [Hedelmälle] jotakin syötävää?

TRYGAIOS

Ei tarvitse. Ei hän syö leipää eikä ohrakakkuja, kun on aina ylhäällä jumalten luona tottunut lipomaan kielellään ambrosiaa.

ORJA

Täytyypä sitten hankkia hänelle täälläkin jotakin mitä voi kielellä lipoa.

Kuoro säkeistö

Onnellinen sulhanen

KUORO

Kylläpä seniori näyttää nyt onnelliselta, sikäli kuin näen!

TRYGAIOS

Mitähän sitten sanotte, kun näette minut loistavana sulhasena?

KUORO

Sinua voi syystä kadehtia, vanha mies, kun olet kuin nuorukainen,
hajuvoiteelta tuoksuva!

TRYGAIOS

Niinpä luulisin. Entä sitten kun makaan hänen vieressään,
rintoja rutistaen?

KUORO

Silloin olet onnekkaampi kuin – Karkinoksen piruetit!

Oikeutetusti

TRYGAIOS

Ja täysin oikeutetusti, eikös vain!
Minähän juuri nousin sontiaisen selkään
ja pelastin koko Kreikan,
niin että nyt kaikki voivat
turvassa omilla tiluksillaan
naida ja nukkua!

Häävalmistelut

ORJA

Tyttö on pesty ja pylly kauniissa kunnossa.

Kakku on leivottu ja seesamipalleroita pyöritellään,
ja kaikki muukin on valmiina. Ei puutu enää kuin kulli!

Brauronin Artemisjuhlat

TRYGAIOS

Tulehan, luovutetaan nyt kiireesti tämä Juhla (Theōria) Neuvostolle.

ORJA

Mikä? Tämähkö? Mitä sanotkaan? Eikö hän ole se [Festivaali], jota meillä oli tapana hutikassa kuunnella/panna (epaiomen) Bauronissa

[”Jota, hutikassa taputtelimme matkalla Bauronissa?” Kaimio]

TRYGAIOS

Sepä juuri, ja kyllä hän olikin vaikeasti saatava.

ORJA

Isäntä, tuollaista persettä ei saakaan kuin joka neljäs vuosi.

[viisivuotispersettä – prōktopentetērida]

[Bauronissa Artemiksen temppeli, jonka Ifigenan väitettiin perustaneen.

Järjestettiin neljännesvuosittain Artemiksen uskonnolliset festivaalit, johon kuului nuorten tyttöjen eräänlainen initaatoriitti ennen esipuberteettia matkalla naiseuteen, astuivat villeyden tilaan ja jäljittelivät pikkukarhuja (arktoi)]

Varsinainen alatason lapseen sekaantumisvitsi.]

Kuka vie Festivaalin

TRYGAIOS Vie Juhlan lähemmäs yleisöä.

No niin, kuka teistä on rehellinen (dikaios)? Kuka?
Kuka ottaa tämän tytön ja vie turvassa Neuvostolle?

(Huomaa Orjan käpälöivän Juhlää.)

Hei siellä, mitä ympyröitä sinä piirtelet?

ORJA

Tuota, minä vain haeskelen tulevia Isthmian kisoja varten
leiripaikkaa kalulleni.

[Isthmian kisat Korintissa. Katsojat leiriytyivät teltoissa.]

Victor Mottez Phryné devant l'aréopage 1859.

Arifrades?

TRYGAIOS

Sanokaahan siis kuka ottaa hänet huoltaakseen (fulaxōn)?

Tyttö, tulehan. Vien sinut itse heidän keskelleen.

(Ohjaa Juhlan aivan Neuvostolle varatun ensimmäisen penkkirivin eteen.)

ORJA

Tuo mies tuolla nyökkää.

ORJA

Että kuka? Arifrades. Hän haluaa tytön luokseen.

TRYGAIOS

Ei, hyvä mies, hän laskeutuu heti polvilleen [tytön haaroihin] ja litkii
kaiken liemen.

[Arifrades pilkataan komediassa intohimoiseksi pillunnuolijaksi]

Jean-Léon Gérôme: Phryné devant l'aréopage 1861.
Fryne oli kuuluisin kurtisaani Anteenassa 300-luvulla. Tarinan
mukaan syytettiin Eleusien mysteerien häpäisemisestä, mutta
kun puolustus paljasti kauniin alastomuuden, vapautettiin.

Teorian paljastus

TRYGAIOS

Heitähän ensiksi vaatteesi maahan. (Juhla riisuutuu)

Arvoisat Neuvoston (boulē) jäsenet, hyvät prytanit

(prutaineis) katsokaa: tässä on Juhla (Theōrian).

Näettehän miten paljon hyvää minä teille tarjoan:

Kohta te saatte nostaa hänen jalkansa ilmaan

ja aloittaa Vuodatusjuhlan (anarrusin)!

Katsokaapa hänen kaunista uuniaan!

ORJA

Voi että onkin kaunis! Senpä takia se on noin mustunut,

kun ennen sotaa Neuvosto piti siellä hiilikoukkuaan.

”Painikisat.”

TRYGAIOS

Ja nyt kun teillä on hallussanne tämä Juhla,
voitte heti huomenna panna toimeen oikein hienot kisat:
painia hänen kanssaan maassa, asettaa nelinkontin,
kääntää kyljelleen, panna polvilleen,
öljyllä voideltuina aloittaa innolla vapaaottelun,
lyödä ja kaivella nyrkillä ja kalulla.

”Ratsukilvat”

Ja ylihuomenna sitten panette toimeen hevoskilpailut,
missä ratsastaja kiittää ratsastajan ohi,
missä vaunut törmäävät toisiinsa
ja kaatuvat kasaan huohottaen ja puuskuttaen,
ja toiset ohjastajat lentävät kaarteissa vaunuistaan
ja makaavat radan reunalla terska paljaana.
Arvoisa Prytanit, ottakaa vastaan Juhla!

Festivaalin vastaanotto

TRYGAIOS

Kappas vain miten innokkaasti puheenjohtaja häneen tarttui!
Toisin olisi jos sinun pitäisi ilmaiseksi
ottaa joku ehdotukseni vastaan –
silloin kyllä kätesi olisi ojentunut vain lahjuksen hinnalla.

Kuoro vasta(ava)säkeistö

Kaikkien ihmisten pelastaja (sötēr)!

KUORO

Totisesti sellainen mies kuin sinä on kunnon (khrēstos) kansalainen kaikille

TRYGAIOS

Sitten kun olette viininkorjuussa, näette vielä paremmin millainen olen!

KUORO

Nyt on jo selvää, että sinusta on tullut kaikkien ihmisten pelastaja (sötēr)!

TRYGAIOS

Niin saat sanoa kun kulautat maljan uutta viiniä!

KUORO

Jumalia lukuunottamatta, sinä olet ensimmäinen johtaja!

Patsaan pyhitys

ORJA

Mitäs meidän nyt pitää tehdä?

TRYGAIOS

Mitäpä muuta kuin pyhittää patsas vihanneskupilla.

KUORONJOHTAJA

Mitä, vihanneskuppi, niin kuin nurisevalle hermukaiselle?

KUORONJOHTAJA

Härän? Ei ihmeessä, en halua enää mitään härkätaistelua! [ei tarvita avuksi tulemistä (boëthein)]

Porsas?

TRYGAIOS

Entäs sitten paksu ja pulska porsas?

KUORONJOHTAJA

Ei, ei!

TRYGAIOS

Miksei?

KUORONJOHTAJA

En halua tänne mitään Theageneen porsastelua

[Laivanvarustaja-kauppias ja poliitikko Theagenes. Pilkattiin, että kehui itseään rikkaaksi ja oli siivoton.]

Lammas, uuhi

TRYGAIOS

No mikä sinusta sitten olisi hyvä ehdotus?

KUORONJOHTAJA

Uuhi. (oi, ois) [...]

TRYGAIOS

Mutta tuohan on joonialaista murretta

KUORONJOHTAJA

Tarkoituksella sillä kun joku kansankokouksessa ehdottaa, että pitäisi lähteä sotaan, niin istuvien pitää huutaa kauhuissaan joonilaisittain: uuhuu!, [oī, oī, oī]

[lammas ois, datiivi oī, valitushuuto oī]

TRYGAIOS

Hyvin puhut!

KUORONJOHTAJA

Sitä paitsi uuhet ovat muutenkin lempeitä. Niin meistä tulee keskenämme lammasmaisempia ja liittolaisiakin kohtaan paljon armeliaampia

Uhrivalmistelut

KUORO

Näin kaikki mitä jumala tahtoo ja kohtalo (tukhē) suo sujuu toiveiden mukaan.
Menestys seuraa toinen toistaan juuri oikealla hetkellä (kairos).

TRYGAIOS

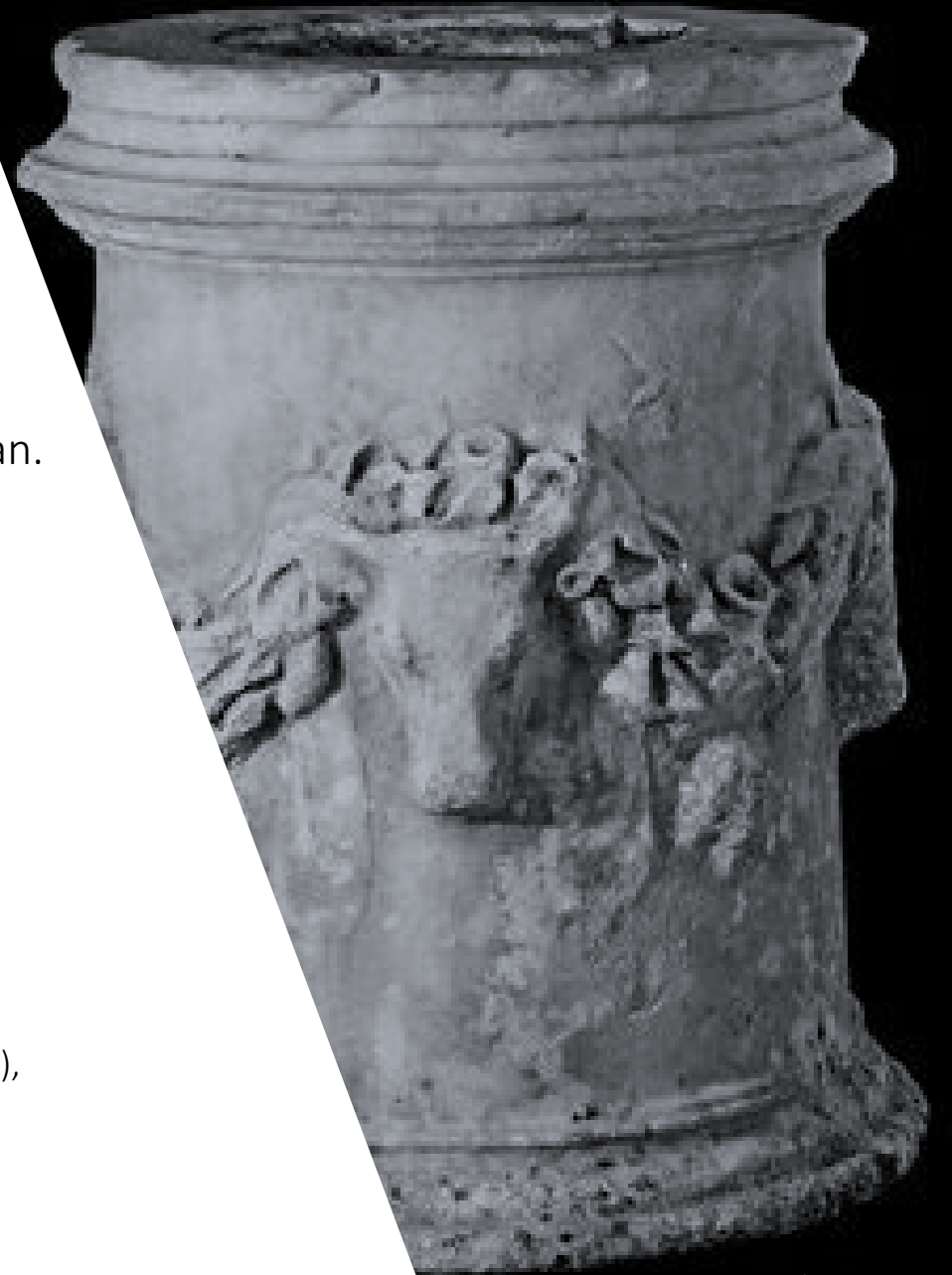
Sehän on aivan selvää. Tuossa on jo alttarikin valmiina, katsohan!

KUORO

Kiiruhtakaa siis, niin kauan kuin jumala sallii
voimakkaan sodanvastaisen tuulen puhalttaa!
Nyt jumaluus (daimōn) selvästikin on kääntänyt onnemme parempaan päin.

TRYGAIOS

Tässä on kori (kanoun) ja ohranjyviä ja seppele (stemma) ja uhriveitsi (makhairan),
ja tässä tuli. Nyt meiltä ei puutu enää muuta kuin karja.

Nälkäinen teatterimuusikko

KUORO

Pitäkää toki kiirettä!

Sillä jos Khairis ehtii teidät nähdä, hän on kohta kutsumatta paikalla auloksensa kanssa, ja arvaan että sitten hän puhalttaa ja puhkuu niin että kuitenkin annatte hänelle palan.

[Khairis oli lyyraa ja aulosta soittava näyttämömuusikko.]

Lampaan uhraus slapstick

TRYGAIOS ORJALLE

Otahan sinä kori ja vesiastia (kherniba)
ja kierrä kipinkapin alttari oikealle päin!

ORJA

Kas näin! Mitä sitten käsket? Kiersin jo.

TRYGAIOS

Annapas kun otan kekäleen ja kastan sen pyhään veteen.

[Pirskottaa siitä vettä uuhien päähän; uuhi seisoo liikkumatta.]

No, ravistelepa joutuin!

[Uuhi ravistelee päätään; Trygaios pesee kätensä orjan pitelemässä vadissa.]

[Uhrin on nyökättävä hyväksyttävästi, suostuu henkensä riistoon]

Siementäminen

TRYGAIOS

Ja sinä taas anna minulle ohranjyviä,
[Heittelee ohranjyviä uuhien ja alttarin ylle]
anna vati minulle ja pese itsekin kätesi,
ja heittele sitten ohranjyviä (krithōn) katsojille.

TRYGAIOS

Joko annoit?

ORJA

Kyllä vain, kautta Hermeen, niin paljon ettei katsomossa ole ketään
jolta puuttuisi siementä (krithēn). [vitsi ei itse asiassa siemen, vaan suuremmin kulli, jota krithēn
myös tarkoitti]

TRYGAIOS

Mutta naisethan eivät saaneet. [Huom: naiset teatterissa, tosin ehkä oma katsomo kauempana]

ORJA

Ei, mutta iltasella saavat kyllä miehiltään.

Vihkiveden pirsrottelu

TRYGAIOS OTTAA KÄTEENSÄ UHRIVEITSEN

Siispä: Rukoilkaamme! Keitä on läsnä?

[Yleisön pitäisi vastata rituaalin mukaan ”paljon hyviä miehiä”]

Missä oikein kaikki hyvät ovat?

ORJA

Annahan kun pirsrottelen näiden miesten päälle.

Heitä on paljon, ja ovat hyviä. [pirskottelee kuoron päälle].

TRYGAIOS

Hekö ovat muka sinusta hyviä?

ORJA

Eivätkös olekin, kun pysyvät lujasti paikoillaan,

vaikka kastelemme heidät likomäriksi?

Rukous

TRYGAIOS LEIKKAA UHRIVEITSELLÄ TUKON KARVOJA UUHEN OTSASTA JA KOHOTTAAN NE ILMAAN

Hyvä, ja nyt äkkiä: Rukoilkaamme!

Oi kunnianarvoisin kuningatar jumalatar, valtiatar Rauha (Eirēnē)
kuorotanssien emäntä (despoina), häiden suojeleja, ota vastaan meidän uhrimme!

KUORO

Ota se vastaan, oi sinä monikunnioitetuin (polutimētē)!

Kautta Zeun! Älä tee niin kuin tekevät uskottomat (moikheuomenai) vaimot!

He raottavat talon etuovea ja kurkkaavat ulos,

ja kun joku huomaa, vetäytyvät takaisin,

ja kun kulkija on mennyt, kurkkaavat uudestaan.

Älä sinä enää koskaan tee meille niin!

Lusimakhen

TRYGAIOS

Ei, kautta Zeun, vaan hyväsyntyisellesopivasti
(gennaioprepēs) näyttäydy (apofēnon) avoimesti meille,
rakastajillesi (erastais)
jotka olemme riutuneet takiasi
jo kolmetoista vuotta.
Lopeta meidän taistelumme (makhas) ja kahakkamme (korkorugē),
jotta voimme kutsua sinua Rauhantuojaksi
[taistelujenlopettajaksi] (Lusimakhēn).

Liitä helleenit yhteen

Poista meistä turhat epäluulot (huponoias) toisiamme kohtaan
joista aina juoruilemme.

[421 eaa. epäluulon aselepo]

Sekoita meidät Helleenit yhteen,
anna meille uusi alku,
anna meille ystävyyden mehua
ja vuodata sydämiimme
edes vähän anteeksiannon lempeyttä.

Tori täynnä tuontituotteita

Suo että torimme on täynnä siunauksia,
Megarasta tuotuja valkosipuleita, varhaisia kurkkuja,
omenoita, granaatteja, pikku villavaatteita [luksus] orjille.

Ja suo että saamme nähdä Boiotiasta tuotavan
hanhia, ankoja, kyyhkysiä, kurmitsoita
ja korikaupalla Kopais-järven ankeriaita,
ja että me kaikki tungeksimme niitä ostamaan,
tönien Morykhosta, Teleasta, Glauketesta
ja monia muita herkkusuita.

[Kaikki tunnettuja puhujia]

Melanthios liian myöhään

Ja suo että Melanthios sitten tulee torille viimeisenä,
ja ne on kaikki myyty ja hän vaikertaa
ja laulaa aarian (monödein) Medeiasta:

*”Olen mennyttä, olen mennyttä,
rakkaani on minulta riistetty
juurikkaiden lapsivuoteelta/kätköstä (lokheuomenas) ”*

Ja kaikki ihmiset riemuitkoon!

[Kyse ei siis Euripideksen Medeiasta vaan luultavammin Melanthioksen itsensä tai tämän veljen Morsimoksen tragediasta, jossa mahdollisesti Melanthios ollut Jasonin roolissa.

Kaimio: juurikkaiden kätkössä oleva ankerias herkkuruoka]

Teurastus

TRYGAIOS

Oi sinä kaikkein kunnioitetuin, kuule meidän
rukouksemme!

Ota tämä uhriveitsi (makhairan) ja teurasta (sfaxeis)
lammas oikein mestarikokin elkein (mageirikōs)

Ei sallittua

ORJA

Mutta sepä ei ole sallittua (themis)

[...] Eihän Rauha voi nauttia teurastuksesta,
eikä hänen alttarillaan sovi veren vuotaa.

TRYGAIOS

No, vie se sitten sisään ja uhraa siellä,
irrota lonkkaluut ja tuo tänne.

Sillä tavalla karja/liha pelastuu tuottajalle (khorēgō)

Kuoro vasta(ava)säkeistö

Uhritulen sytytys - grillin valmistelu

KUORO

Sinun kuuluu nyt hoitaa kaikki täällä ulkona:
latoa nopeasti polttopuut alttarille ja niiden päälle kaikki tarpeellinen.

TRYGAIOS

Enkö sinusta asettelekin polttopuut aivan kuin ammattinäkijä/ennustaja (mantikōs)?

KUORO

Toden totta! Eihän sinulta ole paennut mitään mitä viisaan miehen kuuluu tehdä.
Etkä ole ollut minkään suhteen ajattelematon, minkä tulee hoitaa sellaisen, jota
kaikki pitävät viisaana mieleltään ja rohkeana kekseliäisyydessään.

TRYGAIOS

No niin, puut syttyivät niin hyvin, että Stilbideskin on vihreä kateudesta.
Nyt haen vielä pöydän, enkä tarvitse siihen orjapoikaa.

KUORO

Kukapa ei ylistäisi tuollaista miestä, joka vaivojaan säästämättä
on pelastanut pyhän kaupunkimme?
Totisesti, kaikki ihmiset tulevat aina kadehtimaan sinua!

[Stilbides oli Ateenan merkittävimpiä ennustajia ja näille kuului yleensä uhritulen ja rituaalin valmistelu
minkä Trygaios nyt tekee itse.]

Episodi Hierokles

Grillaus

ORJA

Kas niin, valmista on. Ota sinä nämä lonkkaluut ja pane tulelle.

[Rasvaan käärityt lonkkaluut savuna jumalille.]

Minä käyn hakemassa vielä sisäelimet ja
uhrikakut/grillikastikkeen (thulēmata)

[Voi tarkoittaa kakkuja, mutta myös viinistä, oliiviöljystä ja ohrasta
tehtyä grillikastiketta.]

TRYGAIOS

Hyvä on, minä huolehdin näistä.
Sinun pitäisi jo olla takaisin täällä!

Hierokles saapuu

TRYGAIOS

Grillaa ne nyt oikein kauniisti.

Tuolta näet tulee muuan tyyppi laakeriseppeleeseen sonnustautuneena.

[...] Näyttää harhailijalta.

ORJA

Onko hän uhrienteiden lukija (mantis)?

TRYGAIOS

Ei, kautta Zeun, sehän on Hierokles,
oraakkelilauseiden tulkitsija (khrēsmologos) Oreoksesta.

[Hierokles johti vuonna 446/5 uhritoimitusta Khalkiksessa Perikleen kukistettua euboialaisten kapinan. Sai maa-alueen euboialaisesta Hestiaia-kaupungista, jonka asukkaat karkotettiin ja alueelle annettiin nimi Oreos]

Uhrikäry

ORJA

Mitähän hän aikoo sanoa?

TRYGAIOS

Nähtävästi vastustaa sovintoa (diallagais).

ORJA

Eipäs, vaan uhrikäryn (knisan) perässä hän juoksee.

TRYGAIOS

Ei nyt olla häntä näkevinämme.

ORJA

Hyvä ehdotus.

Tässä vaan gr/(ch)illaillaan

HIEROKLES

Mikä uhraus (thusia) tämä on ja kenelle jumalalle?

TRYGAIOS ORJALLE

Grillaa, äläkä puhu mitään.

Varo koskemasta hännänjuureen (osfuos).

[Selkärangan viimeinen nivel kuului hännän ohella jumalille uhrattaviin osiin ja oli ennustusten kohde]

HIEROKLES

Kertokaa toki kenelle uhraatte

TRYGAIOS

Häntä paistuu kauniisti. [Hyvä enne, jumalat ottaneet vastaan].

ORJA

Tosi kauniisti, oi rakas valtiatar Rauha. [Uhrattu rauhalle]

Kypsyminen

HIEROKLES

Irrotahan sitten jo ensilihat/papinpalat (aparkhou) ja anna minulle.

[Jumalalle omistetut ensipalat sisäelimistä – kuuluu ennustajalle]

TRYGAIOS

Täytyy vielä paistaa paremmin.

HIEROKLES

Mutta tuo palahan on jo kypsä.

TRYGAIOS

Älä pistä nenääsi tähän, kuka oletkaan.

[Orjalle] Leikkaahan

ORJA Missäs pöytä on? [rupeaa leikkaamaan paloja pöydällä]

TRYGAIOS

Tuokaa juomauhri! (Spondēn) [viini]

Paloittelu

HIEROKLES

Kieli pitää paloitella erikseen.

TRYGAIOS

Muista kyllä. Mutta tiedätkö mitä sinun pitää tehdä?

HIEROKLES

Jos kerrot.

TRYGAIOS

Olla puhumatta (dialejou) kenellekään
sillä uhraamme Rauhalle pyhityksen (hiera).

Kiiluvasilmäiset apinat

HIEROKLES

Voi teitä surkeita ja lapsellisia kuolevaisia!

TRYGAIOS

Langetkoot nuo sanat sinun päähäsi.

HIEROKLES

Ajattelemattomasti ja ymmärtämättä jumalten mieltä olette tehneet sovinnon kiiluvasilmäisten (kharopoisi) apinoiden kanssa –

TRYGAIOS: Hah-hah-haa! (aiiboiboi).

HIEROKLES : Mitä sinä naurat?

TRYGAIOS: Minua niin huvittivat nuo kiiluvasilmäiset apinat.

[Kiiluvasilmäinen (kharopoisi) oli homeerinen ylevä epiteetti, joka yleensä yhdistettiin leijonaan.

Tässä taas apinaan mikä naurattaa Trygaiosta. Tarkoitetaan spartalaisia, joita kutsuttiin apinoiksi petollisina juonittelijoina.]

Kana-aivot luottavat ketunpoikiin

HIEROKLES

- ja kuin väräjävät (trērōnes) kanat/myrskylinnut (kepphoi), luotatte
ketunpoikiin, joilla on petollinen (doliai) sielu ja petollinen mieli.

[Jälleen homeerinen epiteetti, väräjävä, vapiseva – liitettiin kyyhkysiin, tässä taas
vesilintuun, luultavammin ns. myrskylintuihin, jotka toivat onnettomuuksia ja
käytettiin nimityksenä tyhmistä, siitä Kaimion käännös kanat.

Spartalaiset ovelan ja huijaavan ketun pentuja.]

Kuolisitpa keuhkokuumeeseen!

TRYGAIOS

Senkin suunpieksijä/ harhailija (ōlazōn), olisipa sinulla keuhkot
yhtä kuumina (thermos) kuin tämä tässä.

[Heristää lihanpalaa]

Bakiseminen

HIEROKLES

Elleivät jumalaiset nymfit ole pettäneet Bakista eikä Bakis kuolevaisia, toistan, elleivät nymfit ole Bakista –

TRYGAIOS

Lakkaa jo bakisemasta, tai painu hiiteen.

HIEROKLES

- Jumalan sanan (thesphaton) säätämänä ei Rauhaa tule vielä vapauttaa, ennen kuin on tapahtunut...

TRYGAIOS ORJALLE

Näihin pitää sirotella suolaa.

[Persialaissodissa tapahtumia ennustanut Bakis Boiotian Eleonista, ennuslauseet suosittuja taas Peleponnesolaissotien aikaan]

Vasta kun susi nai lampaan

HIEROKLES

- sillä eivät autuaat jumalat
rakasta sammuttaa sotahuutoa,
ennen kuin susi nai lampaan.

TRYGAIOS

Ja mitenkä, sinä kirottu, susi koskaan naisi lampaan?

[Rooman kristillistyminen, susi ja lammas?]

Niin kauan...

HIEROKLES

Niin kauan kuin pommittajakuoriainen (sphondulē) paetessaan pieraisee kurjimmin, niin kauan kuin hilleri kiireissään synnyttää sokeita poikasia, niin kauan ei vielä olisi pitänyt tehdä rauhaa!

[Sekopäiset lausumat. Kuoriainen, joka karkottaa hajullaan.

Sananlasku: "kiireissään koira synnyttää sokeita poikasia".

Akalanthis, joka auttoi Herakleen synnytyksessä ja muutettiin hilleriksi.]

TRYGAIOS

Vaan mitä meidän olisi pitänyt tehdä? Jatkaa sotaa vai arpoa, kumpi puoli meistä joutuisi enemmän itkemään, vaikka solmimalla rauhan saisimme yhdessä hallita Kreikkaa?

[Ajatus Spartan ja Ateenan yhteisestä hegemoniasta]

Kenttäpappeja ehtoollisella miehitetyllä Rukajärvellä Itä-Karjalassa 13. syyskuuta 1941. SA-kuva

Sotapastorille ei enää käyttöä

HIEROKLES

Milloinkaan et saa rapua kulkemaan suoraan.

TRYGAIOS

Milloinkaan et enää pääse aterioimaan prytanien halliin,

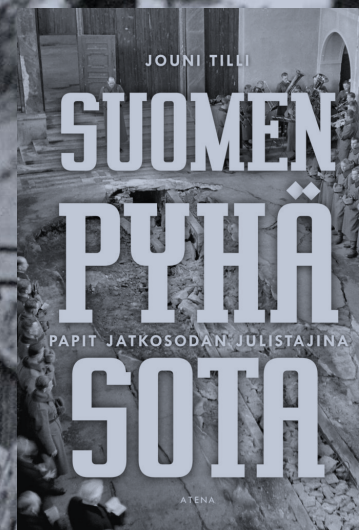
ja kun nyt on rauha saatu aikaan, milloinkaan sinun värssyillesi ei ole enää mitään käyttöä.

HIEROKLES

Milloinkaan et saa piikkistä siiliä sileäksi.

TRYGAIOS

Milloin oikein lakkaat huijaamasta ateenalaisia?

Homeros

HIEROKLES

Millaisen oraakkelin (khrēsmos) mukaan olette polttaneet lonkkalihat jumalille?

TRYGAIOS

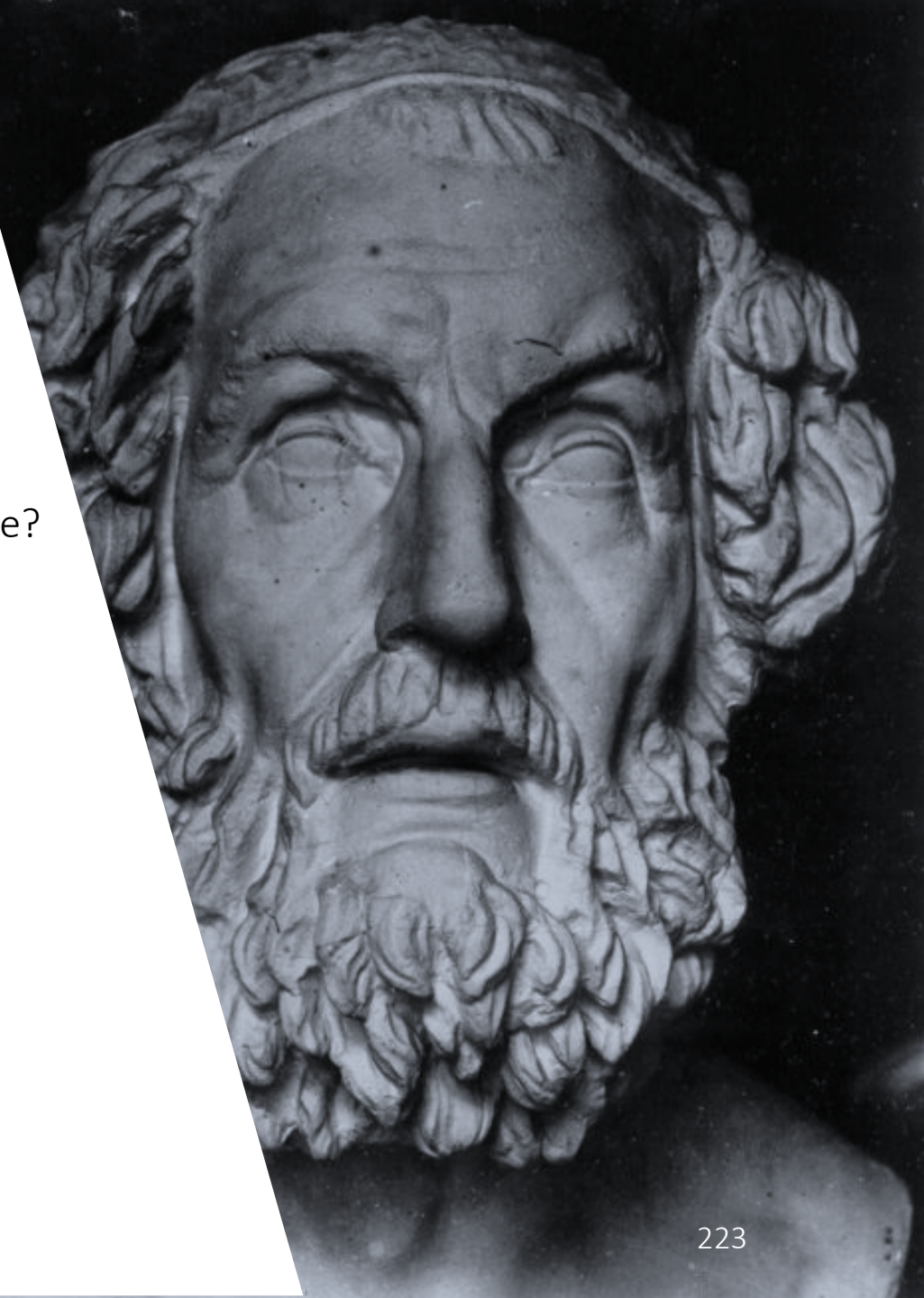
Tietysti sen minkä Homeros niin kauniisti lausui:

”Niin he siis torjuivat tuon taajan taistelun pilven,
Rauhan valitsivat ja vahvistivat sen uhrein.
Vaan kun ol’ uhrin polttanehet, sydämyksiä syöneet,
viiniä kaatoivat, päältä’ uhrasivat pikareista,
ja minä johdatin heitä.”

Vaan kukaan ei antanut oraakkelisansanojalle

(khrēsmologō) loistavaa lakonilaista maljaa.

[Ei suora lainaus Homerokselta vaan Iliaasta ja Odyssseiasta otettuja sitaatteja.]

Michelangelo: Delfoin Sibylla 1509.

Sibylla vs. Homeros

HIEROKLES

Tuohon en osallistu. Ei Sibylla noin ole sanonut.

TRYGAIOS

Mutta viisas Homeros, kautta Zeun, sanoi näin oivallisesti:

”Heimoton, liedetön on, lainhylky se mies, joka mielii
kansan keskuuteen sopurikko, hirmua riitaa.”
Ilias 9.63–64 (Otto Manninen).

Uhripalojen metsästys

HIEROKLES

Varo vain ettei (isohaara)haukka tule ja iske petollisilla juonillaan.

TRYGAIOS ORJALLE

Pidähän tosiaan varasi, sillä tuo ennustus pelottaa grillattuja
sisäelimiä. Kaada siis juomauhri
ja anna tänne minulle kuuluva munuainen/sisäelin.

HIEROKLES

Jos noin on näreet, niin pidän huolen sitten itsestäni / toimin omana
kylvettäjänä

Ennen kuin..

TRYGAIOS

Juomauhri, juomauhri! (spondē spondē).

HIEROKLES

Kaada minullekin ja anna osani sisäelimistä.

TRYGAIOS

Se ei vielä ole autuaitten jumalten rakastamaa,
ennen kuin ... vuodatamme juomauhrin ja sinä häivyt

HIEROKLES

Annahan pala kieltä

TRYGAIOS

Vie sinä kielesi pois.

Yhteisateria

TRYGAIOS

Ja te katsojat (theatai), liittykääsisäelmiensyöntiin (susplagkhneuete)

HIEROKLES

Entä minä?

TRYGAIOS

Syö Sibyllasi!

HIEROKLES

Kautta Maaemon, nuo eivät saa syödä yksin,
vaan minäpä nappaan ne. Ne ovat keskellä (mesō) [yhteisiä]!

Älä vie

TRYGAIOS

Lyö tuota Bakista!

HIEROKLES

Todistakaa (marturomai)

TRYGAIOS

Todistan että olet ahmatti (tenthēs) ja

kiertolainen/huijari (alazon)!

Ota keppi ja hakkaa hiljaiseksi

tuo kehveli!

Kreikan kansallisteatteri: Rauha 1964.
Kuva: D. Harisiadis.

Hierokles ajetaan pois

ORJA

Hakkaa sinä, minä kuorin häneltä nuo
lampaannahat (kōdiōn),
jotka hän on petkuttamalla anastanut.

TRYGAIOS

Heitähän heti lampaannahat

Oi uhritoimittelija (thuēpole)!

Kuulitko?

Huh, mikä korppi tänne tuli Oreoksesta!

Lennätkös siitä sukkelasti Elymnioniin?

2. Parabis

Säkeistö

Nautiskelen (hedomai), nautiskelen,
kun olen päässyt kypärästä
ja juustosta ja sipuleista!
[sotilaan ravinto]

Juomaan tulen ääreen

Sillä minä en rakasta taisteluita,
vaan siitä kun voin juoda rakkaiden
mieskumppaneiden kanssa tulen ääressä,
johon olen sytyttänyt kaikkein kuivimmat
puut, kesällä katkotut.

Pistoksenos-maalari: Traakialainen nainen tappaa Orfeuksen 470-460 eaa.

Traakian tyttö

Ja minä paahdan kikherneitä
ja kypsennän tulella tammenterhoja,
[suositut jälkiruoat viinin kanssa]
ja samalla suukottelen Thrattaa, Traakian tyttöä,
kun vaimoni on kylvyssä.

Epirrhema - jälkisanat

KUORONJOHTAJA

Ei ole mitään nautinnollisempaa kuin että kylvöt on tehty, jumala antaa sateen ripotella, ja joku naapuri kysyy:

”Sanohan mitä nyt tehtäisiin, Komarkhides?”

[kōmos, juhliva kulkue + arkhos, johtaja]

”Minun tekisi mieleni ryypätä nyt, kun jumala on suojea.

Arkiruoka

KUORONJOHTAJA

Paahdapas, vaimo, kolme mittaa papuja,
sekoita niihin jyviä ja ota tarjolle viikunoita!

Ja Syra [syyrialainen orja] saa huutaa Maneksen [fryygialainen orja] tänne
pois peltotöistä.

Tänään ei kannata yhtään karsia viiniköynnöksiä
eikä möyhentää maata, kun multa on läpimärkää.”

Naapurin paremmat herkut

”Ja joku saa hakea minun luotani rastaan ja pari peipposta.

Kaapissa pitäisi olla myös vähän ternimaitoa

ja neljä kimpaletta jäniksenlihaa,

ellei sitten hilleri vienyt niitä eilen illalla –

jotain kummaa kolinaa ja meteliä sieltä

Kolme juhlijaa ja pala vanhalle isälle

KUORON JÄSEN

Tuopas, poika, kolme niistä tänne meille,
ja anna yksi isälle. Ja pyydä Aiskhinadeen kotoa
vähän myrtinoksia, sellaisia joissa on marjat.
Ja samalla matkalla huuda Kharinadeelle,
että tulee tänne juomaan kanssamme,
kun kerran jumala on suojea
ja kasvattaa satoa.”

Vasta(ava)säkeistö

Lihava kesä

KUORO

Kun kirkasääninen kaskas laulaa suloista lauluaan,
minä nautin kun tarkastelen
lemnoslaisia viiniköynnöksiäni,
ovatko rypäleet niissä jo kypsiä –
nehän ovat aikaista lajia –
ja kun näen villiviikunoiden paisuvan.
Ja kun ne ovat kypsiä, minä syön ja syön
ja kiitän armasta satoaika.
Ja palan painikkeeksi sekoitan timjamijuoman,
ja kesän kuluessa
minä lihon –

Antepirrhema

Vastaavat jälkisanat

Vihattu punaviitta

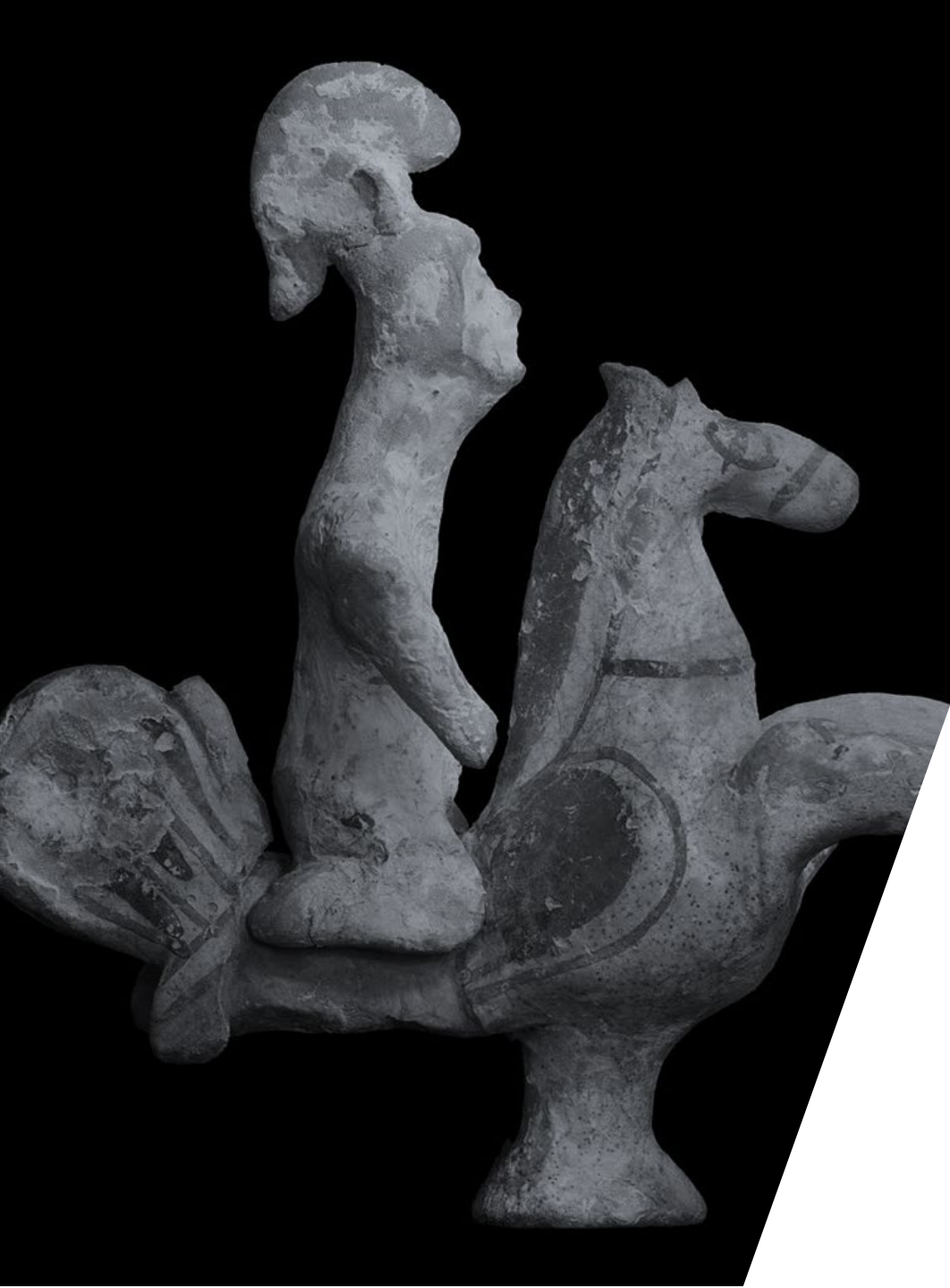
...Sen sijaan että joutuisin katselemaan vihattua taksiarkkia
kolmine kypärätöyhtöineen, päällensä kirkkaanpunainen viitta,
jonka hän väittää olevan värjätty Sardaksella.

[Lyydian pääkaupunki Sardes tunnettu luksustuotteistaan kuten murex simpukalla värjätystä punaisista kankaista. Simpukat itse asiassa Foinikian rannikolta ja kirkkaan punaista kutsuttiin foiniks-sanalla.]

Mutta jos kerran joutuu taisteluun punaisessa viitassaan,
niin hänpä värjäntyy Kyzikoksen kalpeaksi.

[Kyzikoksen kolikot valmistettiin elektrumista, vaalean harmaasta kullan ja hopean seoksesta]

Soturi ratsastaa hevoskukolla. Teebalainen terracotta 500-470 eaa.

Hevoskukko

Ja sitten hän pakenee kuin vikkellä hevoskukko
(hippalektruön) niin että töyhdöt hulmuavat.

Ja minä vain saan seistä paikallani
kuin metsästäjä passissa (linoptōmenos).

Ja sitten kun nämä tulevat kotiin,
he tekevät sietämättömiä temppuja:
kirjoittavat meidän nimiämme kutsuntalistoihin
summanmutikassa, pyyhkivät pois ja korjaavat
kaksi tai kolmekin kertaa. Lähtö on aamulla!

Nimi listassa

Ja mies ei ole hankkinut eväitä, kun ei tiennyt joutuvansa lähtemään,
ja sitten hän tulee Pandionin patsaan luo
ja näkee nimensä listassa ja ryntää matkaan
naama kitkeränä kurjasta onnestaan.

[Pandion oli Ateenan myyttinen sankari ja kuningas, jonka mukaan nimetty yksi Ateenan fyleistä. Patsas agoralla jonka juuressa virallisia ilmoituksia fylelle kuten sotaan lähtö.]

Helsingin herrat

Tämmöistä he tekevät meille maalaisille, eikä niinkään kaupunkilaisille. Nuo joita sekä jumalat että ihmiset vih...näkevät heittävän kilpensä pois (rhipsaspides).

Jumala suokoon, joutuvat vielä tekemään siitä minulle tiliä.

Sillä paljon vääryyttä

ovat minulle tehneet,

nuo kotona leijonat, taistelussa kettumaiset.

Episodi Hääateria

Hääateria

TRYGAIOS

Ohhohojaa!

Mikä valtaisa määrä on tullut häpäivälliselle!

Otahan ja pyyhi pöydät tällä kypäräliinalla.

Eihän sillä kuitenkaan ole enää mitään käyttöä.

Ja pane sitten tarjolle leivokset ja rastaat

ja runsaasti jäniksenlihaa ja kakkuja.

Viikateseppä

VIIKATESEPPÄ (DREPANOURGOS)

Missä, missä on Trygaios?

TRYGAIOS

Keittelen juuri rastaita.

VIIKATESEPPÄ

Oi sinä rakkahin Trygaios,

miten paljon hyvää olet meille tehnyt, kun sait aikaan rauhan!

Sillä tätä ennen kukaan ei maksanut viikatteesta pennin pyörylää,

ja nyt minä myyn niitä viisikymmentä drakhmaa kappale.

Ruukun tekijä

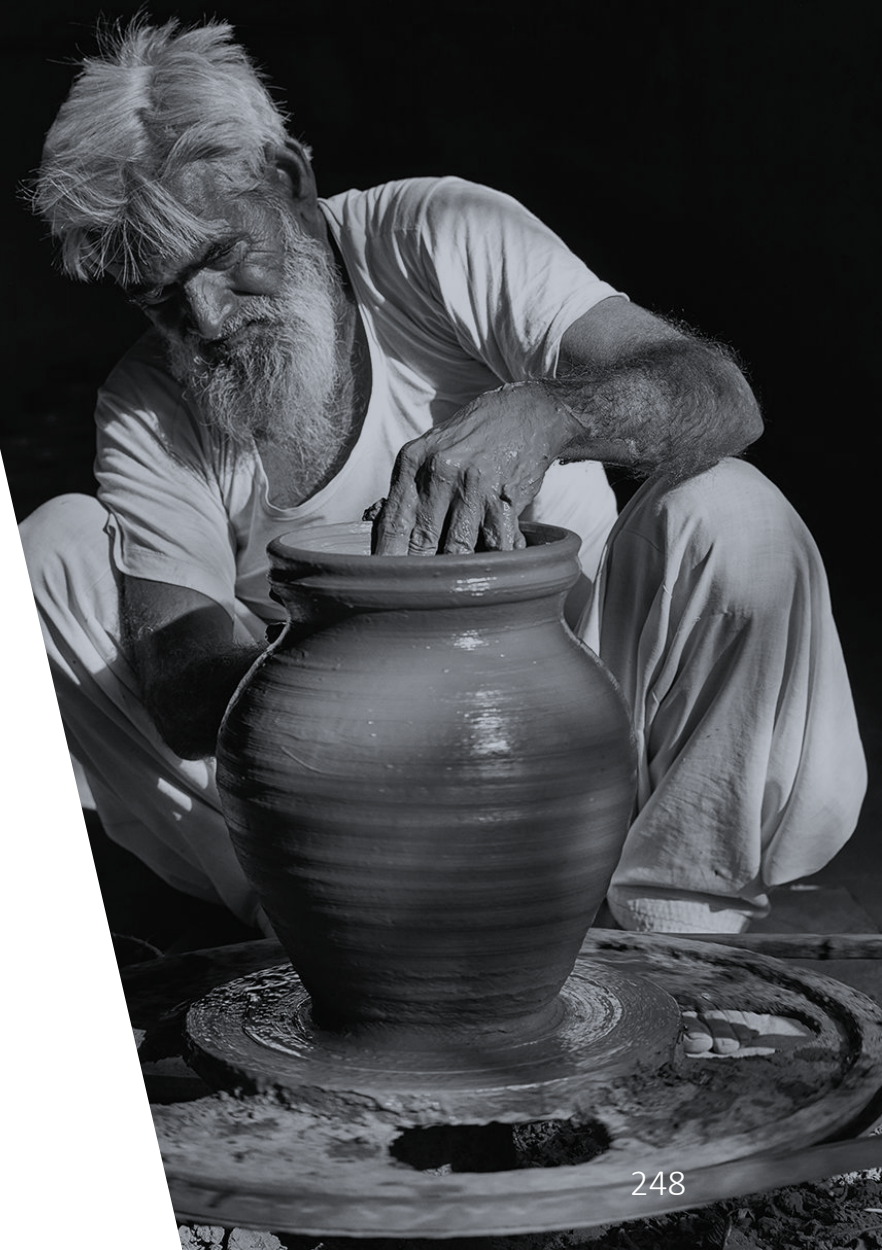
Ja tämä mies myy kolmella drakhmalla ruukkuja maalaisille.

Hyvä Trygaios, ota tästä viikatteita ja näitä ruukkuja

ilmaiseksi niin paljon kuin vain tahdot!

Ja ota myös nämä tuomiset! Myyntimme tuotoista

tahdomme antaa nämä kaikki sinulle häälahjaksi!

Asekauppias Töyhtöjentekijä (Lofopoios)

TRYGAIOS

Kiitos, pankaaahan ne maahan tähän viereeni
ja kiiruhtakaa sitten juhlapäivälliselle sisään taloon!
Tuolta on tulossa asekauppias (hoplōn kapēlos), ja kovin kireältä näyttää.

ASEKAUPPIAS

Oi Trygaios, olet tuhonnut minut kertakaikkiaan!

Töyhtönteon taito

TRYGAIOS

No mikä sinua vaivaa, töyhtöhyppä/pahaonninen? Et kai vain kärsi töyhdöstä?

ASEKAUPPIAS

Sinä olet tuhonnut koko taitoni (tekhnēn) ja elantoni (bion), ja samoin tämän miehen ja tuon keihääntekijän.

TRYGAIOS

No mitä saisin maksaa sinulle näistä kahdesta töyhdöstä?

[...] Mitä ehdottaisin? En kehtaa sanoakaan.

Mutta kun tuohon töyhdönvarteen on mennyt paljon työtä, voisin antaa niistä kolme koppaa kuivattuja viikunoita.

Karvojen lähtö

ASEKAUPPIAS ANTAA TÖYHDÖT

Tuohon siis sisältä kuivatut viikunat.

Onhan sekin, veikkonen, parempi kuin ei mitään.

TRYGAIOS HEITTÄÄ TÖYHDÖT TAKAISIN.

Vie pois, vie pois, heitä korpeille minun talostani!

Niistähän tippuvat karvat, ei noista töyhdöistä ole mihinkään!

Minä en niistä maksa yhtäkään viikunaa.

Rintahaarniska

RINTAHAARNISKOJENVALMISTAJA (THÖRAKOPŌLĒS)

Entä mitä minä onneton nyt voin tehdä tämän rintahaarniskan (thōrēkos) kanssa, joka niin kauniisti kaareutuu ja hienosti sopii ja maksaa tuhat drakhmaa?

TRYGAIOS

Se ei tuota sinulle tappiota. Anna tänne käypään hintaan.

[Laittaa haarniskan maahan ja istuu sen päälle.]

Sehän on kuin tehty paskantamiseen

Attikalainen punakuvio juomakuppi Ambroius maalari 500-luvun lopulta eaa.

Kolme kiveä riittää...

RINTAHAARNISKAKAUPPIAS

Herkeä herjaamasta (hubrizōn) minun tavaroitani!

TRYGAIOS

varsinkin kun panee kolme kiveä (lithous) tähän viereen. Näppärää, eikö vain?

[Kivillä pyyhittiin pylly. Sanonta: "Kolme kiveä riittää pyllyn pyyhintään".

RINTAHAARNISKAKAUPPIAS

Oppimaton, miten yletyt pyyhkimään?

TRYGAIOS

Panen käteni sisään tästä aironreiästä ja toisen tästä toisesta.

RINTAHAARNISKAKAUPPIAS

Molemmat yhtä aikaa?

TRYGAIOS

Kyllä vain, kautta Zeun. Sillä lailla minua ei voida syyttää
siitä että pyrkisin varastamaan laivani aironreikiä.

[Laivojen varustajat yrittävät vetää välistä jättäen soutajien aironreikiä täyttämättä]

Ei olekaan hyvä

RINTAHAARNISKAKAUPPIAS

Aiot siis paskantaa kymmenen minan tuoliin?

TRYGAIOS

Totta kai, senkin kirottu hölmö. Et kai luule
että möisin persettäni tuhannesta drakhmasta?

RINTAHAARNISKAKAUPPIAS

Käy siis hakemassa rahat.

TRYGAIOS

Mutta hyvä mies, tämä hiertää takamustani.

Vie pois, en ostakaan.

Attikalainen mustakuviolautanen, sotilas puhaltaa trumpettiin (salpinx) n. 520 eaa.
Anatolio Scifoni Cottabo 1884.

Trumpetintekijä (salpiggopaios)

Mitä sitten voisin enää tehdä tällä sotatrumpetilla, jonka kerran ostin kuudellakymmenellä drakhmalla?

TRYGAIOS

Vala lyijyä tähän sen kellopäähän ja pistä sitten pitkänlainen keppi yläpäähän, niin voit pelata sillä pudotus-kottabosta.

[Kottabos, juomapeli, jossa viinin jämat viskattiin maaleihin. Pudotus-kottaboksessa maalina oli pystysuoran kepin päähän asetettu vati, joka pyrittiin pudottamaan osumalla.]

Trumpetintekijä

Naurat minulle

TRYGAIOS

Minulla on toinenkin ehdotus.

Vala sisään lyijyä, niin kuin sanoin, ja kiinnitä sitten narun päähän roikkumaan vaakakuppi, niin voit pellolla käydessäsi punnita sillä viikunoita kotiorjille.

Kypäräntekijä

Kranopoios

KYPÄRÄNTEKIJÄ

Oi miten tuhosit minut,
paha henki, jolle ei sovitusta näy!
Näistäkin minä maksoin kerran minan.
Ja nyt – mitä teen? Kuka niitä ostaa?

TRYGAIOS

Mene ja kaupittele niitä egyptiläisille.
Niillä voi mainiosti mitata ulostuslääkettä.

[Herodotoksen mukaan egyptiläiset puhdistavat suolistonsa joka kuukausi ulostuslääkkeillä.]

Kypärät kulhoiksi

KEIHÄÄNTEKIJÄ (DORUXOOS)

Voi kypäräntekijä, miten kurjasti meidän on käynyt!

TRYGAIOS

Eihän tämä mies ole kärsinyt lainkaan.

KEIHÄÄNTEKIJÄ

Mutta kuka nyt enää mihinkään käyttää kypärää?

TRYGAIOS

Jos hän vain opettelee tekemään niihin tuollaiset korvat,
hän saa niistä paljon paremman hinnan kuin nyt.

Keihäät tukipuiksi

KYPÄRÄNTEKIJÄ

Mennään pois, Keihääntekijä.

TRYGAIOS

Älkää toki, sillä minä aion ostaa häneltä nuo keihäät.

KEIHÄÄNTEKIJÄ

Paljonko siis annat?

TRYGAIOS

Jos ne sahataan poikki, voin ottaa niitä viiniköynnösten tukipuiksi
sata kappaletta yhdellä drakhmalla.

KEIHÄÄNTEKIJÄ

Hän pitää meitä pilkkanaan (hubrizometha). Lähdetään pois.

Pojat pissalla

TRYGAIOS

Lähtekää kautta Zeun, sillä tuossahan tulee
pari kutsuvieraitten poikaa ulos pissalle. Minusta tuntuu, että aikovat
vähän harjoitella lauluesityksiään varten.
Poikaseni, tulehan seisomaan tänne minun viereeni
ja anna kuulua vähän mitä aiot laulaa.

Nuoret hopliitit

ENSIMMÄINEN POIKA

”Nyt nuorista aseenkantajista ryhdymme...”

[Alkusäe eepoksesta Epigonoi, joka kertoo Teebaa vastaan hyökänneiden seitsemän sankarin poikien kostoretkestä.]

TRYGAIOS

Lopeta laulamasta nuorista aseenkantajista (hoploterous), sinä
kolmipahaonninen (triskakodaimon). Nythän on rauha!

Kirottu kakara, sinähän olet aivan typerä.

Lisää sotalauluja

ENSIMMÄINEN POIKA

*”Mutta kun rynnistäin päin joukkoa joukko jo pääsi,
törmäsi peitseen peitsi ja kumpurakilvet – ”*

[Mukaelma Iliaan taistelukuvauksesta (4.446–449.)]

TRYGAIOS

Kilvet! Lopeta muistuttamasta minua kilvistä!

ENSIMMÄINEN POIKA

”Rinnakkain soi vaikerrus miesten ja huudot – ”

(Ilias 4.450)

TRYGAIOS

Miesten vaikerrus? Sinä saat vielä itkeä, kautta Dionysoksen,
jos laulat vaikerruksista, ja vieläpä kumpuraisista.

ENSIMMÄINEN POIKA

Mitä minä sitten laulaisin?
Sano minulle, mistä ilostuisit!

TRYGAIOS

”Niin he siis söivät härkien lihaa” ja tällaisesta:
”kattoivat aamiaisen ja alkoivat herkkuja maistaa”..

ENSIMMÄINEN POIKA

”Niin he siis söivät härkien lihaa, ja hikiset hevot
irrotti valjaistaan, kun sodasta kyllin jo saivat –”

TRYGAIOS

Hyvä hyvä! He saivat sodasta kyllikseen ja sitten söivät.
Sillä lailla laula, sillä lailla, että kylläisinäkin söivät.

ENSIMMÄINEN POIKA

”ja lopetettuaan, aseistautuivat/humaltuivat (thörëssont)

TRYGAIOS

Ja varmaan ryyppy heille maistui!

Lamakhoksen poika.

ENSIMMÄINEN POIKA

”Riensivät muurien luota, ja suunnaton nous’ sotahuuto.” Ilias 16.267.

TRYGAIOS

Painu hiiteen, kakara, taistelujesi kanssa!

Ethän sinä osaa laulaa mistään muusta kuin sodasta.

Kenen poika sinä oikein olet?

ENSIMMÄINEN POIKA

Minä olen Lamakhoksen poika.

TRYGAIOS

Hah! Ihmettelinkin jo kuunnellessani että
olet varmaan jonkun taisteluhaluksen (boulomakhou) ja taisteluihivalittajan

(klausimakhou) miehen poika!

Häivy siitä, mene laulamaan laulujasi keihäsmiehille!

Kleonymoksen poika

TRYGAIOS

Mistähän löytäisin Kleonymoksen pojan?

Laulahan sinä ennen kuin menet sisään. Sillä sinä ainakin osaat olla laulamatta tuollaisista toimista, viisashan (sōfronos) on isäsi

KLEONYMOKSEN POIKA

”Kilvestäni nyt Traakian mies saa ylvästellä: pensaaseen heitin loistavan suojani, tahtomatta—”

Arkhilokhoksen elegian alkusäkeet.

TRYGAIOS

Sanohan, pikkuinen pippeli (posthōn), isästäsikö laulat?

KLEONYMOKSEN POIKA

”Henkeni kuitenkin säilytin —”

TRYGAIOS

- häväisten vanhempasi.

Mutta mennäänpäs sisään. Minä tiedän oikein hyvin, että sinä et ikinä unohda sitä mitä lauloit kilvestä äsken, kun kerran isäsi on kuka on.

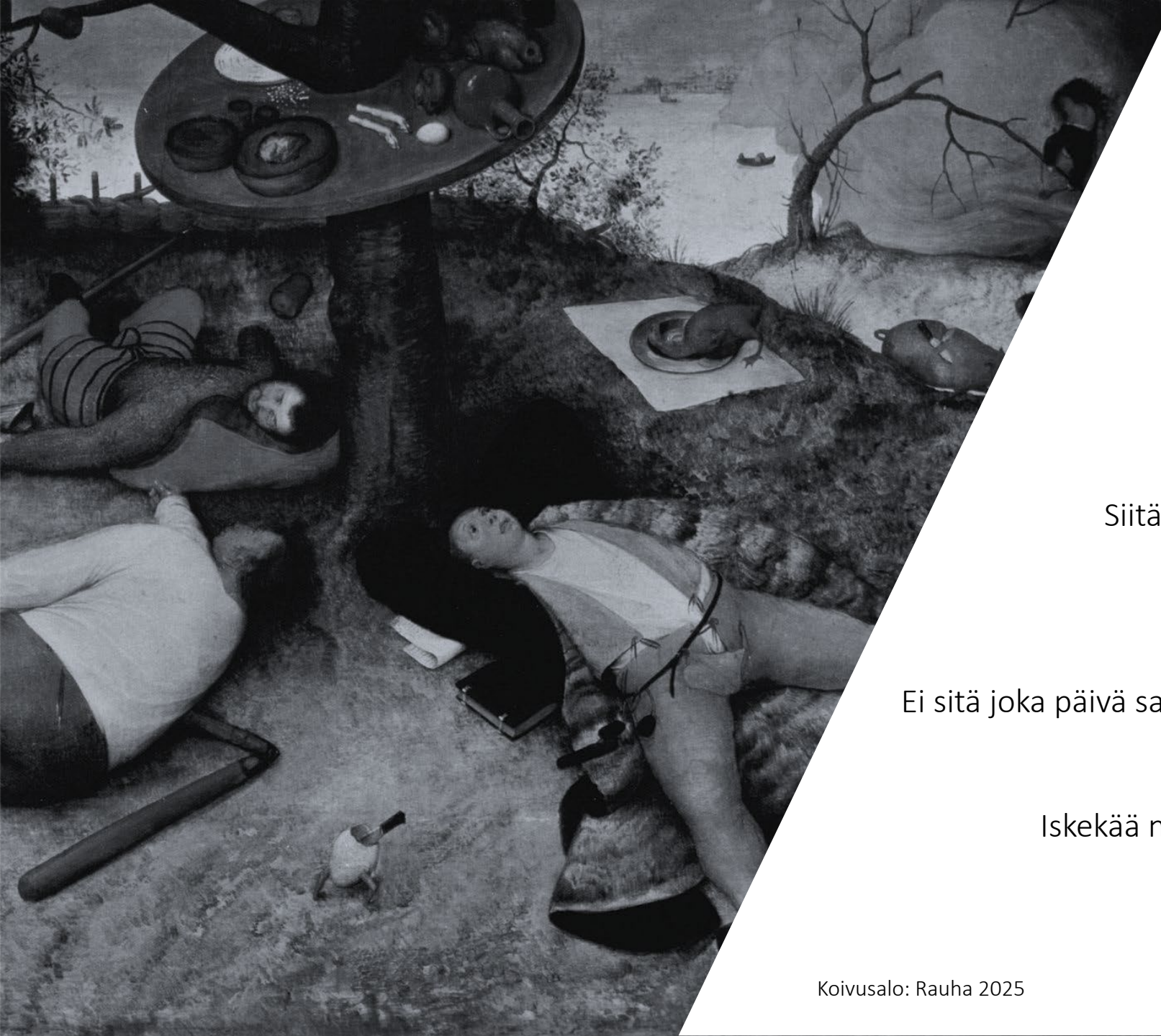
Käykää kiinni!

TRYGAIOS'

Ja teidän tänne jäävien viimeinen tehtävä
on nyt iskeä näiden herkkujen kimppuun
ja popsia kaikki, niin ettei vatsa vain jää tyhjäksi!

Käykää rohkeasti käsiksi ja antakaa leukojen jauhaa!
Mitäpä hyötyä, miespahat, teillä on valkoisista hampaistanne,
ellei niillä ole mitään purtavaa?

Pieter Bruegel Vanhempi: Luilekkerland 1567.

Kakkuja saatavilla!

KUORONJOHTAJA

Siitä me huolehdimme! Ja kiitos sinulle käskystä!

Miehet, te jotka ennen saitte nähdä nälkää,

käykää nyt jäniksenlihojen kimppuun!

Ei sitä joka päivä saakaan kohdata kakkuja vaeltamassa vapaasti
saatavilla.

Iskekää niihin hampaanne, niin ette joudu katumaan!

Eksodus Hääjuhla

Trygaios sulhasena

TRYGAIOS

Hiljentykää! (eufēmein)

Saattakaa morsian tänne ulos, tuokaa soihtuja,
kaikki väki (laos) yhdessä iloitkoon ja hurratkoon!
Nyt on aika viedä taas kaikki työkalut pelloillemme,
kun olemme tanssineet ja vuodattaneet juomauhrin
ja karkottaneet Hyperboloksen!

Rauha. Nikos Kypourgoksen musiikkiin tehty esitys 2017.
Kuva Elina Giounanli.

Rauhan hedelmät

Ja me rukoilemme kaikkia jumalia,
että he suovat rikkautta helleeneille,
ja että me kaikki yhtä lailla tuotamme
paljon ohraa ja paljon viiniä
ja viikunoita purtavaksi,
ja vaimot synnyttävät meille lapsia,
ja me saamme taas koota uudestaan yhteen
kaiken minkä menetimme,
ja luopua välkkyvästä raudasta.

Maalle makaamaan

TRYGAIOS'

Tule, vaimoni,
tule kanssani maalle,
tule, kaunokaiseni,
kauniisti kanssani makaamaan!

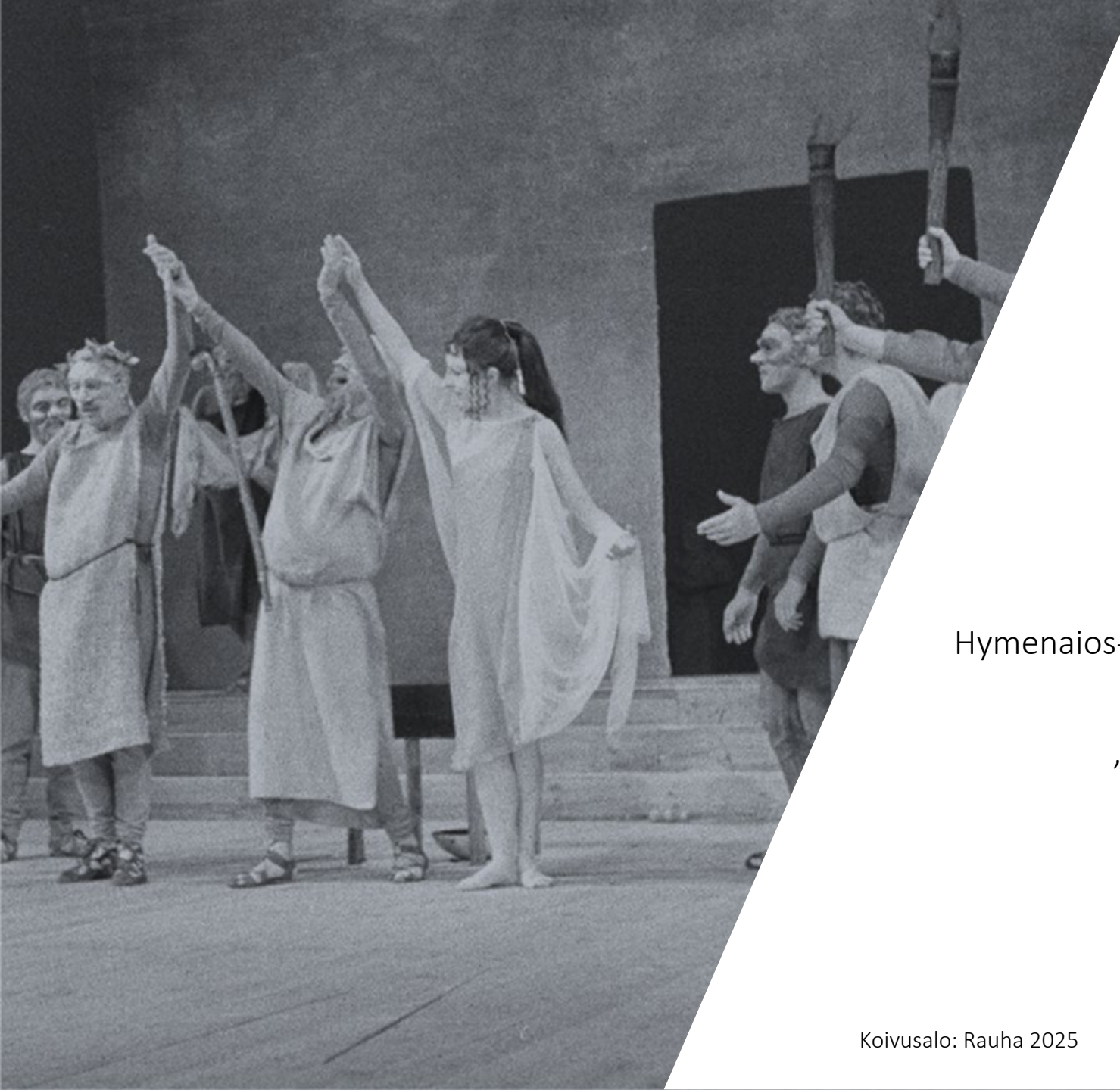
Häähuuto

Hymen, oi Hymenaios!

Häät, oi Häät

Hymenaios-häälaulu, jolla morsian saatetaan uuteen kotiinsa.

Hymen tai Hymenaios oli häiden suojelusjumala
"Hymen, oi Hymenaios" perinteinen osa häälaulua

Hymen, oi Hymenaios!

KUORONJOHTAJA

Hymen, oi Hymenaios!

[Häät, oi häät]

KUORO

Hymen, oi Hymenaios!

KUORONJOHTAJA

Oi sinä kolminkerroin autuas!

Miten hyvin onnesi ansaitset!

Hymen, oi Hymenaios!

KUORO

Hymen, oi Hymenaios!

Hymen, oi Hymenaios!

Morsian nostetaan ilmaan

KUORONJOHTAJA

Mitä hänelle teemme?

KUORO

Mitä hänelle teemme?

KUORONJOHTAJA

Korjaamme häneltä sadon!

KUORO

Korjaamme häneltä sadon!

(trugēsomen autēn)

Sulhanen ilmaan

KUORONJOHTAJA

Eturivin miehet, nostakaa sulhanen,

niin kannamme häntä!

Hymen, oi Hymenaios!

KUORO

Hymen, oi Hymenaios!

Viikunoita poimien

KUORONJOHTAJA

Te saatte elää onnellisina,

huolista vapaina,

viikunoita poimien/ naiden (sukologountes)!

Hymen, oi Hymenaios!

[Kreikan sanaa sykon, ”viikuna”, käytettiin viittaamaan naisen vaginaan
ja sykē tai sykis, ”viikunapuu tai -puun oksa”, miehen penikseen.]

2018 | Largo da Copa, Caldas da Rainha. Teatro da Rainha.

Viikunat mielessä

KUORO

Hymen, oi Hymenaios!

KUORONJOHTAJA

Sulholla iso ja paksu,
morsiolla nautinnollinen/pehmeä viikuna.

TRYGAIOS

Puhupa sitten kun pääset syömään
ja paljon viiniä juomaan!

KUORONJOHTAJA

Hymen, oi Hymenaios!

KUORO

Hymen, oi Hymenaios!

Poistuvat kuoron kantamana

TRYGAIOS

Hyvästi riemuiten, hyvästi riemuiten, miehet!

Jos seuraatte mukanani,
saatte syödä hääkakkua [juustokakkua, placentaa (plakountas)]!

[Littana kakku, juustoa, taikinal levyjä, hunajaa]

